

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

VERGİ GÜVENLİK ÖNLEMİ OLARAK ÖRTÜLÜ SERMAYE
UYGULAMASININ 5520 SAYILI KURUMLAR VERGİSİ KANUNU
AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Zuhal VARDAR

Enstitü Anabilim Dalı : Maliye

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Nurullah ALTUN

EYLÜL 2019

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

VERGİ GÜVENLİK ÖNLEMİ OLARAK ÖRTÜLÜ SERMAYE
UYGULAMASININ 5520 SAYILI KURUMLAR VERGİSİ KANUNU
AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Zuhal VARDAR

Enstitü Anabilim Dalı : Maliye

“Bu tez 20.09.2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği / Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI	İMZA
Dr. Öğr. Üyesi Nurullah ALTUN	Başarılı	
Doç. Dr. Recep YÜCEDOĞRU	Başarılı	
Dr. Öğr. Üyesi Cahit ŞANVER	Başarılı	

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ SAVUNULABİLİRLİK VE ORJİNALLİK BEYAN FORMU

Sayfa : 1/1

Öğrencinin

Adı Soyadı	:	Zuhal VARDAR
Öğrenci Numarası	:	1260Y06012
Enstitü Anabilim Dalı	:	Maliye
Enstitü Bilim Dalı	:	
Programı	:	☒ YÜKSEK LİSANS ☐ DOKTORA
Tezin Başlığı	:	Vergi Güvenlik Önlemi Olarak Örtülü Sermaye Uygulamasının 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu Açısından Değerlendirilmesi
Benzerlik Oranı	:	%31

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,

Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi beyan ederim.

20/09/2019
Öğrenci İmza

Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen öğrenciye ait tez çalışması ile ilgili gerekli düzenleme tarafımda yapılmış olup, yeniden değerlendirilmek üzere@sakarya.edu.tr adresine yüklenmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

20/09/2019
Öğrenci İmza

Uygundur

Danışman
Unvanı / Adı-Soyadı: Dr. Öğr. Üyesi Nurullah Altun

Tarih: 20/09/2019

İmza:

KABUL EDİLMİŞTİR

REDDEDİLMİŞTİR

EYK Tarih ve No:

Enstitü Birim Sorumlusu Onayı

ÖNSÖZ

Yüksek lisans tezimi hazırladığım sürece eğitimimi tamamlamam için her konuda sonsuz destek veren değerli hocam ve tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Nurullah ALTUN'a sonsuz şükran ve minnetlerimi sunarım. Desteğini her zaman hissettiren ve bugünlere ulaşmamda en büyük katkı ve emeğe sahip olan aileme ve varlığı hayatımdaki güç kaynağı olan sevgili Eşim Kayhan ŞUÖZER'e teşekkürü bir borç bilirim. Yüksek lisans tezim, akademik kariyer yapmamı çok isteyen rahmetli dedemin anısına ithaf edilmiştir.

Zuhal VARDAR

13.09.2019

İÇİNDEKİLER

TABLOLAR	vi
ŞEKİLLER	vii
KISALTMALAR	viii
ÖZET	ix
ABSTRACT	x
GİRİŞ	1

BÖLÜM 1: VERGİ GÜVENLİĞİ AÇISINDAN ÖRTÜLÜ SERMAYE UYGULAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	3
1.1. Sermaye Kavramı	3
1.2. Örtülü Sermaye Kavramı.....	4
1.2.1. Örtülü Sermaye Tanımı ve Özellikleri.....	4
1.2.2.Şirketlerin Örtülü Sermaye Uygulamasına Başvurma Nedenleri	7
1.2.2.1. Hukuki Nedenler	7
1.2.2.2. Vergisel Nedenler	8
1.2.2.3. Ekonomik Nedenler	9
1.2.3. Örtülü Sermaye ile İlgili Ana Yaklaşımlar	10
1.2.3.1. Haddinden Fazla Faiz Ödemeleri Yaklaşımı	10
1.2.3.2. Karma Finansman Yaklaşımı.....	11
1.2.3.3. Sabit Oran Yaklaşımı	11
1.2.4. Örtülü Sermaye Uygulaması Çeşitleri	13
1.2.4.1. Borçlara Faiz Yürütülmemesi Yoluyla Örtülü Sermaye Aktarımı	13
1.2.4.2. Kısa Vadeli Borçlanmalar Yoluyla Örtülü Sermaye Aktarımı	13

1.2.4.3. Kur Farkı ve Döviz Borçlanmaları Yoluyla Örtülü Sermaye Aktarımı	13
1.2.4.4. Tahvil İhracı Yoluyla Örtülü Sermaye Aktarımı	14
1.2.4.5. Aynı Gruba Bağlı Şirketler Arası Borçlanmalar Yoluyla Sermaye Aktarımı	14
1.2.5. Örtülü Sermaye Uygulamalarının Ekonomik ve Hukuki Açısından Değerlendirilmesi	14
1.2.5.1. Rekabet Eşitliği Açısından Değerlendirmeler	14
1.2.5.2. Mali Sistem Açısından Değerlendirmeler.....	15
1.2.5.3. Vergi Tabanı Açısından Değerlendirmeler	16
1.2.6. Örtülü Sermaye Uygulamalarının Tespit Edilme Yöntemleri	16
1.2.6.1. Genel Yöntemler	16
1.2.6.2. Özel Yöntemler	17
1.2.7. Örtülü Sermaye Uygulamalarını Önlemeye Yönelik Hukuki Uygulamalar	18
1.2.7.1. Örtülü Sermaye Amacı ile Ödenen Faizlerin Gider Olarak Kabul Edilmemesi.....	18
1.2.7.2. Örtülü Sermaye Amacı İle Ödenen Faizlerin Kâr Payı Olarak Değerlendirilmesi	18
1.2.8. Örtülü Sermaye Olarak Kabul Edilmesi Mümkün Olmayan Borçlanmalar.....	19
1.2.9. Örtülü Sermaye Açısından Örtülü Kazancın Değerlendirilmesi	19
1.2.10. Örtülü Sermaye Uygulamalarının Şirketler Açısından Önemi	20
1.2.11. Örtülü Sermaye Uygulamalarına Yönelik Yabancı Ülke Değerlendirmeleri	20
1.2.11.1. Almanya'daki Uygulamalar	20
1.2.11.2. İngiltere'deki Uygulamalar	20

1.2.11.3. ABD’de Uygulamalar	21
BÖLÜM 2: 5520 SAYILI KURUMLAR VERGİSİ KANUNU’NDA YER ALAN ÖRTÜLÜ SERMAYE UYGULAMALARINA YÖNELİK DÜZENLEMELER	22
2.1. Mülga 5422 Sayılı Kurumlar Vergisinde Örtülü Sermaye Uygulamalarına Yönelik Düzenlemeler	23
2.2. 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu’nda Örtülü Sermaye Uygulamalarına Yönelik Yer Alan Düzenlemeler	23
2.2.1. Örtülü Sermaye Olarak Kabul Edilen Durumlar.....	23
2.2.1.1. Ortak ve Ortakla İlişkili Kişi Yönünden Değerlendirmeler	23
2.2.1.2. Borç Miktarının Özsermayeye Oranının Üç Katının Üzerinde Olması Gerekliği	23
2.2.1.3. Borcun Direkt veya Dolaylı Bir Şekilde Temin Edilmesi	24
2.2.1.4. Borcun İşletme İçerisinde Kullanılması.....	24
2.2.2. Örtülü Sermaye Olarak Kabul Edilemeyecek Olan Durumlar.....	24
2.2.2.1.İlişkili Kişilerden Temin Edilen Borcun Özsermayenin Üç Katına Kadar Olan Kısmı.....	24
2.2.2.2. Banka ve Finans Kurumlarından Elde Edilen ve Kullandırılan Borçlar	24
2.2.2.3. Finansal Kiralama Şirketleri, Finansman ve Faktöring Şirketleri ile İpotek Finansman Kuruluşlarının Banka Yoluyla Temin Ettikleri Borçlanmalar	25
2.2.2.4.Gayrinakdi Teminat Karşılığında Üçüncü Kişilerden Temin Edilen Borçlanmalar	25
2.3. Örtülü Sermaye Uygulaması İle İlgili Gerçekleştirilecek İşlemler	25
2.4. Örtülüsermaye Uygulamasına İlişkin Özellikli Durumlar	26

BÖLÜM 3: ÖRTÜLÜ SERMAYE UYGULAMALARINA YÖNELİK ALINABİLECEK ÖNLEMLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ.....	28
3.1. Örtülü Sermaye Uygulaması İle İlgili Gerçekleştirilen Çalışmalar.....	28
3.2. Örtülü sermayenin Önlenmesine Yönelik Öneriler	29
3.2.1. Örtülü Sermayenin Önlenmesine Yönelik Genel Değerlendirmeler	29
3.2.2. Örtülü Kazanç Uygulaması Yoluyla Örtülü Sermaye Uygulamasının Önlenmesine Yönelik Değerlendirmeler.....	29
3.2.3. Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Sermaye Uygulamasının Önlenmesine Yönelik Değerlendirmeler.....	30
3.3. Örnek Sorularla Konunun Pekiştirilmesi.....	30
3.3.1. İştirak edilen Kurumdan Borçlanma.....	30
3.3.2. Gerçek Kişiden Borçlanma	34
3.3.3. Kollektif Şirketten Borçlanma	41
3.3.4. Tam Mükellef Kurumun dar mükellef kurumdan borçlanması	46
3.3.4.1. Türkiye’de Ticari Faaliyette Bulunmayan Kurumdan Borçlanma	46
3.3.4.2. Türkiye’de Ticari Faaliyette Bulunan Kurumdan Borçlanma	49
3.3.5. Yabancı para cinsinden yapılan borçlanmalar	52
3.3.6. Bankalardan Yapılan Borçlanma	56
3.3.7. Peçeleme	59
3.3.8. Emsallere Uygunluk İlkesine Aykırı Borçlanma.....	64
3.4. Örtülü Sermaye İlişkin Muktezalardan Değerlendirilmesi	67
3.4.1. Gerçek Kişi Ortağın Parasının Şirket Tarafından Borçlanmak Suretiyle Kullanılmasının Şirket Yönünden Değerlendirilmesi	67

3.4.2. İlişkili kişilerden Yapılan Mal Ve Hizmet Alımları Dolayısıyla Oluşan Vade Farklarının Örtülü Sermaye Kapsamında Değerlendirilip Değerlendirilemeyeceği	68
3.4.3. Dar Mükellef Ortağın Sağlayacağı Nakdi Teminat Sebebi İle Yurt İçindeki Bir Bankadan Kredi Alınması Durumunda Bankaya Yatırılacak Kredi Faiz Ödemelerinde Örtülü Sermaye Hükümlerinin Uygulanıp Uygulanmayacağı	69
3.4.4. Örtülü Sermaye Üzerinden Ödenen Faiz Ve Kur Farklarının Beyanı Ve Düzeltme İşlemlerinin Değerlendirilmesi	70
3.4.5. Örtülü Sermaye Üzerinden Ödenen Faiz Tutarlarının Zarar Elde Edilmesi Halinde Kar Payı Kapsamında Değerlendirilip Değerlendirilmeyeceği.....	72
SONUÇ	73
KAYNAKÇA.....	76
ÖZGEÇMİŞ	80

TABLULAR

Tablo 1: Gemi A.Ş. ve Yat A.Ş.’nin 2016 Kurumlar Vergisi Beyannamesi Özeti.....	31
Tablo 2: Kaygısız A.Ş.’nin 2015 Kurumlar Vergisi Beyannamesi Özeti	35
Tablo 3: Kaygısız A.Ş.’nin 2015 Hesap Dönemi Kurumlar Vergisi Beyannamesi	37
Tablo 4: Sezgin A.Ş.’ nin 2015 Kurumlar Vergisi Beyannamesi Özeti	41
Tablo 5: Sezgin A.Ş.’ nin 2015 Hesap Dönemi Kurumlar Vergisi Beyannamesi	43
Tablo 6: Forest A.Ş. ‘nin 2015 Yılı Kurumlar Vergisi Beyannamesi Özeti	45
Tablo 7: Forest A.Ş. ‘nin 2015 Yılı Kurumlar Vergisi Beyannamesi.....	48
Tablo 8: Tepe A.Ş ve Land Co. Borçlanma İlişkisine Ait Tüm Bilgiler.....	49
Tablo 9: Tepe A.Ş ‘nin Kurumlar Vergisi Beyannamesi Özeti	50
Tablo 10: Land. Co’nun 2017 ve 2018 Kurumlar Vergisi Beyannamesi Özeti.....	50

ŞEKİLLER

Şekil 1: Kaygısız A.Ş. Tasasız A.Ş ve Ali Tasasız Ortaklık İlişkisi	35
Şekil 2: Orkide A.Ş. Papatya A.Ş. ve Sponge Co.'nun Ortaklık İlişkisi	59

KISALTMALAR

A.g.b.	: Adı Geçen Bildiri
A.g.m.	: Adı Geçen Makale
A.g.e.	: Adı Geçen Eser
Akt.	: Aktaran
B	: Basım
BM	: Birleřmiř Milletler
C	: Cilt
ev.	: Çeviren
Der.	: Derleyen
Ed.	: Editör
GVK	: Gelir Vergisi Kanununu
KVK	: Kurumlar Vergisi Kanununu
S	: Sayı
s	: Sayfa
m	: Madde
Y	: Yıl

Sakarya Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Özeti

Yüksek Lisans	☒	Doktora	☐
Tezin Başlığı: Vergi Güvenlik Önlemi Olarak Örtülü Sermaye Uygulamasının 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu Açısından Değerlendirilmesi			
Tezin Yazarı: Zuhal VARDAR		Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Nurullah Altun	
Kabul Tarihi: 20.09.2019		Sayfa Sayısı: x (ön kısım) + (tez) 80	
Anabilim Dalı: Maliye			
<p>Örtülü sermaye, ortaklarının işletmeye sermaye olarak koymaları gereken değerleri vergisel çıkarlar elde etmek amacıyla borç olarak vermeleri halinde gerçekleşmektedir. Borçlanmanın ortaklardan veya ilişkili diğer kişilerden yapılmış olması, borç miktarının yasalarda zikredilen oranların üzerinde gerçekleşmesi ve borçlanmanın mutlaka işletme için harcanmış olması, örtülü sermayenin zorunlu unsurlarını oluşturmaktadır.</p> <p>5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 12. maddesi ile ilişkili kişilerin tanımı, örtülü sermaye kapsamında kabul edilmeyen borçlanmalar, öz sermaye oranının nasıl hesaplanacağı detaylı ve pek yoruma mahal vermeyecek şekilde ele alınmıştır. Düzenleme, örtülü sermaye kurumunu mükellef lehine kolaylaştırmış; belirsizlikleri gidererek yargısal ihtilaflara açıklık kazandırmıştır.</p> <p>Bu çalışmada uygulamalı sorular incelenerek, vergi güvenlik önlemi olarak örtülü sermaye uygulaması 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu kapsamında değerlendirilecektir.</p>			
Anahtar Kelimeler: Örtülü sermaye, borçlanma, öz sermaye, vergi, mükellef.			

Sakarya University
Institute of Social Sciences Abstract of Thesis

Master Degree	☒	Ph.D.	☐
Title of Thesis: Evaluation of Tax Security Measure Covered Capital Application in Terms of Corporate Tax Law No. 5520			
Author of Thesis: Zuhul VARDAR		Supervisor: Assist. Prof. Nurullah Altun	
Accepted Date: 20.09.2019		Number of Pages: x (pre text) + (main body) 80	
Department: Finance		Subfield: Finance	
<p>Implicit capital occurs when the shareholders lend to the entity the values that they have to put as capital in order to obtain tax benefits. The fact that the borrowing is made from the partners or other related persons, the amount of the debt exceeding the rates mentioned in the law and that the borrowing is absolutely spent for the enterprise constitutes the compulsory elements of the covered capital.</p> <p>The definition of the persons related to Article 12 of the Corporate Tax Law No. 5520 has been dealt with in detail and in a way that does not allow much interpretation. The regulation facilitated the implicit capital institution in favor of the taxpayer; clarified the judicial disputes by eliminating uncertainties.</p> <p>In this study, the capitalization application is examined in terms of the Corporation Tax Law No. 5520.</p>			
Keywords: Implicit capital, debt, equity, tax, taxpayer.			

GİRİŞ

Çalışmanın Konusu

Vergilemenin amaçlarından biri Optimal vergi hasılatını etkin şekilde kamu hazinesine aktarılması sağlamaktır. Bu nedenle Türk vergi sistemindeki vergi kayıp ve kaçaklarını önlemek için vergi güvenlik önlemlerine ihtiyaç duyulmuştur. Tezimizde bir vergi güvenlik önlemi olan Örtülü Sermaye Uygulaması ve örtülü kazanç yolu ile vergiden kaçınma detaylıca incelenmiştir.

Çalışmanın Önemi

Kurumların çeşitli yollarla vergi matrahını aşındırmasını önlemek amacıyla oluşturulan yasal düzenlemelerin incelenmesi neticesinde, bu çalışmanın önemi, vergi güvenlik önlemleri içerisinde yer alan örtülü sermaye uygulamasını kavramak ve şirketlerde kullanılan vergi politikalarının etkinliğinin/vergi riskinin değerlendirilmesi ve vergi bilincinin oluşması için bu tür uygulamaların kavranmasının önemli olduğunu ortaya koymak ve uygulamanın kavranmasının hem mali idare hem de vergi mükellefleri lehine olacağını göstermektedir.

Çalışmanın Amacı

Örtülü kazanç dağılımı, bir çeşit vergiden kaçınma projesi olup, bu proje ile vergiye tabi olan kazancın gider adı altında örtülü olarak vergi dışı ya da düşük vergi oranlı alanlara aktarılması sağlanabilmektedir. Çalışmanın amacı örtülü sermaye uygulamasının maliye idaresi tarafından takibinin önemli olduğunu ve örtülü yolla dağıtılan kazanç sonucu doğabilecek vergi aşındırmalarının etkin vergi hasılatını, aynı zamanda vergi adaletini olumsuz etkilediğini ortaya koymaktır.

Çalışmanın Yöntemi

Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılarak, gözlem, doküman analizi, belirlenen araştırma hedeflerine ulaşabilmek adına geniş literatür taraması yapılmıştır. Çalışmanın amacına ulaşabilmesi adına soru-cevap yöntemi

kullanılarak konu pekiştirilmek istenmiştir. Çalışmamın ilk bölümünde öncelikle Örtülü sermaye kavramı detaylıca tanımlanmış, ikinci bölümde 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununda yer alan Örtülü Sermaye, örtülü kazanç dağılımına detaylıca değinilmiş, üçüncü bölümde, örtülü sermayeye ilişkin uygulamalı sorulara yer verilerek, optimal vergi hasılatı etkinliği, vergiden kaçınma ve vergi adaleti tartışılmıştır.

BÖLÜM 1: VERGİ GÜVENLİĞİ AÇISINDAN ÖRTÜLÜ SERMAYE UYGULAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

1.1. Sermaye Kavramı

Sermaye, işletmeyi kuranlar tarafından, işletmeye konulan para, mal, arsa, binalar, demirbaşlar, yapılan toplam yatırım, üretim araçlarının tümü, kullanılmaya hazır para ve varlıklar olarak tanımlanabilir¹. Ancak ekonomi alanında kullanıldığında sermaye, emeğin verimini artıran ve önceden üretilmiş olan üretim araçları olarak tanımlanır². İktisadi açıdan ise sermaye kavramı; *belli bir andaki mevcut mal stoku, ülke ekonomisi için üretilmiş üretim vasıtaları ya da emeğin verimini artıran her şey* olmak üzere farklı açılardan ve farklı özellikleri göz önünde tutulmak suretiyle farklı şekillerde tanımlanmıştır³.

Muhasebe biliminde sermaye, öz kaynaklar hesap grubunun alt hesabı olarak yer almakta olup *Seri 1 Numaralı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği*'nde sermaye kavramı; *“işletmeye tahsis edilen veya işletmelerin ana sözleşmelerinde yer alan ve Ticaret Siciline tescil edilmiş bulunan”* tutar olarak belirtilmiştir⁴.

Hukuki açıdan ise sermaye, bir ticari işletme veya ticari ortaklığın amacına erişmek için kendisine özgülenen maddi, maddi olmayan ve para ile ölçülebilen değerleri ifade etmektedir⁵.

Görüldüğü üzere sermaye kavramı hukuk, iktisat, işletme ve muhasebe bilimlerinde farklı anlamlar taşıyan çok yönlü bir kavramdır. Ancak söz konusu tanımlardaki özelliklerin kesiştiği noktalar kapsamında; sermaye, işletmenin faaliyetine devam edebilmesi ve en önemlisi başlayabilmesi amacıyla ortaklar tarafından tahsis edilen üretilmiş mal ve değerler bütünüdür.

¹ Oğuz İMREGÜN, **Kara Ticaret Hukuku Dersleri**, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2005, s.156.

² Erdal M. UNSAL, **Makro İktisada Giriş**, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2004, s.8.

³ Zeynel DİNLER, **İktisada Giriş**, Ekin Kitabevi, Bursa, 2008, s.17.

⁴ 1 Seri Numaralı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği, 26.12.1992 tarih, 21447 sayılı Resmi Gazete, <http://gib.gov.tr/node/88229> (Erişim Tarihi: 10.01.2019).

⁵ Ejder YILMAZ, **Hukuk Sözlüğü**, Ankara, Yetkin, 2006, s.46.

İşletmeler için en önemli ihtiyaçların başında gelen sermayenin elde edilmesinin ve artırılmasının pek çok yol ve yöntemi bulunmaktadır. Ancak sermaye, işletmelerin faaliyetine başlayabilmesi veya devam edebilmesi amacıyla kullanılan tek kaynak değildir. Zira değişen ve gelişen ekonomik şartlarında firmalar finansman ihtiyaçlarını çeşitli yollarla temin etmektedir. Bu anlamda işletmeler gereksinim duydukları kaynakları ortakların koydukları sermayenin yanı sıra borçlanma yoluyla da sağlayabilir. İşletmenin, ortakları tarafından borçlanma ile finansmanı durumunda söz konusu borç, örtülü yoldan konulmuş bir sermaye niteliği kazanmakta ve örtülü sermaye ortaya çıkmaktadır. Bu bölümde vergi güvenliği açısından örtülü sermaye uygulamaları kapsamlı şekilde değerlendirilecektir.

1.2. Örtülü Sermaye Kavramı

1.2.1. Örtülü Sermaye Tanımı ve Özellikleri

İngilizce’de “*ThinCapitilization*”⁶ olarak adlandırılan örtülü sermaye kavramı, şirket ortaklarının veya ilişkili şirketlerin bağımlı şirkete sermaye koymayarak borç vermeyi tercih etmeleri ve borcun borç olmayıp gizli sermaye olduğunu ifade etmek için kullanılır⁷.

Örtülü sermaye kavramı, Türk Vergi Sistemi’ne ilk olarak 1949 tarihli 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu (KVK) ile girmiştir. Anılan KVK, Alman Kurumlar Vergisi Kanunu esas alınarak hazırlanmıştır. 5422 sayılı KVK’da örtülü sermayenin ismi “*gizli sermaye*” olarak geçmekteyken, Kanun’un 16. maddesinde 30.12.1960 tarih ve 193 sayılı Kanunu’nun 3.Maddesi ile yapılan değişiklikten sonra “*örtülü sermaye*” olarak anılmaya başlanmıştır. Devamında 01.01.2006 tarihinde 26205 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 5520 sayılı yeni KVK’nın 12. maddesinde örtülü sermaye olarak anılmaya devam edilmiştir.

Mülga 5422 sayılı KVK’nın 15 ve 16. maddelerinde “*gizli sermaye*” olarak nitelendirilen örtülü sermaye ile ilgili olarak 15. maddenin gerekçesinde vergi matrahı açısından kanunen kabul edilmeyen indirimler kapsamında gizli sermaye faizi ve gizli kazanç

⁶ OXFORD UNİVERSİTY PRESS, *Oxford Wordpower Dictionary*, Ed. Sally Wehmeier, Oxford, 1995, s.90.

⁷ Şükrü KIZILOĞLU, *Türk Vergi Hukukunda Örtülü Kazanç ve Örtülü Sermaye*, Ankara, Yaklaşım, 2002, s. 48.

dağıtımı belirtilmiştir. Bununla birlikte şirketlerin açık bir şekilde vergi kaçıramayacakları vurgulanmıştır.

5422 sayılı mülga Kanun'da borç-öz sermaye oranının saptanması açısından emsal bedel prensibinin benimsendiği görülmektedir. Mülga Kanun'da şirketin; doğrudan ya da dolaylı olarak münasebeti ya da sıkı bir iktisadi ilişki içinde olduğu kişi veya şirketlerden temin edilen borçlanmaların şirket içinde devamlı kullanılması durumunda ve bu kullanım oranının emsallerine göre bariz farklılıklar oluşturması halinde gizli sermayeden bahsedilebildiğini vurgulanmıştır. Ayrıca ilgili maddede borcun tümünün gizli sermaye kapsamında değerlendirildiği de görülmektedir. İlgili Kanun, 1949'dan 1960 sonuna kadar herhangi bir değişikliğe uğramadan uygulanmış, 193 sayılı Kanun'un 3.maddesi uyarınca yapılan değişiklik ile "*örtülü sermaye*" ismini almıştır.

Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu da 2007/189 Esas, 2007/662 Karar, 28.12.2007 tarihli kararında borçlanmanın örtülü sermaye olarak tespit edilmesi için 5422 sayılı kanunda yer alan üç temel koşulun birlikte saptanmış olmasını aramıştır. İlgili karara göre örtülü sermayenin varlığından söz edebilmek için,

- *Ortada bir borçlanmanın bulunması,*
- *Bu borçlanmanın yapıldığı kişiler ile şirket arasında doğrudan ya da dolaylı bir ilişki bulunması,*
- *Borcun işletmede devamlı kullanılması,*
- *Borçlanmanın emsaline göre bariz fazlalık arz etmesi⁸ gerekmektedir.*

Yukarıda da ifade edildiği üzere 1949'dan beri uygulanan örtülü sermaye müessesesi 01.01.2006 yılında yenilenmiş ve 5520 sayılı yeni KVK'da örtülü sermaye müessesesine daha geniş yer verilmiştir. 5520 sayılı KVK madde 12/1'de;

"Kurumların, ortaklarından veya ortaklarla ilişkili olan kişilerden doğrudan veya dolaylı olarak temin ederek işletmede kullandıkları borçların, hesap dönemi içinde herhangi bir tarihte kurumun öz sermayesinin üç katını aşan kısmı, ilgili hesap dönemi için örtülü sermaye sayılır" şeklinde tanımlanmıştır.

⁸ LEXPERA HUKUK BİLGİ SİSTEMİ, <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/danistay/e-2007-189-k-2007-662-t-28-12-2007>, (Erişim Tarihi: 15.03.2019)

Düzenleme ile örtülü sermaye müessesesinde ilişkili kişilerin tanımı, örtülü sermaye kapsamında değerlendirilmeyen borçlanmalar, öz sermaye oranının hesaplanması hakkında detaylı ve yoruma açık olmayacak şekilde düzenlenmiştir. Özellikle 5422 sayılı kanunda serbest oran uygulamasının benimsenmesine karşılık 5520 sayılı kanunda şirketin dönem başı öz sermayesinin üç katını aşan kısmının ilgili hesap dönemi için örtülü sermaye sayılacağı vurgulanmıştır.

Örtülü sermayenin varlığı için borçlanmanın doğrudan veya dolaylı olarak gerçekleşmiş bulunması gerekmektedir. Burada doğrudan borçlanmalar, şirketin mali tablolarından kolaylıkla görülebileceğinden tespitinde sorun yaşanmayacaktır. Ancak dolaylı yollarla alınan borçlarda bir takım tereddütler olabilir. Ancak şirket, ister doğrudan ortaklardan, ister ortağın ilişkili olduğu bir kişiden, isterse de bu ilişkili kişinin ilişkide olduğu bir başka üçüncü kişiden borçlansın, bu borçlanmayı örtülü sermaye olarak kabul etmek gerekecektir. Netice olarak borçlanmanın direkt bir şekilde yapılmış olması da, söz konusu borçlanmanın örtülü sermaye olarak değerlendirilmesini engellememektedir.

Borçlanmanın örtülü sermaye kabul görmesi için gerekli olan bir diğer unsur ise, alınan borcun işletme içerisinde kullanılması gerekliliğidir. Dolayısı ile işletme almış olduğu borcu işletme veya yatırım harcamaları amacıyla kullandığında bu borç örtülü sermaye olarak nitelendirilebilir. Ancak alınan borç bir başka işletmeye borç olarak verilirse, bu borçlanmanın örtülü sermaye olarak kabulü mümkün olmayacaktır.

Sonuç olarak; örtülü sermayenin zorunlu unsurlarını borcun ortaklardan veya ilişkili diğer kişilerden alınmış olması, borç miktarının bahsedilen yasal oranın üzerinde gerçekleşmesi ve borçlanmanın işletme içerisinde işletme için harcanmış olması oluşturmaktadır. Bu unsurların bir tanesinin dahi eksik olması durumunda örtülü sermaye uygulamasından bahsedilemeyecektir.

Özetle 5520 sayılı KVK'nın 12. maddesi ile getirilen düzenlemeler, “örtülü sermaye” uygulamasını mükellef lehine kolaylaştırmış; belirsizlikler gidererek yargısal ihtilaflara açıklık kazandırmıştır.

1.2.2. Şirketlerin Örtülü Sermaye Uygulamasına Başvurma Nedenleri

Şirketler varlıklarını öz kaynak veya borçlanma yoluyla finanse ederler. Ancak uygulamada söz konusu kaynakların sadece biri kullanılmamakta şirketler varlıklarını

hem öz kaynak hem de borçlanma yoluyla temin etmektedirler. Bununla birlikte Türk Vergi Sisteminde şirketlerin sermaye artırımına gitmek yerine ortaklarından borçlanmalarının, ortakların veya ilişkili kişilerin ise şirkete sermaye koymak yerine borç vermelerinin hukuki, vergisel ve ekonomik nedenleri bulunmaktadır. Bu başlık altında bu nedenleri incelenecektir.

1.2.2.1. Hukuki Nedenler

Sermaye yoluyla finansman yönteminde ortaklar şirkete sermaye koymakta, karşılığında ise şirkette oy, yönetim veya kâr payı hakkına sahip olmaktadır. Şirket sermayeyi belirli amaçlar dâhilinde kullanmakta ve karşılığında ortaklara dönemsel olarak kâr payı dağıtmaktadır.

Öte yandan şirketin sorumlulukları ile sermayesi arasında bir ilişki mevcut olduğundan şirketin iflası veya tasfiyesi halinde ortaklar, koydukları sermayeyi, şirketin alacaklıları olanlar ve diğer öncelikli kişiler alacaklarını elde ettikten sonra, payları oranında alabileceklerdir. Bu durumda, ortakların getirdikleri sermayenin tamamını geri alamaması olasılığı artmaktadır. Borçlanma yoluyla finansman yönteminde ise ortaklar şirketle bir borç alacak ilişkisine girmektedir. Bunun hukuki sonucu ise, şirket sorumlulukları ile borç arasında bir ilişki kurulamadığından, şirketin iflas veya tasfiyesi hallerinde, hisse senedi sahiplerinden diğer alacaklılar gibi şirketten alacağı oranında pay almalarıdır⁹.

Ortakların kuruma sermaye koymak yerine borç vermelerinin bir diğer nedeni de ortaklara kâr payı dağıtılamaması halinde ortağın şirkete koyduğu değerleri sadece sermayenin azaltılması durumunda alabilecek olmasıdır. Dolayısıyla ortak bu ihtimale karşı şirket ortaklara kâr payı dağıtmaması halinde ortağın şirkete koyduğu değerler sadece sermayenin azaltılması durumunda geri ödenecektir. Dolayısıyla ortak şirkete sermaye koymak yerine borç vermeyi tercih etmektedir¹⁰.

1.2.2.2. Vergisel Nedenler

Şirketlerin kâr elde etme amacı mümkün olan en az vergiyi ödeme çabasını da beraberinde getirmektedir. Bu nedenle şirketler borçlanma yoluyla finansmanın vergisel

⁹ Namık Kemal UYANIK, **Örtülü Sermaye Düzenlemeleri**, TÜRMOB Yay.,Ankara, 2009, s.39.

¹⁰ UYANIK, s.39.

açından sağladığı avantajları değerlendirmeye ve kurumlar vergisi matrahlarını aşındırmaya çalışacaktır.

Şirketlerin ödemekte oldukları vergi miktarı ile karlılıkları arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Bu sebeple gayri yasal uygulamalara başvurmayı tercih etmeyen şirketler dahi, yasal çerçevenin elverdiği ölçüde vergiden kaçınmaya ve mümkün olduğunca az miktarda vergi ödemeye çalışırlar. Şirketlerin kaçınmaya çalıştıkları vergi çeşidinin başında da kurumlar vergisi gelmektedir. Kurumlar vergisi, şirketlerin belirli bir dönem içerisinde kârlılık durumları ile orantılı olarak ödemek zorunda oldukları bir vergi çeşididir. Bu sebeple kârlılığı artan şirketlerin ödemekle yükümlü oldukları kurumlar vergisi tutarı da artış göstermektedir¹¹.

Vergi açısından borçlanma yoluyla finansman temin etme ve sermaye temini yoluyla finansman temini arasında önemli farklar bulunmaktadır. Şirketler; borçlanma yoluyla finansman teminine başvurduklarında borçlanma faiz giderlerini toplam kârlarından ve dolayısıyla vergi matrahlarından düşebilirler. Böylelikle vergiye esas teşkil edecek olan matrahları daha düşük çıkacaktır. Ancak öz sermaye yoluyla finansmanda, şirket ortaklarına ödenecek olan kâr ve temettü dağıtımında, vergi matrahında herhangi bir indirim söz konusu olmaz ve vergi matrahı çok daha yüksek seviyelerde seyrederek. Bu sebeple şirketler sermaye temin etmek ve sermaye artırımına gitmek yerine ortaklarından borçlanmayı tercih ederler. Bu şekilde borçlanma yoluyla faiz gideri elde ederler. Sonrasında da faiz giderini toplam kârdan düşerler ve böylelikle örtülü sermaye yoluyla çok daha düşük bir vergi matrahına kavuşurlar¹².

Borçlanma yöntemin tercih edilmesindeki bir diğer vergisel neden ise, kurumların beyan etmeleri gerekenden daha düşük beyan ettikleri vergilerini düşük sermayeleri arkasına gizlemeleridir. Uygulamada kazancın gelir idaresinden gizlenmesi amacıyla, sermaye düşük gösterilmekte ve söz konusu kazanç düşüklüğü sermaye azlığı ile ilişkilendirilmektedir. Bu şekilde gelir idaresinin olası denetimlerinden kurtulmak amaçlanmaktadır¹³.

¹¹ Hüseyin IŞIK, **Çok Uluslu Şirketlerde Örtülü Kazanç**, Maliye Bakanlığı Yay., Ankara, 2005, s.40.

¹² IŞIK, s.42.

¹³ IŞIK, s.251-252.

1.2.2.3. Ekonomik Nedenler

Sermaye olarak konulan mali değerlerin şirketten geri alınması, kısa süreli borç olarak verilen mali değerlere göre daha fazla zaman alabilmekte ve prosedürü daha fazla olabilmektedir. Ortaklar şirkete verdikleri mali kaynakların daha serbest bir şekilde hareket etmesini sağlayabilmek için sermaye yerine borç olarak vermeyi tercih etmektedir. Bu nedenle mali kaynakların hareket serbestisini arttırdığından, ortaklar şirkete sermaye ile finansman yerine borç yoluyla finansmanı tercih etmektedir¹⁴.

Ancak sermaye koymak yerine borç vermenin tek sebebi, geri ödeme süresini kısaltmak ve ihtiyaç duyulduğunda nakde ulaşmak değildir. Diğer iktisadi neden, şirketin sermaye koyması neticesinde elde edeceği kâr payı geliri ile borç koyması neticesinden elde edeceği faiz gelir arasındaki farklılıklardır. Ortak şirkete sermaye koyması halinde kâr payı elde etmektedir. Kâr payı ise sadece şirketin kâr elde etmesi halinde söz konusu iken, faiz geliri şirketin kâr/zarar durumuna bağlı değildir. Bu nedenle kâr payının istikrarlı bir gelir sağlama güvencesi yoktur, ortak şirkete borç vermek suretiyle bu riskten kaçınmış olacaktır. Şirkete borç veren ortak şirketin kâr elde etmemesi durumunda dahi, bağımsız olarak faiz geliri elde edecektir¹⁵.

Bir başka iktisadi neden ise riskli bir sektöre yatırım yapan şirket ortağının, parasının bir bölümünü güvence altında tutabilmek için şirketin toplam sermayesini düşük seviyede tutmak amacıyla şirkete borç vermektedir. Böylelikle aslında şirkete sermaye sağlamış olmakla beraber, kayıtlarda bu sermayeyi borç olarak gösterir. Sermaye oranındaki düşüklük borç verilmek suretiyle telafi edilmekte, olumsuz bir sonuçla karşılaştıklarında, şirket borçları sermayeden önce ödeneceğinden alacak önceliğine kavuşacaktır¹⁶.

Borçlanma yoluyla finansmanın, sermaye üzerinden finansman imkanına göre daha kolay, kısa zamanda ve az prosedür ile uygulanabilmesi borçlanmanın işlem maliyetinin daha düşük olması da, diğer bir iktisadi nedendir¹⁷.

¹⁴ UYANIK, s.39.

¹⁵ UYANIK, s.39.

¹⁶ IŞIK, s.252.

¹⁷ UYANIK, s.43.

Özetle şirketler örtülü sermaye sistemi vasıtasıyla mali kaynaklarına esneklik sağlamayı ve en az vergi yükü ile karşılaşmayı amaçlamaktadırlar.

1.2.3. Örtülü Sermaye İle İlgili Ana Yaklaşımlar

1.2.3.1. Haddinden Fazla Faiz Ödemeleri Yaklaşımı

Sermaye olarak konulması gereken şirketlerin ortaklarının vergisel avantajlar elde etmek için şirkete borç vermeleri durumunda örtülü sermaye ortaya çıkar. Borçlanma işlemi altında kurumun öz sermayesi gizlenmektedir. Bu nedenle bu gizlenme işlemi peçeleme kavramı ile açıklanmaktadır. Mükellefler, serbest piyasada çeşitli anlaşmalar ve işlemler yapmak suretiyle, vergi kanunlarınca düzenlenen birtakım vergi yükümlülüklerinden kurtulmaya çalışarak peçeleme işlemini gerçekleştirebilirler. Böylece muvazaalı işlemlerin arkasına sığınarak gerçek amaç ve düşüncelerini yansıtmazlar. Hedefleri vergisel yükümlülüklerini en aza indirmek ya da tamamen kurtulmaktır. Dolayısıyla mükelleflerin özel hukuk kurallarını, olağan amaçları dışında kullanmak suretiyle, vergilendirilmesi amaçlanan iktisadi sonucu vergi kanunlarının kapsamadığı bir hukuki biçime büründürmeleri işlemi peçeleme denir¹⁸.

Konuya bu kapsamda bakıldığında, şirketin nominal faiz oranından farklı bir faiz oranı ile borçlanmasında aslında amacın sermaye aktarımını peçelemek olduğu düşünülmelidir. Zira günümüzde şirketlerin gelir ve gider Forestlerinden biri olarak kabul edilen faiz; şirketlerin normal gelir edilmektedir. Ancak şirketlerin faiz ödemelerinde dikkat edilmesi gerekli olan husus, faiz ödemelerinin piyasa şartlarında kabul gören normal faiz oranları üzerinden gerçekleştiriliyor olmasıdır. Hiçbir şirket; piyasada daha düşük faiz oranı ile borçlanabilme imkânı varken daha yüksek bir faiz ile borçlanmayı tercih etmez. Dolayısıyla böyle bir borçlanma şeklinin görüldüğü yerlerde de örtülü sermaye aktarımından bahsedilmelidir¹⁹.

1.2.3.2. Karma Finansman Yaklaşımı

İşletmeler üçüncü kişilerden veya ortaklarından borçlanabilmektedirler, ancak sermaye yoluyla kaynakların temini sadece işletmelerin ortakları tarafından gerçekleştirilebilmektedir. Bu nedenle muhasebe sistematüğinde borçlanma yolu ile elde

¹⁸ İŞİK, s.262-263.

¹⁹ İŞİK, s.263.

edilen varlıkların kaynağı “*yabancı kaynaklar*”, işletme ortakları tarafından sermaye olarak konulan varlıkların kaynağı ise “*öz sermaye*” kavramları ile ifade edilmektedir²⁰.

Şirketlerin kaynak yapılarının bir kısmını öz sermayeye diğer bir kısmını ise yabancı kaynaklara başvurmak suretiyle oluşturdukları yöntem ise karma finansman yöntemidir. Karma finansman yönteminde şirketlerin sermayesinin bir bölümü öz sermaye yoluyla diğer bölümü ise borçla oluşturulmuştur²¹.

Karma finansman yönteminin temelinde hisse yolu ile borçlanma yolu arasındaki farkın her zaman açık olarak görülmeşi yatmaktadır. Zira ortaklar şirkete hem borç yoluyla yabancı kaynak sağlamakta hem de şirkete sermaye koyarak öz kaynak sağlamaktadırlar. Bu işlemler neticesinde hisse yoluyla sermayeye katılım borçlanma adı altında gizlenerek yapılabilmekte ve örtülü sermaye oluşabilmektedir²².

1.2.3.3. Sabit Oran Yaklaşımı

Sabit oran yaklaşımında şirketin ortaklarından ya da ilişkili kişilerden aldığı toplam borçları şirket öz sermayesinin belli bir oranını aşmıyor ise borcun tamamına veya bir kısmına isabet eden faiz ödemeleri gider olarak kabul edilmez ve kâr dağıtım hükmünde değerlendirilir²³.

“*Güvenli liman uygulaması*” olarak da ifade edilen sabit oran uygulamasında örtülü sermayenin tespiti için kullanılan borç/öz sermaye oranı kanunla belirlenmekte ve şirketlerin ortak veya ilişkili kişilerden söz konusu oran dâhilinde gerçekleştirdikleri borçlanmalar örtülü sermaye olarak kabul edilmemektedir. Bu borçlara ilişkin faiz ödemeleri gider olarak kurumlar vergisi matrahından indirilebilmektedir. Ancak kanunlarda belirtilen borç/öz sermaye oranını aşan borçlanmalar için ödenen faizler kâr payı dağıtımını olarak kabul edilmekte ve gider olarak matrahtan indirilememektedir²⁴.

Sabit oran yaklaşımı iki şekilde uygulanabilmektedir:

²⁰ KIZILOT, s.103.

²¹ KIZILOT, s.103.

²² KIZILOT, s.104.

²³ UYANIK, s.60.

²⁴ UYANIK, s.60.

İlk durumda Kanun'da belirtilen borç/öz sermaye oranları örtülü sermayenin tespitinde nihai ölçüt olarak kabul edilmektedir. Bu oranların aşılması halinde, borç örtülü sermaye olarak tespit edilmektedir. Söz konusu yöntem sıkı oran yöntemi olarak adlandırılmaktadır²⁵.

- İkinci uygulama yönteminde ise, borç/öz sermaye oranı ölçütünün yanı sıra mükellefe ispat hakkı verilmektedir. Bu yöntemde, Kanunda belirlenen borç/öz sermaye oranının aşılması halinde, borçlanma doğrudan örtülü sermaye niteliği kazanmamaktadır. Mükellefin söz konusu borçlanmanın emsal bedel prensibine aykırı olmadığını ispat etmesi halinde, Kanunda belirtilen oranı aşan borçlanma vergi hukuku açısından örtülü sermaye olarak kabul edilmemektedir. Mükellef örtülü sermayenin oluşmadığını; ilişkisiz emsal şirketlerin borçlanmalarının analizi, ilişkisiz kredi kurumlarından alacağı kredi tekliflerinin analizi ya da şirketin borç bulma kabiliyetinin analizi ile ispat edebilmektedir²⁶.

Örtülü sermayenin tespitine ilişkin kanunda tüm şirketler için geçerli olabilecek tek bir oran belirlenebileceği gibi farklı sektörlerde faaliyette bulunan işletmeler için farklı oranlarda belirlenebilir. Böylece özellikli sektörlerin vergi teşviklerinden faydalanmaları sağlanabilir veya özellikli sektörlerde farklı oranlar tespit edilerek söz konusu sektörlerdeki rekabet yapısı güçlendirilebilir. Sabit oran yaklaşımının uygulandığı çeşitli ülkelerde finans sektöründe faaliyette bulunan şirketler için borç/öz sermaye oranı diğer sektörlerdeki şirketlere nazaran daha yüksek tespit edilmektedir²⁷.

Türk Vergi Sistemi 5520 Sayılı KVK ile sabit oran yaklaşımını benimsemiş olmakla birlikte; özellikle Türkiye gibi denetim mekanizmasının tüm piyasada sembolik bir oran üzerinde etkili olduğu ekonomilerde, sabit oran yaklaşımının fiili olarak görülmesi zordur. Bilhassa ilişkili kişi kavramı için detaylıca denetim ve değerlendirme gerekmekte olup, piyasa koşulları içerisinde bu oranın denetiminin sağlanması ve tespitlerin yapılması oldukça zordur.

1.2.4. Örtülü Sermaye Uygulaması Çeşitleri

Örtülü sermaye aktarımını uygulanmada çeşitli başlıklarda inceleyebiliriz.

²⁵ KIZILOT, s.109.

²⁶ KIZILOT, s.110.

²⁷ KIZILOT, s.111.

1.2.4.1. Borçlara Faiz Yürütülmemesi Yoluyla Örtülü Sermaye Aktarımı

Şirketler çeşitli kaynaklardan borç temin edebilmektedir. Bununla birlikte temin edilen borcun feri niteliğinde bir faizin olması gerekir. Öte yandan bu borçlanmalar faiz yürütülmemesi durumunda, borçlanmada devamlılık ve bariz farklılık kavramları içinde değerlendirilerek örtülü sermaye aktarımı olarak nitelendirilebilir.

1.2.4.2. Kısa Vadeli Borçlanmalar Yoluyla Örtülü Sermaye Aktarımı

Örtülü sermayen önemli unsurlarından biri de borcun devamlılık arz etmesidir. Nitekim borçlanmalar kısa, orta ve uzun vadeli olabilmekte bir iki yıllık borçlanmalar orta vadeli borçlanma kabul edilmektedir Bununla birlikte bir hesap dönemi borçlanmaları Danıştay'a göre örtülü sermaye kabul edilmektedir

1.2.4.3. Kur Farkı ve Döviz Borçlanmaları Yoluyla Örtülü Sermaye Aktarımı

İşletmeler yerel para birimi üzerinde borçlandıkları gibi döviz üzerinden de borçlanmaları mümkündür. Bununla birlikte döviz borçlanmaları, bir ortağın işletmeye döviz üzerinden borç vermesi şeklinde gerçekleşebilmektedir. Ancak döviz üzerinden yapılan borçlanmalarda dönem sonunda yapılan faiz hesaplaması kur farkından etkilenebilmektedir. Özellikle de Türkiye gibi enflasyonist ortamın yüksek olduğu ülkelerde buna bağlı olarak yerel para sürekli değer kaybetmekte döviz üzerinden yapılan borçlanmalar ise kur farkı nedeniyle kurum kazancını etkilemektedir. Bu nedenle de döviz üzerinden yapılan borçlanmalar örtülü sermaye kabul edilerek kur farkları gider olarak kayda alınabilmektedir. Zira örtülü sermaye müessesesinin amacı sermaye niteliği taşıyan borçlanmaları engellemektir²⁸.

Öte yandan bir diğer görüşe göre ortağın şirkete döviz olarak borç vermesi ve bunu geri alması halinde, kur farkı hizmet karşılığı elde edilmiş değildir, kazanç örtülü sermaye de söz konusu olmayacaktır. Bu görüş kapsamında kur farkından doğan değer artışının vergilendirilemeyeceğine ilişkin Danıştay 7. Dairesi 16.06.1995 tarih 1994/3894 Esas 1995/1937 Karar sayılı ilamı da bulunmaktadır. Ancak döviz cinsinden borçlanmada ortaya çıkan kur farkının örtülü sermaye niteliği taşımadığını iddia etmek muvazaalı işlemlere yol açabilmektedir. Burada ölçüt şirketin bu borçlanma yoluyla vergi matrahını azaltıp azaltmadığıdır. Öte yandan borçlanmanın şirket ortağı yerine başka bir

²⁸ Hüseyin SAVAŞ, Örtülü Sermayede Kur Farkı, **Yaklaşım**, S.77, Ankara, 1999, s.159.

kurumdan yapılması halinde bu durumda ödenen kur farklarının gider olarak kayda alınması mümkündür. Danıştay 4. Dairesi'nin 16.06.1995 1994/3894 Esas 1995/1937 Karar sayılı ilamı bu yönde bir imkânı ortaya koymaktadır.

1.2.4.4. Tahvil İhracı Yoluyla Örtülü Sermaye Aktarımı

Şirketlerin kaynak temin etmek için tahvil çıkarma yoluna gitmeleri sıklıkla yapılan bir uygulamadır. Ancak tahvillerin kimler tarafından satın alındığı, nama ya da hamiline yazılı olup olmadıkları da önem taşımaktadır. Nitekim Danıştay 13 Dairesi'nin 12.11.1976 Tarih, 1975/1851 Esas, 1975/39 Karar, Danıştay 7. Dairesi'nin 09.05.1972 1972/913 Esas, 1972/1872 Karar sayılı kararlarında şirket ile belirli ilişkiler içinde bulunan kişilerin çıkarılan tahvillerden satın almaları borç verme kabul edilmiştir.

1.2.4.5. Aynı Gruba Bağlı Şirketler Arası Borçlanmalar Yoluyla Sermaye Aktarımı

Aynı gruba bağlı şirketler arasındaki borçlanmalarda Danıştay 3. Dairesi'nin 1994/3156 Esas 1995/3243 Karar sayılı ilamı örtülü sermaye hususunda temel dayanak teşkil etmektedir²⁹. Danıştay'ın bu kararına göre aynı gruba bağlı şirketlerin birbirlerine sağladıkları krediler yönünden borcun şirkettesürekli kullanımı ve borç-öz sermayeye oranının benzer konumdakilere oranla açık farklılık arz etmesi durumunda işlemler örtülü sermaye olarak değerlendirilmektedir.

1.2.5. Örtülü Sermaye Uygulamalarının Ekonomik ve Hukuki Açından Değerlendirilmesi

1.2.5.1. Rekabet Eşitliği Açısından Değerlendirmeler

Örtülü sermaye uygulamaları ile şirketler görünürde kâr elde etmekte ve finansal tablolarında iyileşme ortaya çıkarmaktadır. Böylece örtülü sermaye uygulamalarının rekabet eşitliği bakımından olumsuz etkileri ortaya çıkmakta ve şirketler diğer şirketlere nazaran düşük maliyet ile üretim yapabilme imkânına kavuştuğu gibi vergisel yüklerinin bir kısmından da kurtulmaktadırlar. Bu uygulama ile piyasada fiyat avantajı ve rakabet üstünlüğü sağlanmaktadır. Özellikle bu avantaja sahip olacak şirketin çok uluslu bir şirkete ait bağımlı bir şirket olma ihtimali göz önünde bulundurulduğunda, yerli firmaların yabancı kaynaklı firmalar ile baş etmesinin zorlaşacağı ve piyasanın

²⁹ LEXPERA HUKUK BİLGİ SİSTEMİ, <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/danistay/3-daire-e-1994-3156-k-1995-3243-t-24-10-1995>, (Erişim Tarihi: 15.03.2019)

mecburen yabancı firmaların hâkimiyetine gireceği riski ortaya çıkmaktadır. Böylelikle ülke ekonomisi sermaye yönüyle diğer ülkelere bağımlı bir şekilde varlığını sürdürmek zorunda kalmaktadır³⁰.

1.2.5.2. Mali Sistem Açısından Değerlendirmeler

Örtülü sermaye uygulamalarının önemli etkilerinden biri, mali sistem üzerinde gerçekleşmektedir. Çok uluslu şirketlerin o ülke sınırları içerisinde yer alan şirketleri, faiz ödemesi yoluyla ülke ekonomisi dışına para aktardığında, bu durum toplam sermaye üzerinde negatif bir etki oluşturur. Ayrıca ülke içerisinde yer alan bağımlı şirketin yurt dışından borçlanma yoluyla finansman sağlaması, finansal tabloları bozucu etkide bulunacaktır³¹.

Özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler finansman açısından sıkı bir yapıya sahiptir. Bu anlamda sıcak para giriş ve çıkışı, o ülke ekonomilerinin finansal ve mali yapısını önemli ölçüde etkileyebilmektedir. Bağımlı şirketlerin yurt dışından borçlanmaları ve yine yurt dışına faiz ödemeleri, bu ülke ekonomilerinin sağlamlık ve güvenilirlik derecesini olumsuz yönde etkilemektedir. Yine uluslararası derecelendirme kuruluşlarının ülke ekonomilerini değerlendirirken göz önünde bulundurdukları hususlardan biri; özel sektörün yurt dışı borçlanma miktarıdır. Bu sebeple örtülü sermaye uygulamaları yoluyla özel sektörün dış borcu artış göstereceğinden; ülkelerin alacakları notlar da aynı paralel de düşüş gösterecektir³².

1.2.5.3. Vergi Tabanı Açısından Değerlendirmeler

Borçlanma sonucu ortaya çıkan maliyetlerin, gayrisafi hasıllardan ve dolayısı ile ortaya çıkacak olan vergi matrahından düşülmesi, örtülü sermaye uygulamasının en önemli özelliğidir. Özellikle borçlanma faizlerinin toplam gelirden düşülmesi, vergi matrahını azaltıcı bir etkiye yol açmaktadır. Söz konusu borçlanma sermaye olarak nitelendirildiğinde ise, şirket açısından böyle bir imkânın doğmayacağı açıktır. Ancak bu tercihin vergi matrahlarını düşürücü etkisi, mali organların bu duruma karşılık bir önlem almalarını zorunlu kılmıştır. Zira aynı büyüklükte ve aynı işi yapan iki şirketten bir tanesinin örtülü sermaye uygulamasına başvurarak ödeyeceği vergi miktarını

³⁰ KIZILOT, s.106.

³¹ KIZILOT, s.109.

³² UYANI, s.22.

düşürmesi, yalnızca toplanacak olan vergi miktarını azaltmakla kalmayacak, aynı zamanda vergi mükelleflerinin sistemin adaletine olan inançlarını ve güvenlerini de sarsacaktır. Böylelikle diğer vergi mükellefleri de başta örtülü sermaye uygulaması olmak üzere vergiden kaçınmayı sağlayacak yöntemleri kullanmaya çalışacaktır³³.

1.2.6. Örtülü Sermaye Uygulamalarının Tespit Edilme Yöntemleri

1.2.6.1. Genel Yöntemler

Öncelikle, örtülü sermayenin varlığı ve miktarının tespit edilmesi durumunda örtülü sermaye uygulamasından söz edebiliriz. Genel ve özel yöntemler olmak üzere uluslararası düzenlemelerde görülmektedir. Uygulanan genel yöntemlerin başında ise emsallere uygunluk ilkesi gelmekle birlikte, bu ilke ile inceleme konusu olan şirket; aynı sektörde ve benzer şartlarla faaliyet gösteren diğer şirketlerle karşılaştırılır. Bu sayede borçlanma/öz sermaye oranında ortaya çıkan farklılıklar örtülü sermaye olarak kabul edilerek sektör bazında şirket eşleştirmeleri yapılmaktadır. Ayrıca şirketlerin davranış ve tutumlarını tespit etmeye yönelik çalışmaların yapılması, anormal yönetilmesi, vergiden kaçınmayı ve kanuna karşı hileyi engelleyici kurallar koyması, emsallere uygunluk ilkesi dışında sayılabilecek diğer yöntemlerdir.³⁴

1.2.6.2. Özel Yöntemler

Örtülü sermaye tespit yöntemlerine yönelik özel yöntemler sabit oran uygulaması serbest oran uygulaması ve kazançların soyulması olarak sayılabilir.

Sabit oran uygulamasında, şirketler için ortaklardan veya ilişkili kişilerden yapılabilecek olan borçlanmaya yönelik olarak belirli bir oran tespit edilir. Öz sermaye ile oranlanacak olan miktar içerisinde kalan borçlanmalar örtülü sermaye olarak kabul edilmez. Böylelikle borçlanma işlemine yönelik olarak örtülü sermaye tanımı içerisinde kalan tüm unsurlar aynı anda gerçekleşse bile, oransal olarak muafiyet uygulaması bulunduğu hukuken herhangi bir işlem yapmaya gerek olmayacaktır. Sabit oran uygulamasını, devletin şirketlere belirli bir orana kadar örtülü sermaye uygulamasında bulunması yönünde izin verdiği şeklinde yorumlamak mümkündür. Böylelikle şirketler,

³³ Mehmet MAÇ, “Örtülü Sermaye Sayılmaması Gereken Borçlanmalar”, *Vergi Dünyası*, 2007, s.4

³⁴ KIZILOT, 109.

herhangi bir kısıtlama ve denetime girmeksizin ortaklardan ve diğer ilişkili kişilerden yasal sınırlar içerisinde borçlanabilirler³⁵.

Örtülü sermaye tespitinde serbest oran yaklaşımı benimsendiğinde ise, sabit oran yaklaşımının aksine ilkeler ve kurallar üzerinde durulur. Sabit oranın en temel unsuru olan tek bir oran belirleme işlevi göz ardı edilir. Böylelikle akılcı uygulamalar ile gerçekten örtülü sermaye yöntemi ile finansman sağlayan şirketler tespit edilmeye çalışılır. Çalışmanın ve üretimin bir gereği olarak borçlanmayı tercih eden ve rasyonellik sebebi ile ortak ve ilişkili kişilerden borçlanmak zorunda kalan şirketler uygulama dışı bırakılır³⁶.

Kazançların soyulması yaklaşımı ise, teorik olarak sabit oran yaklaşımına benzer bir yaklaşımı ifade eder. Kazançların soyulması yaklaşımında, borçlanan şirketin ödemekle yükümlü olduğu faiz miktarına bir üst sınır konulur. Bu sınırın üzerinde ödenen faiz miktarı, kanunen kabul edilmeyen gider olarak nitelendirilir. Böylelikle bu faiz giderleri toplam gelirden düşülemeyeceği gibi, vergi matrahından da indirilemez. Kazançların soyulması yaklaşımının en önemli amacı, şirketlerin faiz ödemelerini belirli bir seviyenin altında tutmaktır. Bu noktada sistem; borçlanma miktarı ile hiç ilgilenmemekte, tek değerlendirme unsuru olarak ödenen faiz miktarını esas almaktadır. Bir diğer tabir ile kazançların soyulması uygulamasında borçlanma/öz sermaye oranı değerlendirme alanına girmemekte ve ödenen faiz miktarı/öz sermaye miktarı kıstas olarak ele alınmaktadır. Böylelikle düşük faiz oranı ile ilişkili kişilerden borçlanabilme imkânına sahip olan şirketler, sabit oran uygulamasına göre çok daha yüksek miktarda borçlanma gerçekleştirebilmekte ve örtülü sermaye açısından muafiyete tabi olmaktadır³⁷.

1.2.7. Örtülü Sermaye Uygulamalarını Önlemeye Yönelik Hukuki Uygulamalar
Uygulamada örtülü sermayenin önlenmesi amacıyla çeşitli yöntemler mevcuttur. Bunlardan en temelleri örtülü sermayeye isabet eden faizlerin gider olarak kabul edilmemesi ve ödenen bu faizlerin kar payı olarak dikkate alınmasıdır.

³⁵ UYANIK, s.60.

³⁶ UYANIK, s.62.

³⁷ KIZILOT, s.125.

1.2.7.1. Örtülü Sermaye Amacı ile Ödenen Faizlerin Gider Olarak Kabul Edilmemesi

Borçlanma yoluyla yabancı sermaye temin eden şirketler, bu borcu kullandıkları süre ile orantılı olarak faiz giderine katlanırlar. Bu bedel, yasal olarak gider Forestleri arasında yer alır ve böylelikle elde ettikleri toplam gelir ve kâr oranlarının düşmesine neden olur. Böylece vergi matrahının hesaplanmasında olması gerekenden daha düşük bir matrah ortaya çıkar. Örtülü sermayede, borçlanma miktarının öz sermaye miktarına oranı, hukuken belirlenen seviyenin üzerine çıktığında, bu seviyenin üzerinde kalan tutar örtülü sermaye olarak değerlendirilir ve bu miktar için ödenen faiz miktarı, vergi matrahından düşülmez. Böylelikle şirketler, hem borçlanma sebebiyle faiz ödemiş olurlar, hem de örtülü sermaye olarak nitelendirilen kısma ait faiz tutarını vergi matrahından düşüremedikleri için o tutarın vergisini ödemekle de yükümlü olurlar. Böylelikle şirketler örtülü sermaye uygulamasına başvurmakla birlikte, vergi matrahını aşındıramaz ve vergisel bir avantaja sahip olamazlar³⁸.

1.2.7.2. Örtülü Sermaye Amacı İle Ödenen Faizlerin Kâr Payı Olarak Değerlendirilmesi

Örtülü sermaye uygulamasının vergi sistemini aşındırmasının önüne geçmek amacıyla yapılan uygulamalardan biri de, örtülü sermayeyi elde edebilmek için ödenen faizlerin kâr payı olarak nitelendirilmesi ve bu şekilde vergilendirmeye tabi tutulmasıdır. Söz konusu faiz tutarı üzerinden kâr payı kabulü ile vergi teminine gidilmesi, borç alan şirketin tüm vergisel avantajını yok etmektedir³⁹.

1.2.8. Örtülü Sermaye Olarak Kabul Edilmesi Mümkün Olmayan Borçlanmalar

Örtülü sermaye ile ilgili tüm şartlar sağlansa dahi, kanunen bazı durumlarda örtülü sermaye ortaya çıkmamaktadır. Böylece şirketin lehine durum oluşmaktadır. Her ülke bu hususları kendi mevzuatına göre düzenlemektedir. Türk vergi sistemi açısından bu konuda beş durum düzenlenmiştir. Bu hususta,

- *İlişkili kişilerden alınan borcun, öz sermayenin üç katına kadar olan kısmı,*

³⁸ Nergis Feride KAPLAN, **Kurumlar Vergisinde Örtülü Sermaye Faizi**, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Anabilim Dalı, Mali Hukuk Bilim Dalı, İstanbul, 2013, s.52.

³⁹ UYANIK, s.58.

- *Şirket ortaklarının veya bu ortaklarla ilişki içerisinde bulunan kişilerin nakit olmayan teminatlarınakarşılık üçüncü şahıslardan gerçekleştirilen borçlar,*
- *Banka, sermaye piyasası aktörleri, finans kurumlarından alınan kredilerin aynı şartlarla devredilmesi ile ortaya çıkan borçlanmalar,*
- *Bankacılık kanunu kapsamında faaliyet gösteren bankalar tarafından gerçekleştirilen borçlanmalar,*
- *Diğer finansman kuruluşlarının borçlanmaları*

örtülü sermayenin varlığının tespitinde dikkate alınmamaktadır.

1.2.9. Örtülü Sermaye Açısından Örtülü Kazancın Değerlendirilmesi

Kurumların en önemli amacı olan kâr elde etmek ve ortaklarına bu kârı dağıtmaktır. Ancak bunun için öncelikle maliyetleri ve daha sonra yasal yükümlülükleri karşılamak durumundadırlar. Fakat bazı durumlarda maliyetlerin yükseltilmesi ve hâsılatların düşük gösterilmesi gibi yöntemlerle kâr olduğundan düşük gösterilir. Böylelikle yasal yükümlülüklerin bir kısmından muaf tutulur⁴⁰. Özellikle şirketlerin gelirlerinin bir kısmının kurumlar vergisinden muaf tutulması yoluyla toplam kazanç örtülü olarak artırılmış olur. Böyle bir durumda ortaya çıkan kazançta örtülü kazanç adı verilmektedir. Bu kârın dağıtılması durumunda ise örtülü kazanç dağıtımını gerçekleştirilmiş olur⁴¹.

1.2.10. Örtülü Sermaye Uygulamalarının Şirketler Açısından Önemi

Şirketler örtülü sermaye uygulamaları ile görünürde kar elde ederek finansal tablolarında iyileşme sağlarlar ancak örtülü sermaye uygulamasının tek etkisinin mikro anlamda ve şirket üzerinde gerçekleştiği söylenemez.

Uygulamanın hem vergi ve mali sistem üzerinde, hem de rekabetçi piyasa üzerinde olumsuz etkileri vardır. Bu sebepten dolayı örtülü sermaye uygulamasını önlemeye ve kısıtlamaya yönelikçeşitli düzenleme ve yaptırımlar, tüm dünyada ortak olarak oluşturulmuştur. Böylece örtülü sermaye uygulamalarının makro etkisi en aza indirgenmiştir.

⁴⁰ Ramazan BİÇER, "Örtülü Sermaye ve Transfer Fiyatlandırması Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi", **Vergici ve Muhasebeciyle Diyalog**, S.250, İstanbul, 2009, s.85.

⁴¹ IŞIK, s.40

1.2.11. Örtülü Sermaye Uygulamalarına Yönelik Yabancı Ülke Değerlendirmeleri

1.2.11.1. Almanya'daki Uygulamalar

Almanya'da örtülü sermaye ile ilgili olarak doğrudan yapılmış bir mevzuat bulunmamasıyla birlikte Kurumlar Vergisi Kanunu ile faiz geliri ile kar payı aynı nitelikte görülmüş olup, aynı zamanda kar payı elde eden kişi tarafından ödenen faizin ise gider yazılmaması uygun görülmüştür.

Öte yandan borç veren şirket ortağının şirketin %25 ve daha fazlası hisseye sahip ortak olması, borç vadesinin bir yıldan fazla olması, borcun 250 bin Euro'dan çok olması ve ödenen faizlerin emsallerinden fazla olması halleri örtülü sermayenin varlığına karine teşkil etmektedir.

1.2.11.2. İngiltere'deki Uygulamalar

İngiltere'deki örtülü sermaye uygulamasında, bağlı bulunulan şirketlerden alınan borçlar için uygulanan faiz ya da borç tutarları çok yüksek ise ödenen faizler vergi matrahından düşülemez ancak kar payı kabul edilir.⁴²

Ödenen faizin ve borç miktarının yüksek olup olmadığı konusunda ise muvazaa olup olmadığı hususu esas alınmaktadır. Bu anlamda borç ile özsermaye arasındaki oranın denk olması ve karın faize oranının üç kat düzeyinde olması kabul edilebilir karşılanmaktadır⁴³.

1.2.11.3. ABD'de Uygulamalar

ABD'de örtülü sermaye ile ilgili olarak temel belirleyicilerin Gelir Vergisi Kanunu'nda tahdidi olarak sayıldığı görülmektedir. Kanun'da beş madde altında sayılan bu belirleyicilere göre, şirket hisselerinin çevrilebilir olması, borç-özsermaye oranı, şirket stoklarının elde tutulması ile faizler arasında ilişki bulunması, talep halinde koşulsuz olarak faizi ödemesini öngören bir taahhüt bulunması, ödenecek borç konusunda öncelik tanınması örtülü sermayenin belirleyici faktörleridir⁴⁴.

⁴² İsmail İŞİK ve Mehmet ÇANKAYA, "Serbest Bölgelere Satışlarda Örtülü Kazanç Konusunun Değerlendirilmesi II", **Yaklaşım**, S.152, Ankara, 2005, s. 82.

⁴³ KIZILOT, s.175.

⁴⁴ KIZILOT, s.72.

Yine ABD yargı kararlarına göre borç-özsermaye oranı açısından 3/1 oranını aşan şirketler yönünden örtülüsermayenin varlığı kabul edilmektedir⁴⁵.

⁴⁵ IŞIK ve ÇANKAYA, s.72.

BÖLÜM 2: 5520 SAYILI KURUMLAR VERGİSİ KANUNU'NDA YER ALAN ÖRTÜLÜ SERMAYE UYGULAMALARINA YÖNELİK DÜZENLEMELER

2.1. Mülga 5422 Sayılı Kurumlar Vergisinde Örtülü Sermaye Uygulamalarına Yönelik Düzenlemeler

5422 sayılı mülga KVK'nın 16. Maddesine göre her borç örtülü sermaye olarak kabul edilmemekte, bazı şartlar halinde borçlanmalar örtülü sermaye olarak değerlendirilmektedir. Borçlanmanın yapıldığı gerçek ve tüzel kişilerle şirket arasında, dolaylı veya doğrudan bir ilişki ya da devamlı ve sıkı bir iktisadi ilişki bulunmalı, bunlardan yapılan borçlanmalar işletmede devamlı olarak kullanılmalı ve borçla kurumun öz sermayesi arasındaki oran, emsali işletmelere nazaran açık bir fazlalık göstermeliydi⁴⁶. Bununla birlikte örtülü sermayenin tespiti yönünden belirlenen ölçütlerin net olmaması vergi mahkemelerince sıklıkla idari aleyhine kararlar verilmesinde etken olmuştur⁴⁷.

Mülga Kanun'da yer alan devamlı ve sıkı iktisadi ilişki tanımı, iki şirket arasındaki açık yakınlığı işaret etmektedir. Örneğin Danıştay 4. Dairesi 17.02.2005 tarih verilen 2004/1777 Esas, 2005/238 Karar sayılı ilamında⁴⁸bu hususu açıkça ortaya koymuştur.

Görüldüğü üzere mülga Kanun'da örtülü sermaye açısından belirlenen ölçütlerin net olmaması vergi mahkemelerince sıklıkla idari aleyhine kararların çıkmasında önemli bir etken olmuştur. 2006 yılında yürürlüğe giren 5520 sayılı KVK'da ise örtülü sermaye hükümleri yedi bent halinde yeniden düzenlenmiş örtülü sermayenin tanımı ve koşulları açıkça belirtilmiştir.

⁴⁶ Güven KARAKOÇ, "5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanununda Düzenlenen Örtülü Sermaye", **Unsurları ve Önceki Kanunla Kıyası ve Danıştay Kararları, Maliye Ve Sigorta Yorumları**, 2007, S.491, s. 93.

⁴⁷ LEXPERA HUKUK BİLGİ SİSTEMİ, <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/danistay/e-2006-298-k-2009-6179-t-27-5-2009>, (Erişim Tarihi: 21.03.2019)

⁴⁸ LEXPERA HUKUK BİLGİ SİSTEMİ, <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/danistay/3-daire-e-1997-293-k-1998-1650-t-7-5-1998>, (Erişim Tarihi: 21.03.2019)

2.2. 5520 Sayılı Kvk'da Örtülü Sermaye Uygulamalarına Yönelik Düzenlemeler

Örtülü sermaye uygulamalarına ilişkin birçok düzenleme mevcuttur.

2.2.1. Örtülü Sermaye Olarak Kabul Edilen Durumlar

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunun'da yer alan örtülü sermaye uygulamasına ilişkin düzenlemeler dikkate alındığında ortaklık ilişkisi kavramı, borç miktarı, borcun temini ve borcun kullanılması hususları üzerinde durulduğu görülmektedir.

2.2.1.1. Ortak ve Ortakla İlişkili Kişi Yönünden Değerlendirmeler

Şirket ortağından alınan borcun, diğer şartların da varlığı kaydı ile örtülü sermaye sayılması için pay oranı önemli değildir. Buna karşın şirketlerin İMKB'de işlem gören hisseleri yönünden istisnai bir durum söz konusudur. Bu hisselerden edinen ortaktan alınan borcun şartlara göre örtülü sermaye kapsamına girmesi için, şirketteki ortaklık payının % 10' un üzerinde olması gerekir.

Ortakla ilişkili kişi yönünden ise Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 3/b hükmüne göre ortağın doğrudan veya dolaylı olarak en az %10 oranında ortağı olduğu şirket, ortağın en az %10 oranında oy veya kar payı hakkında ya da hisselerine sahip olduğu bir şirket, doğrudan veya dolaylı olarak, ortağın veya ortakla ilişkili bu şirketin sermayesinin, oy veya kar payı hakkına sahip hisselerinin en az %10'unu elinde bulunduran bir gerçek kişi veya şirket ortakla ilişkili kabul edilmektedir ve borç verme işlemi örtülü sermaye kapsamındadır⁴⁹.

2.2.1.2. Borç Miktarının Özsermayeye Oranının Üç Katının Üzerinde Olması Gerekliliği

İşletmede kullanılan borçların örtülü sermaye olarak nitelendirilebilmesi için, borçların hem ortak veya ortakla ilişkili kişiden alınması hem de belirlenen borç-özsermaye oranını aşması şartlarını gerçekleştirmesi gerekmektedir. Böylelikle sınırın getirilmesi örtülü sermayenin objektif ölçüye bağlanması demektir⁵⁰.

⁴⁹ UYANIK, s.172-175.

⁵⁰ Doğan ŞENYÜZ, **Türk Vergi Sistemi**, Yaklaşım Yayınları, Ankara, 2007, s.319.

Maddenin 3/b bendi uyarınca öz sermaye kıyaslamasında kurumun dönem başı öz sermayesi dikkate alınacaktır. Bunun amacı kurumun dönem sonunda üç kat şartını ortadan kaldıracak bir muvazaalı sermaye artışı yoluna gitmesini önlemektir⁵¹.

2.2.1.3. Borcun Direkt veya Dolaylı Bir Şekilde Temin Edilmesi

İşletmenin temin ettiği borçları ortakları ile ilişkili başka bir işletmeden ya da ortaklık ilişkisi olan işletmelerden doğrudan sağlamaması örtülü sermayenin şartlarını oluşturmayacağı anlamına gelmemektedir. Borç ortak veya ortakla ilişkisi bulunan üçüncü kişilerden dolaylı olarak temin edilmesi durumunda da örtülü sermaye durumunu ortaya çıkan şartları sağlamaktadır.

2.2.1.4. Borcun İşletme İçerisinde Kullanılması

5520 sayılı KVK'nın 12. maddesi kapsamında kurumların ortak ya da ortakla ilişkili kişilerden yapmış oldukları borçlanmaların ancak işletme veya yatırım harcamalarında kullanılması durumunda örtülü sermaye olarak değerlendirilebilir. Aksi halde örtülü sermayeden bahsetmek mümkün değildir.⁵²

2.2.2. Örtülü Sermaye Olarak Kabul Edilemeyecek Olan Durumlar

2.2.2.1. İlişkili Kişilerden Temin Edilen Borcun Özsermayenin Üç Katına Kadar Olan Kısmı

Şirketlerin kendi ortaklarından veya hukuken ilişkili olarak kabul edilmesi gerekli olan kişilerden doğrudan veya dolaylı olarak almış oldukları borçların toplamı, şirketin öz sermayesinin üç katını geçmiyor ise, bu durumdan örtülü sermayeden bahsedebilme imkânı olmayacaktır. Bununla birlikte örtülü sermaye olabileceği düşünülen kuruluşun banka veya buna benzer kredi verme yetkisine haiz bir kuruluş olduğu durumda ise, bu kuruluşlardan alınan borç, üç kat hesabında % 50 oranında dikkate alınır. Ancak % 50'lik muafiyetin uygulanması için kredi alınan kuruluşun yalnızca şirkete kredi vermiyor olması gereklidir. Aksi halde oran % 50 değil, % 100 olarak uygulanır⁵³.

⁵¹ Altan Ömer ARPACI, **Kurum Matrahının Tespitinde Giderler**, Yaklaşım Yayınları, Ankara, 2007, s.228-229.

⁵² Emre KARTALOĞLU ve Cem TEKİN, **Örtülü Sermaye ve Dönem Sonu İşlemleri**, İSMMMÖ, İstanbul, 2007, s.42-43.

⁵³ İrfan VURAL, "Örtülü Sermaye Kapsamında Değerlendirilecek Borçların Unsurları", **Vergi Sorunları, Vergi Sorunları Dergisi**, S.223, Ankara, 2007, s.64.

2.2.2.2. Banka ve Finans Kurumlarından Elde Edilen ve Kullanılan Borçlar

Bankacılık kanunu kapsamında faaliyet gösteren kuruluşlar, bizzat kendi ortaklarından veya bu ortakların ilişki içerisinde buldukları kişilerden borçlansalar da; bu borçlanma işlemi örtülü sermaye olarak kabul edilemeyecektir. Bunun sebebi ise bankaların örtülü sermaye uygulamalarından muaf tutulmuş olmalarıdır.

2.2.2.3. İpotek Finansman Kuruluşları, Finansman Şirketleri, Finansal Kiralama Şirketleri ve Faktöring Şirketlerinin Banka Yoluyla Temin Ettiği Borçlanmalar

3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu kapsamında faaliyet gösteren finansal kiralama şirketleri, 90 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname kapsamında faaliyet gösteren finansman ve faktöring şirketleri ile ipotek finansman kuruluşlarının, yasal faaliyet alanları içerisinde kalan çalışmaları esnasında ortaklardan veya ortaklarla ilişkili kişi sayılan bankalardan yaptıkları borçlanmalar örtülü sermaye sayılmamaktadır.

2.2.2.4. Gayri nakdi Teminat Karşılığında Üçüncü Kişilerden Temin Edilen Borçlanmalar

Şirketlerin ortaklarının ya da ortaklarla ilişkili kişilerin üçüncü kişilerle yaptığı gayri nakti teminatlar karşılığındaki borçlanmalar örtülü sermaye sayılmaz. Bununla ilgili olarak nakdi teminat karşılığında alınan kredilerde borç-öz sermaye oranında dikkate alınarak işletmeye verilen borç olarak dikkate alınır⁵⁴.

2.3. Örtülü Sermaye Uygulaması İle İlgili Gerçekleştirilecek İşlemler

5520 sayılı Kanun'un 12. maddesinde belirtilen şartları taşıması halinde, işletmenin temin ettiği borçlara ilişkin örtülü sermayeye ilişkin şartlar 5520 sayılı kanunun 11. ve 12. maddelerinde ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. İşletme tarafından alınan borçların örtülü sermaye olarak tespit edilen kısmı için faiz ödemesi ortaya çıkabilir. Fakat ilgili kanunun ilgili maddeleri uyarınca söz konusu ödemelerkâr payı veya ana merkeze aktarılan tutar hükmünde değerlendirilerek mali karın hesaplanmasında indirim olarak yer alamaz. Sonuç olarak kurumun gerçekleştirdiği borçlanma 5520 sayılı kanunun 12. maddesinde belirtilen koşulları sağlaması halinde; borçlanma örtülü sermaye olarak tespit edilecektir.

⁵⁴ MAÇ, s.20.

2.4. Örtülü Sermaye Uygulamasına İlişkin Özellikli Durumlar

Örtülü sermaye uygulamasına ilişkin olarak ortaya çıkabilecek uygulamadaki özellikli durumları aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür;

- *Vadeli mal veya hizmet alımından kaynaklanan ticari borçların örtülü sermaye karşısındaki durumu:*

Vadeli mal veya hizmet alımları nedeniyle oluşan ticari borçlar hesap dönemi içinde herhangi bir tarihte, hesap dönemi başındaki öz sermayenin üç katını aşması halinde, ortak veya ortakla ilişkili kişilerden alınmış olması durumunda, örtülü sermaye hesabında dikkate alınarak aşan kısım örtülü sermaye olarak değerlendirilecektir⁵⁵.

- *Borç ilişkisindeki değişikliğin örtülü sermaye karşısındaki durumu:*

Ortakla ilişkili kişiden alınmış bir borç nedeniyle başlangıçta oluşan örtülü sermaye durumu, söz konusu kişinin ortakla ilişkili kişi niteliğinin ortadan kalkmasıyla o tarihten itibaren örtülü sermaye durumu ortadan kalkabileceği gibi, başlangıçta ortak veya ortakla ilişkili kişi özelliğinde olmayıp borcun alınmasından sonra söz konusu kişinin ortak veya ortakla ilişkili kişi haline gelmesi de örtülü sermaye durumunu söz konusu hale getirebilecektir⁵⁶.

- *Örtülü sermaye ve katma değer vergisi:*

Borca ilişkin faiz üzerinden KDV hesaplanması ve fatura düzenlenmesi durumunda örtülü sermaye kullandığı tespit edilen şirkette faiz giderinin reddedilmesi nedeniyle, bu tutara isabet eden KDV'nin de indirilecek KDV tutarından mahsup edilmesi gerekmektedir⁵⁷.

- *Geçici vergi dönemlerinde örtülü sermaye durumu:*

Geçici vergi matrahı hesaplanırken KVK'nın 12.maddesi kapsamında örtülü sermaye şartlarının olduğu vergilendirme dönemleri itibari ile dikkate alınmalı ve örtülü

⁵⁵ İrfan VURAL, **Yorum ve Açıklamalarla Kurumlar Vergisi Kanunu**, Gelirler Kontrolörleri Derneği Yayınları, 2009, s.609.

⁵⁶ Mehmet ŞENTÜRK, "Örtülü Sermaye Hesaplamasında Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar" **Vergi Sorunları Dergisi**, S.309, İstanbul, 2014, s.43.

⁵⁷ Aysel DUMAN, **5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanununda Vergi Güvenlik Müessesleri**, TÜRMOB Yayınları, Ankara, 2008, s.59.

sermaye oluştuğu dönemlerde örtülü sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan faiz, kur farkı ve benzeri giderler kanunen kabul edilmeyen gider olarak dikkate alınmalıdır.

- *rtl sermaye faizinin elde eden açısından durumu:*

Kazancı kurumlar vergisi matrahının dışına çıkarmak, işletmenin ve işletmeye örtülü sermaye koyan kişinin amacıdır. Bu nedenden dolayı yapılan işlemler sonucunda ortaya çıkan gelir temettü olarak değerlendirilip vergiye tabi tutulur.

BÖLÜM 3: ÖRTÜLÜ SERMAYE UYGULAMALARINA YÖNELİK ALINABİLECEK ÖNLEMLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

3.1. Örtülü Sermaye Uygulaması İle İlgili Gerçekleştirilen Çalışmalar

Örtülü sermaye kavramı Türk vergi sisteminde ilk olarak 1949 yılında yürürlüğe giren 5422 sayılı KVK'nın 16. maddesinde yer almıştır. İlerleyen yıllarda değişen iktisadi koşullara bağlı olarak örtülü sermaye kavramı da değişikliğe uğramış ve 1960 yılında yürürlüğe giren 193 sayılı Kanun ile 5422 sayılı Kanun'un 12. maddesinde yer alan örtülü sermaye kavramı da değişmiştir. 5520 sayılı KVK yürürlüğe girene kadar 46 yıl boyunca örtülü sermaye kavramı değişikliğe uğramadan 5422 sayılı kanunun 12. maddesinde yer almıştır. 2006 yılında yürürlüğe giren 5520 sayılı KVK ile örtülü sermaye kavramı uluslararası gelişmeler nazara alınarak yeniden tanımlanmıştır.

5520 sayılı Kanun ile örtülü sermayenin tespitinde temel alınan serbest oran yaklaşımı terk edilmiş ve sabit oran yaklaşımı benimsenmiştir. Borç-özsermaye oranının tespitinde serbest oran yaklaşımının terk edilmesiyle birlikte borç-özsermaye oranının tespitinde mükellefler nezdinde oluşan belirsizlikler giderilmiş ve vergi idaresinin her kurum farklılık gösteren emsal oranın hesaplanması, sektörler itibariyle kapsamlı olarak borçlanma bilgilerine ulaşması zorunluluğu ortadan kalkmıştır. Bu nedenle sabit oran yaklaşımının benimsenmesi vergi idarelerine örtülü sermayenin tespiti konusunda uygulama kolaylığı sağlamaktadır, zira mükelleflerin uymak zorunda olduğu 3/1'lik borç-özsermaye oranı kanunla belirlenmiştir.

5520 sayılı kanunun yürürlüğe girmesiyle birlikte örtülü sermaye düzenlemesine ilişkin olarak ortaya çıkmış olan pek çok ihtilaf da giderilmiştir. Kanun'da ilişkili kişi tanımı ayrıntılı bir şekilde yer almaktadır. Mülga Kanun'da yer alan ilişkili kişi unsuru, ortak ve ortakla ilişkili şeklinde düzenlenmiş, ilişkili kişinin tespitinde ise %10'luk sermaye, oy veya kâr payı aranacağı açık bir şekilde belirtilmiştir. İMKB'de işlem gören hisse senetlerinin elde edilmesi yoluyla oluşan ortaklık ilişkisinde ise mali araçların iktisadi gereklerle alım satımının ve mali piyasaların gelişmesinin olumsuz etkilenmemesi amacıyla %10'luk bir en az ortaklık payı belirlenmiştir. Ayrıca örtülü sermaye kapsamına girmeyecek borçlanmalar belirtilmiş ve detaylı olarak açıklanmış ve %50 oranında dikkate alınacak borçlanmalar belirtilmiştir.

Bununla birlikte kur farklarının örtülü sermaye faizi kapsamında değerlendirilip değerlendirilmeyeceği sorunu da giderilmiş, örtülü sermaye üzerinden ödenen kur farklarının kanunen kabul edilmeyen indirim olarak değerlendireceği belirtilmiştir.

3.2. Örtülü Sermayenin Önlenmesine Yönelik Öneriler

3.2.1. Örtülü Sermayenin Önlenmesine Yönelik Genel Değerlendirmeler

Türkiye’de var olan mevzuat ekseninde şirketlerin ortaklarıyla belli başlı bazı işleri hallederken şirket kasalarını kullanmaları ve kişisel harcamaları için şirket kanallarını kullanmaları düzeni engellenmeye amaçlanmaktadır. Günümüzde ticaret hayatına verilen zararlar bahsi geçen uygulamalar ile birlikte yaygınlaşmıştır. TTK’da uygulamaların engellenmesi ve cezalanması için gerekli olan hükümlerin yer alması ile birlikte örtülü sermaye ve örtülü kazanç olarak adlandırılan dağıtım kanalları ile ilgili yapılan düzenlemeler KVK ve GVK’yı destekleyici bir forma sokulmuştur.

3.2.2. Örtülü Kazanç Uygulaması Yoluyla Örtülü Sermaye Uygulamasının Önlenmesine Yönelik Değerlendirmeler

Kurumların en önemli amacı olan kâr elde etmek ve ortaklarına bu kârı dağıtmaktır. Ancak bunun için öncelikle maliyetleri ve daha sonra yasal yükümlülükleri karşılamak durumundadırlar. Fakat bazı durumlarda maliyetlerin yükseltilmesi ve hâsılatların düşük gösterilmesi gibi yöntemlerle kâr olduğundan düşük gösterilir. Böylelikle yasal yükümlülüklerin bir kısmından muaf tutulur. Özellikle şirketlerin gelirlerinin bir kısmının kurumlar vergisinden muaf tutulması yoluyla toplam kazanç örtülü olarak artırılmış olur. Böyle bir durumda ortaya çıkan kazançta örtülü kazanç adı verilmektedir. Bu kârın dağıtılması durumunda ise örtülü kazanç dağıtımını gerçekleştirilmiş olur⁵⁸.

Türk vergi sisteminde yer alan eski düzenlemelerde örtülü kazanç dağıtan şirket ile ilgili matrah farkı çıkartılmasına rağmen diğer yararlanan şirket için bir düzeltme yapılmıyordu. Ancak 5520 sayılı KVK’da dağıtılan örtülü kazançların kar dağıtımını sayılarak vergilendirilmesi ile ilgili olarak kısmen hüküm bulunmaktadır⁵⁹.

⁵⁸ IŞIK, s.40

⁵⁹ Deniz BAYRAM, *Uluslararası Transfer Fiyatlandırması ve Türkiye Uygulaması*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2006, s.91.

3.2.3. Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Sermaye Uygulamasının Önlenmesine Yönelik Değerlendirmeler

Transfer fiyatlandırması yoluyla gerçekleştirilen örtülü sermaye aktarımlarını tespit etmek oldukça zor bir işlemdir. Zira transfer fiyatlandırması en zor vergi denetim çeşitlerinden biridir. Transfer fiyatlandırmalarında her iki tarafın rızası ile muvazaalı bir işlem gerçekleştirildiğinden, denetim dışında uygulamanın fark edilmesi ve tespitinin başkaca bir yolu bulunmamaktadır. Bu sebeple transfer fiyatlandırmasının tespitinde denetim önemli bir faktördür.

Bununla birlikte transfer fiyatlandırması işlemlerinin tespit edilmesi ve tüm hatları ile ortaya konulması için öncelikle ekonomi içerisinde genel kayıtlılık oranının yükseltilmesi, sonrasında ise etkin bir vergi denetiminin sağlanması gereklidir. Oysa Türkiye’de genel olarak vergi denetim birimlerinin nicelik ve nitelik olarak yetersiz oluşundan kaynaklanan bir denetim sorunu bulunmaktadır. Özellikle verginin beyana dayalı olarak ortaya çıktığı dikkate alındığında beyanın geçerliliğinin sorgulanması zorunludur. Bu anlamda mükelleflerin kendi insiyatifleri ile bildirdikleri miktarların doğruluğu sorgulanmalıdır.

3.3. Örnek Sorularla Konunun Pekiştirilmesi

3.3.1. İştirak Edilen Kurumdan Borçlanma

Konuyla ilgili örnek olay şöyledir⁶⁰:

Gemi A.Ş. yüzde 9 oranında pay sahibi olduğu Yat A.Ş.’den 01.01.2016 tarihinde 3.600.000,00 TL tutarında borçlanmıştır. Gemi A.Ş. yıllık yüzde 10 oranında hesaplanan faizin 2016 hesap dönemine isabet eden 3.000.000,00 TL tutarındaki kısmını, 2016 hesap dönemi kurum kazancından indirim konusu yaparak, Yat A.Ş. ise aynı tutarı gelir olarak dikkate almıştır. Borcun vadesi bir yıl, faizin vadesi 6 aydır. Faiz tutarları 31.08.2016 ve 28.02.2017 tarihlerinde iki eşit taksitle toplam (180.000,00+180.000,00 TL) 360.000,00 TL olarak ödenecektir. Gemi A.Ş. 31.08.2016 tarihinde Yat A.Ş. tarafından düzenlenen 180.000,00 TL tutarındaki finansman hizmeti faturasına bağlı olarak 32.400,00 TL tutarındaki katma değer vergisini Ağustos 2016

⁶⁰ İsmail ONAY, Örtülü **Sermaye**, Maliye Hesap Uzmanları Derneği, İstanbul, 2017. S.272.

dönemi KDV beyannamesinde indirim olarak dikkate almıştır. Gemi A.Ş.’nin Ağustos 2016 dönemi KDV beyannamesinde “Ödenecek Katma Değer Vergisi” bulunmaktadır.

Gemi A.Ş.’nin 01.01.2016 tarihli Vergi Usul Kanunları hükümlerine tespit edilen öz sermayesi 400.000,00 TL’dir. Gemi A.Ş. ve Yat A.Ş.’nin 2016 hesap dönemi kurumlar vergisi beyannamesinin özeti aşağıdaki gibidir.

Tablo 1:

Gemi A.Ş. ve Yat A.Ş.’nin 2016 Kurumlar Vergisi Beyannamesi Özeti

	GEMİ A.Ş.	YAT A.Ş.
Ticari Bilanço Karı	2.000.000,00 TL	1.000.000,00 TL
Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler	200.000,00 TL	100.000,00 TL
Matrah	2.200.000,00 TL	1.100.000,00 TL
Hesaplanan Kurumlar Vergisi	440.000,00 TL	220.000,00 TL
Mahsup Edilecek Vergiler	40.000,00 TL	20.000,00 TL
Ödenecek Kurumlar Vergisi	400.000,00 TL	200.000,00 TL

Kaynak: İsmail ONAY, Örtülü Sermaye, Maliye Hesap Uzmanları Derneği, İstanbul, 2017. S.272.

Yukarıdaki soruda ifade edilen borçlanmanın örtülü sermaye müessesesi karşısındaki durumu aşağıda değerlendirilmiştir.

Tespitler:

Kurumların, ortaklarından veya ortaklarla ilişkili olan kişilerden doğrudan veya dolaylı olarak temin ederek işletmede kullandıkları borçların, hesap dönemi içinde herhangi bir tarihte kurumun öz sermayesinin üç katını aşan kısmı, ilgili hesap dönemi için örtülü sermaye sayılır⁶¹.

Ortaklık İlişkisi:

Ortaklık ilişkisi, bir kurumun hem ortak olduğu kurumlarla hem de söz konusu kuruma ortak olan gerçek kişi ve kurumlar ile olan ilişkisini kapsamaktadır. Bu ilişkide herhangi bir ortaklık payı sınırı bulunmamaktadır⁶².

⁶¹ KVK md. 12/1.

⁶² 1 Seri Numaralı Kurumlar Vergisi Genel Tebliği md.12.1.1., (Erişim Tarihi: 10.04.2019).

Bu durumda yüzde 9 oranında pay sahipliği nedeniyle Gemi A.Ş. 'nin 2016 hesap dönemi içerisinde yapmış olduğu borçlanma örtülü sermaye hesabında dikkate alınacaktır.

Örtülü Sermayenin Tespiti:

Ortak veya ortakla ilişkili kişilerden temin edilip işletmede kullanılan borçların örtülü sermaye olarak kabul edilebilmesi için bu borçların hesap döneminin başındaki öz sermayenin üç katını aşması gerekmektedir⁶³.

Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre Gemi A.Ş.'nin 01.01.2016 tarihli tespit edilen öz sermayesi 400.000,00 TL'dir. Bu durumda 2016 hesap dönemi içerisinde yapılan borçlanmanın (400.000,00 TL * 3 =) 1.200.000,00 TL'yi aşan kısmı örtülü sermaye sayılacaktır.

Yapılan açıklamalar çerçevesinde borçlanmanın örtülü sermayeye isabet eden kısmı aşağıdaki gibidir;

Toplam Borç	A	3.600.000,00 TL
Öz Sermayenin Üç Katı	B	1.200.000,00 TL
Örtülü Sermaye	C=A-B	2.400.000,00 TL
Örtülü Sermayenin Oranı	D=C/A	0,6667

Yukarıdaki tablodan anlaşılacağı üzere, Gemi A.Ş.'nin Yat A.Ş.'den yaptığı borçlanmanın yüzde 66,67'si örtülü sermayedir.

Soruda ifade edilen borç için yıllık yüzde 10 oranından hesaplanan 300.000,00 TL faiz, 2016 yılı kurum kazancının tespitinde Gemi A.Ş. tarafından doğrudan gider olarak dikkate alınmıştır.

Yapılan açıklamalar çevresinde örtülü sermaye oranı dikkate alınarak hesaplanan faiz gideri aşağıdaki gibidir.

Faiz Gideri	A	300.000,00 TL
Örtülü Sermaye Oranı	B	0,6667
Örtülü Sermaye Faizi	C=A*B	200.000,00 TL

⁶³ 1 Seri Numaralı Kurumlar Vergisi Genel Tebliği md.12.1.1., (Erişim Tarihi: 10.04.2019).

Tablodan anlaşıldığı üzere örtülü sermaye faizi 200.000,00 TL'dir.

Yapılacak İşlemler:

Katma Değer Vergisi Yönünden:

Gelir ve Kurumlar Vergisi kanunlarına göre kazancın tespitinde indirimi kabul edilmeyen giderler dolayısıyla ödenen katma değer vergisi mükellefin vergiye tabi işlemleri üzerinden hesaplanan katma değer vergisinden indirilemez⁶⁴.

Fakat soruda ifade edildiği üzere Gemi A.Ş. 31.08.2016 da Masa A.Ş tarafından düzenlenen faiz faturasına ilişkin (180.000,00 TL X 0,18) 32.400,00 TL tutarındaki katma değer vergisini Ağustos 2016 dönemi katma değer vergisi beyannamesinde indirim olarak dikkate almıştır.

Gemi A.Ş.'nin 31.08.2016 tarihinde ödediği faizin örtülü sermayeye isabet eden kısmı (180.000,00 TL X 0,6667) 120.000,00 TL dir. 180.000,00 TL için yüklenilen katma değer vergisinin (120.000,00 TLX 0,18) 21.600,00 TL'si örtülü sermaye faizine ilişkindir. Dolayısıyla Gemi A.Ş. Ağustos 2016 dönemi KDV beyannamesinde örtülü sermayeye isabet eden KDV tutarı indirim olarak dikkate almamalıdır.

KDV Kanunu'nun 30/d maddesi uyarınca, Gelir ve Kurumlar Vergisi kanunlarına göre kazancın tespitine indirimi kabul edilmeyen giderler dolayısıyla ödenen KDV indirim konusu yapılmamaktadır.

Kurumlar Vergisi Yönünden:

Gemi A.Ş.'NİN Yat A.Ş.'den yapmış olduğu borçlanmaya bağlı faiz gideri 300.000,00 TL olup, bu tutarın 200.000,00 TL 'si örtülü sermaye üzerinden hesaplanan faizdir. 200.000,00 TL tutarındaki örtülü sermaye faizin Gemi A.Ş.'nin 2016 yılı kanunen kabul edilmeyen giderlerine, KVK'nın 11/1-b maddesi gereğince ilave edilmesi gerekmektedir.

Bir diğer husus, kar payı geliri elde edemeyecek kişiden yapılan örtülü sermaye borçlanmalarına bağlı faiz gelirlerinin kazançları istisnası kapsamında değerlendirilip değerlendirilmeyeceğidir.

⁶⁴ KDVK md. 30/d.

Değerlendirme:

Tam mükellef kurumlar arasında gerçekleşen borç para alış verişine ilişkin örnek uygulama üzerinden ulaşılan sonuçlar aşağıda özetlenmiştir.

- Ortaklık ilişkisinin varlığından, borç alan kurumun borç veren kuruma ortak olması halinde de, söz edilir.
- Ortak konumundaki kişinin tespitine asgari bir sermaye payı şartı aranmamaktadır.
- Örtülü üzerinden hesaplanan faiz, borcu kullanan için beyanname üzerinde ilave edilecek gider, borcu veren kurum için temettü geliri olarak dikkate alınacaktır.
- Daha önce yapılan vergilendirme işlemleri bu çerçevede her iki kurum bünyesinde düzeltilecek olup, düzeltme işlemi, borcu kullanan kurum adına salınan vergilerin kesinleşip ödenmesi şartına bağlıdır.

3.3.2.Gerçek Kişiden Borçlanma

Konuyla ilgili örnek olay şöyledir⁶⁵:

Kaygısız A.Ş. Ali Tasasız'dan 01.03.2015 tarihinde 1.200.000,00 TL tutarında borçlanmıştır. Borç için yıllık yüzde 10 oranında hesaplanan 100.000,00 TL faiz, 2015 yılı kurum kazancının tespitinde Kaygısız A.Ş. tarafından doğrudan gider olarak dikkate alınmıştır. Borcun ve faizin vadesi bir yıl olup, vade tarihinde borç faizi ile birlikte geri ödenmiştir. Kaygısız A.Ş.'nin Tasasız A.Ş.'nin sermaye payının yüzde 9'una sahiptir. Tasasız A.Ş.'nin sermaye payının yüzde 10 'u Ali Tasasıza aittir. Kaygısız A.Ş.'nin Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre 01.01.2013 tarihli tespit edilen öz sermayesi 60.000,00 TL 'dir.

Kaygısız A.Ş.'nin 2015 hesap dönemi kurumlar vergisi beyannamesinin özeti aşağıdaki gibidir.

⁶⁵ İsmail ONAY, **Örtülü Sermaye**, Maliye Hesap Uzmanları Derneği, İstanbul, 2017. s. 314

Tablo 2:

Kaygısız A.Ş.’nin 2015 Kurumlar Vergisi Beyannamesi Özeti

Ticari Bilanço Karı	1.400.000,00 TL
Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler	100.000,00 TL
Matrah	1.500.000,00 TL
Hesaplanan Kurumlar Vergisi	300.000,00 TL
Mahsup Edilecek Vergiler	40.000,00 TL
Ödenecek Kurumlar Vergisi	260.000,00 TL

Kaynak: İsmail ONAY, **Örtülü Sermaye**, Maliye Hesap Uzmanları Derneği, İstanbul, 2017. s. 314

Kaygısız A.Ş.’nin Ali Tasasız’dan yaptığı borçlanmanın KVK’nın 12. maddesinde düzenlenen örtülü sermaye uygulaması karşısındaki durumunu değerlendirerek, yapılması gereken işlemler aşağıda açıklanmıştır.

Tespitler:

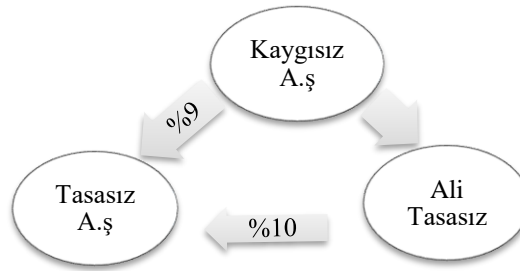
Ortaklık İlişisine İlişkin:

Kaygısız A.Ş. Ali Tasasız’dan borçlanmıştır. Kaygısız A.Ş. Tasasız A.Ş.’nin sermaye payının yüzde 9 ‘una sahiptir. Tasasız A.Ş.’nin sermaye payının yüzde 10’u Ali Tasasız’a aittir.

Bu bilgiler ışığında ortaklık ilişkisine bağlı şema aşağıdaki gibi oluşturulmuştur.

Şekil 1:

Kaygısız A.Ş. Tasasız A.Ş ve Ali Tasasız Ortaklık İlişkisi

Kaynak: Araştırmacı tarafından düzenlenmiştir

Örtülü sermaye uygulamasında ortakla ilişkili kişi; doğrudan veya dolaylı olarak ortağın veya ortakla ilişkili kurumun sermayesinin, oy veya kar payı hakkına sahip hisselerinin en az %10'unu elinde bulunduran bir gerçek kişi veya kurumu ifade etmektedir⁶⁶.

Yukarıdaki şema, 1 Seri Nolu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği'nin 12.1.2. bölümündeki ayrıntılı şemadaki açıklamalardan “(A) kurumunun, iştirak (K)'nin en az %10 hissesine doğrudan elinde bulunduran (1.) gerçek kişisi veya Kurumundan, yapmış olduğu borçlanmalar da örtülü sermayenin tespitinde dikkate alınacaktır” açıklaması ile uyumludur.

Dolayısıyla Kaygısız A.Ş.'nin, iştirak Tasasız A.Ş.'nin en az % 10 hissesinin doğrudan elinde bulunduran Ali Tasasız'dan yapmış olduğu borçlanmalar örtülü sermayenin tespitinde dikkate alınacaktır.

Örtülü Sermayenin Tespitine İlişkin:

Kaygısız A.Ş.'nin 01.01.2015 tarihli vergi Usul Kanunu hükümlerine göre tespit edilen öz sermayesi 60.000,00 TL'dir.

Ortak veya ortakla ilişkili kişiden temin edilip işletmede kullanılan borçların örtülü sermaye olarak kabul edilmesi için bu borçların hesap döneminin başındaki öz sermayenin üç katını aşması gerekmektedir⁶⁷.

Bu durumda Kaygısız A.Ş.'nin ortak veya ortakla ilişkili kişiden 2015 hesap dönemi içerisinde yapacağı borçlanmanın (60.000,00 TL *3)= 180.000,00 TL'yi aşan kısmı örtülü sermaye sayılacaktır.

Buna göre aşağıdaki hesaplamayı yaparak örtülü sermaye oranına ulaşabiliriz.

Toplam Borç	A	1.200.000,00 TL
Öz Sermayenin Üç Katı	B	180.000,00 TL
Örtülü Sermaye	C= A-B	1.020.000,00 TL
Örtülü Sermaye Oranı	D=C/A	0.85

Tablodan da anlaşılacağı üzere, Kaygısız A.Ş.'nin Ali Tasasız'dan yaptığı borçlanmanın yüzde 85'i örtülü sermayedir.

⁶⁶ 1 Seri Numaralı Kurumlar Vergisi Genel Tebliği md.12.1.1., (Erişim Tarihi: 10.04.2019).

⁶⁷ 1 Seri Numaralı Kurumlar Vergisi Genel Tebliği md.12.1.5., (Erişim Tarihi: 10.04.2019).

2015 yılı kurum kazancının tespitinde Kaygısız A.Ş. tarafından doğrudan gider olarak dikkate alınan 100.000,00 TL faiz giderinin örtülü sermayeye isabet eden kısmı ise aşağıdaki tabloda hesaplanmıştır. Yapılan hesaplamalardan da anlaşılacağı üzere örtülü sermaye faizi 85.000,00 TL'dir.

Faiz Gideri	A	100.000,00 TL
Örtülü Sermaye Oranı	B	0,85
Örtülü Sermaye Faizi	C=A*B	85.000,00 TL

Yapılacak İşlemler:

Borç alan (Kaygısız A.Ş. Yönünden):

85.000,00 TL tutarındaki örtülü sermaye faizinin Kaygısız A.Ş.'nin 2015 yılı kanunen kabul edilmeyen giderlerine ilave edilmesi gerekmektedir.

Zira işletme kazancının tespitinde örtülü sermaye üzerinden ödenen faiz, kur farkı giderlerinin indiriminin yapılması mümkün değildir⁶⁸.

Dolayısıyla Kaygısız A.Ş.'nin 2015 hesap dönemi kurumlar vergisi beyannamesini aşağıdaki gibi tekrar düzenlediğimizde Kanunen Kabul Edilmeyen Giderleri 185.000,00 TL olarak güncelleyebiliriz.

Tablo 3:

Kaygısız A.Ş.'nin 2015 Hesap Dönemi Kurumlar Vergisi Beyannamesi

Ticari Bilanço Karı	1.400.000,00 TL
Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler	185.000,00 TL
Matrah	1.585.000,00 TL
Hesaplanan Kurumlar Vergisi	317.000,00 TL
Mahsup Edilecek Vergiler	40.000,00 TL
Ödenecek Kurumlar Vergisi	277.000,00 TL

Kaynak: Araştırmacı tarafından düzenlenmiştir

Dolayısıyla İlk düzenlenen ve yeniden düzenlenen kurumlar vergisi beyannamesinde ödenecek kurumlar vergisi farkı ortaya çıkacaktır. Buna göre; Kaygısız A.Ş. adına (277.000,00 TL – 260.000,00 TL =)17.000,00 TL tutarında kurumlar vergisi salınması

⁶⁸KVK md. 11/1-b.

ve VUK'nun 341 ve 344'üncü maddeleri gereğince vergi zıyaı cezası kesilmesi gerekmektedir.

Borç Veren (Ali Tasasız Yönünden) :

Örtülü sermaye kapsamında kur farkı haricinde faizlerin ve benzeri ödemelerin hesaplanması ile birlikte ortaya çıkan tutarlar genellikle kar payı olarak nitelendirilmektedir. Aynı zamanda bu tutar gelir ve kurumlar vergisi kanunlarının uygulamasından ve gerçek borç alan, borç veren nezdinde de dönemin son günü ile donatılmış kar payı olarak nitelendirilmektedir. Önceki dönemlerde yapılmış olan vergilendirme işlemleri ekseninde tam mükellef kurumların izniyle yapılacak olan düzenlemelerde örtülü sermayeye dair kur farklarının kapsanması sağlanmakta ve bu konuyla ilgili taraf olan mükellefler ekseninde durumlar düzenlenmektedir⁶⁹.

Birinci Görüş:

GVK'nun 75'inci maddesinin 1,2 ve 3'üncü maddesine göre, elde edilen menkul sermaye iradının kar payı olarak değerlendirilebilmesi için, kar payına konu ödemenin sermayeye katılım karşılığı olması gerekmektedir⁷⁰.

Bu nedenle Ali Tasasız'ın elde ettiği örtülü sermaye faizi elde edilmiş bir kar payı değildir. Ali Tasasız'ın vade tarihine elde ettiği (1.200.000,00 TLX0,10=) 120.000,00 TL'lik faiz gelirinin tamamı teşvik suretiyle vergilendirilmemiş ancak faizi niteliğinde menkul sermaye olarak değerlendirilecektir.

İkinci Görüş:

Ali Tasasız'ın elde ettiği 100.000,00 TL'lik faiz gelirinin 85.000,00 TL'si örtülü sermaye faizi olup, net kar payı olarak değerlendirilip kar payı kesintisine tabi tutulması gerekmektedir. Yapılması gereken gelir vergisi kesintisi oranı GVK'nun 94/6'ncı maddesi gereğince yüzde 15 olup, ilgili hesaplama aşağıdaki tabloda yapılmıştır.

Net Kar Payı	A	85.000,00 TL
Kesinti Oranı	B	0,15
Kesinti Matrahı	$C=A/(1-B)$	100.000,00 TL
Kesinti Tutarı	$D=C*B$	15.000,00 TL

⁶⁹KVK md. 12/7.

⁷⁰GVK md. 75/1.2.3.

GVK'nun 75/6'ncı maddesine göre her nevi alacak faizleri ile GVK'nun 75/1'nci maddesine göre her nevi hisse senetlerinin kar payı menkul sermaye iradidir.

Menkul sermaye iratlarında elde etme hukuki ve ekonomik tasarrufa bağlı olduğundan, Ali Tasasız, borcun ve faizin vade tarihi olan 28.02.2016 tarihinde, menkul sermaye iradı geliri elde etmiştir

Elde edilen gelir ise net (1.200.000,00 TL X 0,10 =) 120.000,00 TL, brüt (120.000,00 TL + 15.000,00 TL =) 135.000,00 TL'dir. Bu durumda Ali Tasasız'ın elde ettiği alacak faizi tutarı (135.000,00 TL- 100.000,00 TL) 35.000,00 TL'dir.

Tam mükellef kurumlardan elde edilen, 75'nci 2'nci fıkrasının (1), (2) ve (39 numaralı bentlerinde yazılı kar paylarının yarı gelir vergisinden müstesnadır. İstisna edilen tutar üzerinden 94. Madde uyarınca tevkifat yapılır ve tevkif edilen verginin tamamı, kar payının yıllık beyanname ile beyan edilmesi durumunda yıllık beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edilir⁷¹.

2016 yılı için menkul sermaye iratları için geçerli beyan sınırının aşılmış olması durumunda Ali Tasasız tarafından verilecek gelir vergisi beyannamesinin özeti aşağıdaki gibidir.

Alacak Faizi	A	35.000,00 TL
Kar Payı	B	100.000,00 TL
İstisna (GVK md. 22/3)	C=B/2	50.000,00 TL
Beyan	D=A+C	85.000,00 TL

Mart 2017 döneminde beyan edilecek 85.000,00 TL üzerinden hesaplanacak gelir vergisi tutarında, tevkif sureti ile ödenen 15.000,00 TL mahsup edilebilecektir.

Özetle kar payı olmadığı görüşünde, elde edilen faiz gelirinin menkul sermaye iradi olduğu, verilecek gelir vergisi beyannamesi üzerinden vergi ödemenin doğru olduğu savunulurken, kar payı olduğu görüşünde ise, peşin olarak kar payı stopajının ödenmesi gerektiği ve daha sonra mahsup yolu ile indirilebileceği görüşü savunulmuştur.

Değerlendirme:

Tam mükellef kurumların gerçek kişilerden örtülü sermaye niteliğinde borç kullanmaları durumunda altının çizilmesi gereken özellikli hususlar aşağıda özetlenmiştir.

⁷¹GVK md. 22/2.

Tam mükellef kurumlarca gider kaydedilen faiz tutarı, gerçek kişi borç sahibine hesap döneminin son günü itibari ile dağıtılan kar payı olup, gider olarak dikkate alınan tutarın net kar payı sayılarak, brüte iblağ edilip yüzde 15 oranında gelir vergisi kesintisine tabi tutulması gerekmektedir.

Menkul sermaye iratlarında elde etmek, gerçek kişi açısından hukuki ve ekonomik tasarrufa bağlı olması nedeniyle, vade tarihinde elde edilecek net tutardan brüt kar payının mahsubundan sonra kalan tutar, alacak faizi olarak değerlendirilecektir.

Vade tarihinde elde edilen menkul sermaye iradı için elde edilen net tutar ile kar payı sayılan kısım için yapılan gelir vergisi kesintisinin toplam tutarı, ilgili yıl için geçerli beyan sınırı aştığında tamamı beyan edilir.

Beyan edilen tutarın brüt kar payına isabet eden kısmının yarısı GVK'nın 22. Maddesi gereğince istisna olarak dikkate alınır. Bu şekilde tespit edilen gelir vergisi matraha üzerinden hesaplanan gelir vergisinden, tevkif suretiyle kesilmiş olan vergilerin tamamı mahsup edilir.

3.3.3. Kollektif Şirketten Borçlanma

Konuyla ilgili örnek olay şöyledir⁷²:

Sezgin A.Ş. hisse senetlerinin yüzde 9'una sahip Man Kollektif Şti. 'nden 01.03.2015 tarihinde 2.400.000.00 TL tutarında borç kullanmıştır. Borcun ve faizin vadesi bir yıldır. Borç için yıllık yüzde 10 oranında hesaplanan 200.000.00 TL faiz, 2015 hesap dönemine kurum kazançlarının tespitinde Sezgin A.Ş. tarafından doğrudan gider, Man Kollektif Şti. tarafından 2015 takvim yılı ticari kazancın tespitinde gelir olarak dikkate alınmıştır.

Sezgin A.Ş.'nin 01.01.2015 tarihinde Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre tespit edilen öz sermayesi 300.000.00 TL'dir. Sezgin A.Ş.'nin 2015 hesap dönemi kurumlar vergisi beyannamesinin özeti aşağıdaki gibidir:

⁷² İsmail ONAY, **Örtülü Sermaye**, Maliye Hesap Uzmanları Derneği, İstanbul, 2017. s. 328.

Tablo 4:

Sezgin A.Ş.’ nin 2015 Kurumlar Vergisi Beyannamesi Özeti

Ticari Bilanço Karı	700.000,00 TL
Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler	100.000,00 TL
Matrah	800.000,00 TL
Hesaplanan Kurumlar Vergisi	160.000,00 TL
Mahsup Edilecek Vergiler	10.000,00 TL
Ödenecek Kurumlar Vergisi	150.000,00 TL

Kaynak: İsmail ONAY, Örtülü Sermaye, Maliye Hesap Uzmanları Derneği, İstanbul, 2017. s. 378.

Man Kollektif Şti. ‘nin eşit paya sahip iki ortağı bulunmaktadır. Sezgin A.Ş.’ nin Man Kollektif Şti. ‘nden yaptığı borçlanmanın KVK’nun 12’nci maddesinde düzenlenen örtülü sermaye müessesesi karşısındaki durumunu aşağıda değerlendirilmiştir.

Tespitler:

Ortaklık İlişkisi:

Örtülü sermaye uygulamasında ortakla ilişkili kişi, ortağın doğrudan veya dolaylı olarak en az %10 oranında ortağı olduğu veya en az bu oranda oy veya kar payı hakkına sahip olduğu bir kurumu ya da doğrudan veya dolaylı olarak, ortağın veya ortakla ilişkili bu kurumun sermayesinin, oy veya kar payı hakkına sahip hisselerinin en az %10’unu elinde bulunduran bir gerçek kişi veya kurumu ifade etmektedir⁷³.

Bu açıklama çerçevesinde kurumların, kollektif şirket niteliğindeki ortaklarından yapmış olduğu borçlanmalar, gerçek kişilerden yapılan borçlanma gibi örtülü sermaye uygulamasında dikkate alınacaktır.

Örtülü Sermayenin Tespiti:

Sezgin A.Ş. ‘nin 01.01.2015 tarihli Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre tespit edilen öz sermayesi 300.000.00 TL’dir. Bu durumda Sezgin A.Ş.’nin ortak veya ortakla ilişkili kişiden 2015 hesap dönemi içerisinde yapacağı borçlanmanın (300.000.00 TL * 3) = 900.000.00 TL’yi aşan kısmı örtülü sermaye sayılacaktır.

⁷³ KVK md. 12/3-a.

Yapılan açıklamalar çerçevesinde soruda belirtildiği üzere Sezgin A.Ş. Man Kollektif Şti'den 01.03.2015 tarihinde 2.400.000,00 TL borçlanmıştır. İlgili borçlanmanın örtülü sermaye oranı aşağıdaki tabloda hesaplanmıştır:

Toplam Borç	A	2.400.000,00 TL
Öz Sermayenin Üç Katı	B	900.000,00 TL
Örtülü Sermaye	C=A-B	1.500.000,00 TL
Örtülü Sermaye Oranı	D=C/A	0,63

Tablodan anlaşılacağı üzere, borçlanmanın 62,5'i örtülü sermayedir.

Sorudaki ifadelerle baktığımızda borç için yıllık yüzde 10 oranından hesaplanan 200.000,00 TL faiz, 2015 hesap dönemi kurum kazancının tespitinde Sezgin A.Ş. tarafından doğrudan gider olarak dikkate alınmıştır. Giderin örtülü sermayeye isabet eden kısmı ise aşağıdaki tabloda hesaplanmıştır. Hesaplamadan anlaşılacağı üzere örtülü sermaye faizi 125.000,00 TL'dir

Faiz Gideri	A	200.000,00
Örtülü Sermaye Oranı	B	0,625
Örtülü Sermaye Faizi	C=A*B	125.000,00

Yapılacak İşlemler:

Borç alan (SEZGİN A.Ş. Yönünden):

Kurum kazancının tespitinde örtülü sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan faiz, kur farkları ve benzeri giderlerin indiriminin yapılması kabul edilmez⁷⁴.

Bu nedenle 125.000,00 TL tutarındaki örtülü sermaye faizinin Sezgin A.Ş.'nin 2015 hesap dönemi giderleri arasından çıkartılması gerekmektedir.

Buna göre, Sezgin A.Ş.'nin 2015 hesap dönemi kurumlar vergisi beyannamesi aşağıdaki tabloda yeniden düzenlenmiştir.

⁷⁴ KVK md. 11/1-b.

Tablo 5:

Sezgin A.Ş.' nin 2015 Hesap Dönemi Kurumlar Vergisi Beyannamesi

	Eski Beyan	Yeni Beyan
Ticari Bilanço Karı	700.000,00 TL	700.000,00 TL
Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler	100.000,00 TL	225.000,00 TL
Matrah	800.000,00 TL	925.000,00 TL
Hesaplanan Kurumlar Vergisi	160.000,00 TL	185.000,00 TL
Mahsup Edilecek Vergiler	10.000,00 TL	10.000,00 TL
Ödenecek Kurumlar Vergisi	150.000,00 TL	175.000,00 TL

Kaynak: Araştırmacı tarafından düzenlendi.

Yeniden düzenlenen kurumlar vergisi beyannamesine göre Sezgin A.Ş. adına (175.000,00 TL - 150.000,00 TL =) 25.000,00 TL tutarında kurumlar vergisi salınması ve VUK'nun 341 ve 344'üncü maddeleri gereğince vergi ziyai cezası kesilmesi gerekmektedir.

Öte yandan Man Kollektif Şti.'nin elde ettiği 125.000,00 TL net kar payı olarak değerlendirilip kar payı kesintisine tabi tutulması gerekmektedir. Yapılması gereken gelir vergisi kesinti oranı GVK'nun 94/6'ncı maddesi gereğince yüzde 15 olup, ilgili hesaplama aşağıdaki tabloda yapılmıştır.

Net Kar Payı	A	125.000,00 TL
Kesinti Oranı	B	0,15
Kesinti Matrahı	$C=A/(1-B)$	147.058,82 TL
Kesinti Tutarı	$D=C*B$	22.058,82 TL

Sezgin A.Ş. adına Aralık 2015 dönemine ilişkin olarak 22.058,82 TL tutarında gelir vergisi salınması ve VUK'nun 341 ve 344'üncü maddeleri gereğince vergi ziyai cezası kesilmesi gerekmektedir.

Borç Veren (MAN Kollektif Şti. Yönünden) :

Gelir ve Kurumlar Vergisi kanunlarını uygulanmasında hem borç alan hem de borç veren nezdinde, hesap döneminin son günü itibariyle, kur farkı hariç, örtülü sermaye üzerinden hesaplanan faiz ve benzeri ödemeler, örtülü sermaye şartlarının dasağlanması halinde dağıtılmış kar payı sayılır.

Daha önce yapılan vergilendirme işlemleri, tam mükellef kurumlar nezdinde yapılacak düzeltmede örtülü sermayeye ilişkin kur farklarını da kapsayacak şekilde, taraf olan mükellefler nezdinde buna göre düzeltilir⁷⁵.

Man Kollektif Şti.'nin, Sezgin A.Ş.'ye vermiş olduğu borç için elde ettiği kazancın detayı aşağıdaki tabloda hesaplanmıştır:

Toplam Net Kazanç	A	200.000,00 TL
Örtülü Sermaye Faizi	B	125.000,00 TL
Alacak Faizi	$C=A-B$	75.000,00 TL
Kesinti Oranı	D	0,15
Brüt Kar Payı	$E=B/(1-D)$	147.058,82 TL

Kollektif ortaklıklarda ortakların, adi veya eshamlı komandit ortaklıklarda komandite ortakların ortaklık karından aldıkları paylar şahsi ticari kazanç hükmündedir⁷⁶.

Man Kollektif Şti.'nin eşit paya sahip iki ortağı bulunmakta olup, 2015 yılı içerisinde elde ettikleri başkaca bir beyana tabi gelirleri bulunmamaktadır.

Bu durumda her iki ortağın da elde ettiği gelir aşağıdaki tabloda hesaplanmıştır.

Ticari Kazanç	A	800.000,00 TL
Vergi Kesintisi	B	22.058,82 TL
Toplam	$C=A+B$	822.058,82 TL
Beyana Tabi Kazanç	$D=C/2$	411.029,41 TL
Mahsup Edilecek Vergi	$E=B/2$	11.029,41 TL

Yukarıda ki tablodan da anlaşılacağı üzere, Man Kollektif Şti.'nin ortaklarının her birinin elde ettiği beyana tabi ticari kazanç 411.029,41 TL olup, elde edilen kazanç üzerinden hesaplanacak gelir vergisinden 11.029,41 TL mahsup edilebilecektir.

Değerlendirme:

Kurumların, kollektif şirketlerden yaptığı borçlanmalar da örtülü sermaye hesabında dikkate alınır. kollektif şirketlerin elde ettiği örtülü sermaye faizi, ticari kazanç kapsamında gelir vergisine tabidir. Elde edilen faizin örtülü sermaye tutarına denk

⁷⁵KVK md. 12/7.

⁷⁶GVK md. 37.

gelenkısımları, net kar payı olarak kabul edilip, ortakların ticari kazancına brüt tutarıyla ve hisseleri oranında ilave edilir. Şahsi ticari kazanç olarak beyana tabi olan gelir üzerinden hesaplanan gelir vergisinden, örtülü sermaye faizi üzerinden gerçekleştirilen kar payı kesintisi mahsup edilebilir.

3.3.4. Tam Mükellef Kurumun Dar Mükellef Kurumdan Borçlanması

3.3.4.1. Türkiye’de Ticari Faaliyette Bulunmayan Kurumdan Borçlanma

Konuyla ilgili örnek olay şöyledir⁷⁷:

Forest A.Ş. hisse senetlerinin yüzde 9 ‘una sahip olan Sky Co. Kurumun’dan 01.03.2015 tarihinde 3.500.000,00 € tutarında borç kullanılmıştır. Borcun ve faizin vadesi bir yıldır. Borç için yıllık yüzde 6 oranında hesaplanan 120.000,00 \$ karşılığı 560.000,00 TL, 2015 hesap dönemi kurum kazançlarının tespitinde Forest A.Ş tarafından doğrudangider olarak dikkate alınmıştır. Gider olarak dikkate alınan faiz ödemesi üzerinden KVK’nın 30’uncu maddesi çerçevesinde alacak faizleri için geçerli yüzde 10 oranında kurumlar vergisi kesintisi yapılmıştır.

Forest A.Ş’nin 01.01.2015 tarihli vergi usul kanunu hükümlerine göre tespit edilen öz sermayesi 200.000.00 TL’dir. Belirli tarihlerdeki döviz kurları aşağıdaki gibidir:

Tarih	TL/ €
1.01.2015	3
1.03.2015	3,5
31.12.2015	3,7

Forest A.Ş’ nin 2015 Kurumlar vergisi beyannamesi özeti aşağıdaki gibidir:

Tablo 6:

Forest A.Ş. ‘nin 2015 Yılı Kurumlar Vergisi Beyannamesi Özeti

Ticari Bilanço Karı	1.300.000,00 TL
Kanunen Kabul edilmeyen Giderler	200.000,00 TL
Matrah	1.500.000,00 TL
Hesaplanan Kurumlar Vergisi	330.000,00 TL
Mahsup edilecek Vergiler	50000 TL
Ödenecek Kurumlar Vergisi	250000 TL

Kaynak: Araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

⁷⁷ İsmail ONAY, Örtülü **Sermaye**, Maliye Hesap Uzmanları Derneği, İstanbul, 2017. s.341.

Yukarıdaki bilgiler ışığında Forest A.Ş. Sky Co. Kurumun'dan yapmış olduğu borçlanmayı KVK'nun 12'inci maddesine göre değerlendireceğiz.

Tespitler:

Ortaklık İlişkisi:

Kurumların, ortaklarından veya ortaklarla ilişkili olan kişilerden doğrudan veya dolaylı olarak temin ederek işletmeden kullandıkları borçların hesap dönemi içinde herhangi bir tarihte kurumun öz sermayesinin 3 katını aşan kısım, ilgili hesap dönemi içinde örtülü sermaye sayılır⁷⁸.

Örtülü Sermayenin Tespit:

Yukarıda ifade edildiği üzere Forest A.Ş sermayesi 200.000.00 TL'dir. Bu durumda Forest A.Ş 'ninSky Co.'dan yapacağı borçlanmanın $(200.000.00 \text{ TL} * 3) = 600.000,00 \text{ TL}$ aşan kısım örtülü sermaye kapsamında değerlendirilecektir.

Yabancı para cinsinden yapılan borçlanmalarda borç/özsermaye hesabında her bir borcun alındığı tarihte geçerli olan döviz kuru dikkate alınacaktır⁷⁹.

Forest A.Ş hisse senetlerinin yüzde 9 'una sahip olan Sky Co.'dan 01.03.2015 tarihinde 3.500.000,00 € tutarında borç kullanmıştır. Dolayısıyla 01.03.2015 tarihli döviz kuru dikkate alınır ise borcun TL karşılığı $(3.500.000,00 \text{ €} * 3,5000) = 12.250.000,00 \text{ TL}$ olacaktır.

Buna göre örtülü sermaye hesabı aşağıdaki gibi olacaktır.

Toplam Borç	A	12.250.000,00 TL
Öz Sermayenin Üç Katı	B	600.000,00 TL
Örtülü Sermaye	C= A-B	11.650.000,00 TL
Oran	D= C/A	0,95

Forest A.Ş tarafından 31.12.2015 tarihi itibariyle borcun değeri $(3.500.000,00 \text{ €} * 3,7000) = 12.950.000,00 \text{ TL}$ dir. Dolayısıyla 31.12.2015 tarihi itibariyle oluşan kur farkı gideri $(12.250.000,00 - 12.950.000,00) = 700.000,00 \text{ TL}$ olmaktadır.

⁷⁸ KVK md. 12/1.

⁷⁹ 1 Seri Numaralı Kurumlar Vergisi Uygulama Genel Tebliği md.12.1.5., (Erişim Tarihi: 10.04.2019).

Yapılan açıklamalar çerçevesinde faiz ve kur farkı giderinin örtülü sermayeye isabet eden kısmı ise aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Faiz Gider	A	550.000,00 TL
Kur Farkı Gideri	B	700.000,00 TL
Örtülü Sermaye Oranı	C	0,95
Örtülü Sermaye Faizi	D=A*C	522.500,00 TL
Örtülü Sermaye Kur Farkı	E=B*C	665.000,00 TL

Yukarıdaki tablodan anlaşılacağı üzere örtülü sermayeye isabet eden faiz gideri 522.500,00 TL, örtülü sermayeye isabet eden kur farkı gideri ise 665.000,00 TL'dir.

Kurumlar Vergisi Yönünden:

Sorudan hatırlayacağınız üzere; gider olarak dikkate alınan faiz ödemesi üzerinden KVK'nun 30'uncu maddesi çerçevesinde alacak faizleri için geçerli yüzde 10 oranında kurumlar vergisi kesintisi yapılmıştır. Dolayısıyla yapılan kurumlar vergisi kesintisi (550.000,00 TLX0,10) = 55.000,00 TL olup, bu tutarın (55.000,00 TLX0,95) 52.250,00 TL'si örtülü sermaye faizine ilişkindir.

Katma Değer Vergisi Yönünden:

Forest A.Ş'nin SkyCo.'dan yapmış olduğu borçlanmaya bağlı faizin vadesi 1 yıl olup, 31.12.2015 tarihi itibarıyla faizin vadesi dolmamıştır. Bu nedenle KDV yönünden vergiyi doğuran olay henüz gerçekleşmemiştir.

Yapılacak İşlemler:

Kurum kazancının tespitinde örtülü sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan faiz, kur farkları vb giderlerin indirimin yapılması kabul edilemez⁸⁰.

Bu nedenle (522.500,00 TL + 665.000,00 TL) = 1.187.500,00 TL tutarındaki örtülü sermaye giderinin Forest A.Ş'nin 2015 hesap dönemi giderleri arasından çıkartılarak kurumlar vergisi beyannamesinin yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

İlgili beyannameleri karşılaştırıp bir tablo yardımıyla aşağıdaki gibi inceleyelim;

⁸⁰KVK md. 11/1-b.

Tablo 7:

Forest A.Ş. 'nin 2015 Yılı Kurumlar Vergisi Beyannamesi

	Eski Beyanname	Yeni Beyanname
Ticari Bilanço Karı	1.300.000,00 TL	1.300.000,00 TL
Kanunen Kabul edilmeyen Giderler	200.000,00 TL	1.387.500,00 TL
Matrah	1.500.000,00 TL	2.687.500,00 TL
Hesaplanan Kurumlar Vergisi	330.000,00 TL	591.250,00 TL
Mahsup edilecek Vergiler	50.000,00 TL	50.000,00 TL
Ödenecek Kurumlar Vergisi	280.000,00 TL	541.250,00 TL

Kaynak: Araştırmacı tarafınan oluşturulmuştur.

Tüm bu incelemeler ışığında yeniden düzenlenecek olan kurumlar vergisi beyannamesine göre, Forest A.Ş adına (541.250,00-280.000,00) 261.250,00 TL tutarında kurumlar vergisi salınması ve VUK 341 344'üncü maddeleri gereğince vergi ziyayı cezası kesilmesi gerekmektedir.

Ayrıca Sky Co.'nun elde etmiş olduğu 522.500,00 TL'lik faiz geliri net kar payı olarak değerlendirilerek kar payı kesintisine tabi tutulmalıdır. KVK'nun 30/3'üncü maddesi gereğince yüzde 15 olup, hesaplama aşağıdaki tabloda özetlenmiştir. Öteyandanyapılan 52.250,00 TL'lik alacak faizine bağlı kesinti tutarının Forest A.Ş. adına mahsup edilerek (70.125,00 TL- 52.250,00 TL) 17.875,00 TL tutarında gelir vergisi alınması ve VUK 341, 344'üncü maddeleri gereğince vergi ziyayı cezası kesilmesi gerekmektedir.

Aynı zamanda faiz ödemelerine bağlı olarak yapılan kurumlar vergisi kesintisi tutarının örtülü sermayeye isabet eden kısmı mükerrer vergilemeyi önlemek adına yapılan kar payı kesintisinden mahsup edilecektir.

3.3.4.2. Türkiye'de Ticari Faaliyette Bulunan Kurumdan Borçlanma

Konuyla ilgili örnek olay şöyledir⁸¹:

Tepe A.Ş Sermaye Payının yüzde 9'una sahip olduğu Land Co.'dan 01.03.2017 tarihinde 7.000.000,00 \$ tutarında borç kullanmıştır. Borcun ve faizin vadesi 1 yıl olup, vade tarihi 29.02.2018'dir. Land Co. aynı zamanda Türkiye'de ticari faaliyette bulunmakta olup, borç verme işlemini ana merkezden gerçekleştirmiştir. Buna karşılık

⁸¹ İsmail ONAY, **Örtülü Sermaye**, Maliye Hesap Uzmanları Derneği, İstanbul, 2017. s.347-348.

Land Co. Tepe A.Ş.'den elde ettiği alacak faizlerini 2017 2018 yılı kurumlar vergisi beyannamesine dâhil etmeyi tercih etmektedir. Tepe A.Ş.'nin 01.01.2016 tarihi itibarıyla tespit edilen öz sermayesi 2.300.000,00 TL'dir. Borçlanma ilişkisine bağlı bilgiler aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 8:

Tepe A.Ş ve Land Co. Borçlanma İlişkisine Ait Tüm Bilgiler

Ana Para	A	7.500.000,00 €
Faiz Oranı	B	0,07
Yıllık Faiz	$C=A*B$	525.000,00 €
Aylık Faiz	$D=C/12$	43.750,00 €
2017 Yılına İsbet Eden	$E=D*10$	437.500,00 €
2018 Yılına İsbet Eden	$F=D*2$	87.500,00 €
Döviz Kuru 1	G	4,2000 TL
Döviz Kuru 2	H	4,4000 TL
KV Kesintisi Matrahı - Aralık 2017	$I=E*G$	1.837.500,00 TL
KV Kesintisi Matrahı - Aralık 2018	$J=C*H$	2.310.000,00 TL
Hesaplanan KV Kesintisi- Aralık 2017	$K=I*0,10$	183.750,00 TL
Hesaplanan KV Kesintisi- Aralık 2018	$L=J*0,10$	231.000,00 TL
Mahsup Edilecek KV Kesintisi	$M=K$	183.750,00 TL
Ödenecek KV Kesintisi - Şubat 2017	$N=L-M$	47.250,00 TL

Kaynak: Araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Borç için hesaplanan 2.310.000,00 TL'lik faizin 1.837.500,00 TL'si 2017 yılı, kalanı ise 2018 yılı ticari karın tespitinde Tepe A.Ş tarafından gider, Land Co. tarafın'dan gelir olarak dikkate alınmıştır.

Land. Co elde ettiği faiz geliri Türkiye'deki ticari faaliyetlerine esas yıllık kurumlar vergisi beyannamelerine dâhil ederek hesaplanan kurumlar vergisi beyannamesinden mahsup etmiştir.

Belli başlı tarihteki kurlar aşağıdaki gibidir:

Tarih	TL / €
1.01.2017	3,7
1.03.2017	3,8
31.12.2017	3,9
29.02.2018	3,95

Tepe A.Ş 'nin Kurumlar Vergisi Beyannamesi Özeti Aşağıdaki gibidir:

Tablo 9:

Tepe A.Ş 'nin Kurumlar Vergisi Beyannamesi Özeti

Ticari bilanço Karı	1.100.000,00 TL
KKEG	150.000,00 TL
Matrah	1.250.000,00 TL
Hesaplanan Kurumlar Vergisi	275.000,00 TL
Mahsup Edilecek Vergiler	40.000,00 TL
Ödenecek Kurumlar Vergisi	235.000,00 TL

Kaynak: Araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Land. Co. Kurumunun 2017 ve 2018 hesap dönemi kurumlar vergisi beyannamesi özeti aşağıdaki gibidir:

Tablo 10:

Land. Co'nun 2017 ve 2018 Kurumlar Vergisi Beyannamesi Özeti

	2017	2018
Ticari bilanço Karı	20.500.000,00 TL	13.000.000,00 TL
KKEG	200.000,00 TL	100.000,00 TL
Geçmiş Yıl Zararları	22.000.000,00 TL	0,00 TL
Matrah	0,00 TL	13.100.000,00 TL
Hesaplanan Kurumlar Vergisi	0,00 TL	2.882.000,00 TL
Mahsup Edilecek Vergiler	200.000,00 TL	50.000,00 TL
Ödenecek Kurumlar Vergisi	0,00 TL	2.832.000,00 TL
İade Edilecek Kurumlar Vergisi	200.000,00 TL	0,00 TL

Kaynak: İsmail ONAY, Örtülü Sermaye, Maliye Hesap Uzmanları Derneği, İstanbul, 2017. s.348.

Land Co. iade edilecek kurumlar vergisini 01.06.2017 tarihinde nakit olarak almıştır. Tepe A.Ş, Land Co.'ya ödediği 2.310.000,00 TL faiz üzerinden 2018 döneminde yüzde

18 oranında Katma Değer Vergisi hesaplamış ve aynı dönemde söz konusu Katma Değer Vergisini indirim konusu yapmıştır.

Buna göre yukarıdaki soruda ifade edilen borçlanmanın örtülü sermaye müessesesi karşısındaki durumu aşağıda değerlendirilmiştir.

Tespitler:

Ortaklık İlişisine İlişkin:

Tepe A.Ş hisse senetlerinin yüzde 9'una sahip olan Land Co. Kurumundan 01.03.2016 Tarihli döviz kuru esas alınarak tespit edilen (7.000.000,00 € *3,8000) = 26.600.000,00 TL tutarında borç kullanmıştır.

Yabancı para cinsinden yapılan borçlanmalarda her bir borcun alındığı tarihte geçerli olan döviz kuru dikkate alınacaktır⁸².

Örtülü Sermayenin Tespiti İlişkin:

Tüm bu bilgiler ışığında Tepe A.Ş'nin VUK hükümlerine göre tespit edilen öz Sermayesi 2.300.000,00 TL'dir. Bu durumda (2.300.000,00 TL*3)= 6.900.000,00 TL'yi aşan kısmı örtülü sermaye olarak değerlendirilecektir.

Tepe A.Ş'nin Land Co.'dan yaptığı borçlanmanın örtülü sermayeye isabet eden kısmı aşağıdaki tabloda hesaplanmıştır. Görüleceği üzere, örtülü sermayenin toplam borca oranı yüzde 75'tir.

Toplam Borç	A	26.600.000,00 TL
Özsermaye'nin Üç Katı	B	6.900.000,00 TL
Örtülü Sermaye	C=A-B	19.700.000,00 TL
Oran	F=C/A	0,74

Tepe A.Ş'nin Land Co. 'dan kullandığı borca bağlı faiz ve kur farkı giderini hesaplayacak olursak;

Kur farkı gideri (Döviz Kuru 1- Döviz Kuru 2)*Toplam Borç = (4,200-4,400)*7.000.000,00\$ = 1.400.000,00 TL dir. Borç için hesaplanan 2.310.000,00 TL'lik faizin 1.837.500,00 TL'si 2016 yılı faiz gideridir. Toplamı (1.837.500,00 TL

⁸² 1 Seri Numaralı Kurumlar Vergisi Uygulama Genel Tebliği md.12.1.5., (Erişim Tarihi: 10.04.2019).

+1.400.000,00 TL)=3.237.500,00 TL'dir. Örtülü sermaye isabet eden Faiz gideri 1.036.842,11 TL, Kur farkı gideri 1.360.855,26 TL'dir.

3.3.5. Yabancı Para Cinsinden Yapılan Borçlanmalar

Konuyla ilgili örnek olay şöyledir⁸³:

Cam A.Ş. kurum ortağı A'dan 01.03.2015 tarihinde 2.000.000 \$, 01.08.2015 tarihinde 7.000.000 TL tutarında borçlanmıştır. Her iki borcun da vadesi bir yıldır. Cam A.Ş.'nin 01.01.2015 tarihli Vergi Usul Kanunu hükümleri çerçevesine belirlenmiş öz sermayesi 1.500.000 TL'dir. Her iki borç için de faiz hesaplanmamıştır. Belli başlı tarihlerde geçerli döviz kurları aşağıdaki gibidir.

Tarih	TL/\$
1.01.2015	2,4000
1.03.2015	2,5000
31.07.2015	2,7000
1.08.2015	2,7000
31.12.2015	2,9000

Cam A.Ş.'nin yapmış olduğu borçlanmanın KVK'nun 12'inci maddesinde düzenlenen örtülü sermaye müessesesi karşısındaki durumu aşağıda açıklanmıştır.

Ortaklık İlişisine İlişkin:

Cam A.Ş. 2015 hesap dönemi içerisinde kurum ortağı A'dan borçlanmıştır. Cam A.Ş.'nin VUK hükümlerine göre tespit edilen öz sermayesi 2015 hesap dönemi başı itibarıyla 1.500.000 TL olup, ortak veya ortakla ilişkili kişilerden yaptığı borçlanmanın (1.500.000 TL*3=) 4.500.000 TL'yi aşan kısmı örtülü sermayedir.

Örtülü Sermayenin Tespitine İlişkin:

Cam A. Ş. kurum ortağı A'dan 01.03.2015 tarihinde 2.000.000 \$, 01.06.2015 tarihinde 7.000.000 TL tutarında borçlanılmıştır. Her iki borcun da vadesi bir yıldır.

Yabancı para cinsinden yapılan borçlanmalara ilişkin borç/öz sermaye hesabında her bir borcun alındığı tarihte geçerli olan döviz kuru esas alınacaktır⁸⁴.

⁸³ İsmail ONAY, **Örtülü Sermaye**, Maliye Hesap Uzmanları Derneği, İstanbul, 2017.s. 447.

⁸⁴ 1 Seri Numaralı Kurumlar Vergisi Uygulama Genel Tebliği md.12.1.5., (Erişim Tarihi: 10.06.2019).

Cam A.Ş.'nin tam mükellef ortağından 01.03.2015 tarihinde yapmış olduğu 2.000.000 \$ borçlanma karşılığı borcun örtülü sermaye hesabında alınacak tutarı ise (2.000.000 \$*2,500 TL/\$=) 5.000.000 TL olmaktadır. Hesaplama sırasında borcun alındığı tarihteki kur alınmıştır.

Yapılan açıklamalar çerçevesinde Cam A.Ş.'nin ortaklarından yapmış olduğu borçlanmanın 2015 hesap dönemi içerisindeki ayrıntısı tablodaki gibidir:

Tarih	Borç	Alacak	Bakiye
1.03.2015	5.000.000		5.000.000
1.08.2015	7.000.000		12.000.000
31.12.2015			12.000.000

Yapılan açıklamalar çerçevesinde Cam A.Ş.'nin, kurum ortağından yaptığı borçlanmaların örtülü sermaye kapsamındaki kısmı aşağıdaki tablodaki gibi olacaktır.

Birinci Borç	A	5.000.000 TL
İkinci Borç	B	7.000.000 TL
Toplam Borç	C=A+B	12.000.000 TL
Öz Sermayenin Üç Katı	D	4.500.000 TL
Birinci Örtülü Sermaye	E=A-D	500.000 TL
İkinci Örtülü Sermaye	F=C-D	7.500.000 TL
Oran 1	G=E/A	0,10
Oran 2	H=F/C	0,63

Yapılan hesaplamalardan da anlaşılacağı üzere Cam A.Ş.'nin kurum ortağından yapmış olduğu borçlanmanın yüzde 10'u 01.03.2015-31.07.2015 arasındaki dönemde, yüzde 62,5'i 01.08.2015 -31.12.2015 arasındaki dönemde örtülü sermayedir.

CAM AŞ'nin tam mükellef kurum ortağından yapmış olduğu borçlanmaya bağlı kur farkı gideri aşağıdaki tablodaki gibidir:

Borç	A	2.000.000 \$
01.03.2015 Tarihli Kur (borç alımı)	B	2,5000 TL/\$
31.12.2015 Tarihli Kur (yılsonu)	C	2,9000 TL/\$
01.03.2015 Tarihli TL Karşılığı	D=A*B	5.000.000 TL
31.12.2015 Tarihli TL Karşılığı	E=A*C	5.800.000 TL
Kur Farkı	F=E-D	800.000 TL

Yapılan hesaplamalardan da anlaşılacağı üzere CAM AŞ'nin tam mükellef kurum ortağından kullandığı borcun 01.03.2015 tarihinden 2015 hesap döneminin sonuna kadar gerçekleşen kur farkı gideri 800.000 TL'dir.

Kullanılan 2.000.000 \$ için örtülü sermaye döneminde oluşan kur farkı gideri aşağıdaki tabloda hesaplandığı gibidir:

Borç \$	A	2.000.000 \$
01.03.2015 Tarihli Kur (Dövizli Borç alım Kuru)	B	2,5000 TL/\$
1.08.2015	C	2,7000 TL/\$
31.12.2015 (Yıl Sonu Kuru)	D	2,9000 TL/\$
1.03.2015	D=A*B	5.000.000 TL
1.08.2015	E=A*C	5.400.000 TL
31.12.2015	F=A*D	5.800.000 TL
Birinci Dönem Kur Farkı	G=E-D	400.000 TL
İkinci Dönem Kur Farkı	H=F-E	400.000 TL

Borcun örtülü sermayeye isabet eden kısmı ise birinci dönemde %10, ikinci dönemde ise %62,5 olduğundan, örtülü sermaye kur farkı tutarı birinci dönemde ($400.000 \text{ TL} * 0,10 =$) 40.000 TL, ikinci dönemde ($400.000 \text{ TL} * 0,625 =$) 250.000 TL'dir. Yukarıdaki tabloda da ayrıntılı gösterildiği üzere, belirtilen dönemler itibarıyla oluşan kur farkı giderinin örtülü sermayeye isabet eden kur farkı tutarı değişiklik arz etmektedir. Dolayısıyla her dönemde örtülü sermaye hesabı yapılmalıdır. Örtülü sermaye tespit edildiğinde kur farkları da dikkate alınmalıdır.

Böylece KVK'nın 11/2. maddesi gereğince kanunen indirimi kabul edilmeyen kur farkı gideri ($40.000 \text{ TL} + 250.000 \text{ TL} =$) 290.000 TL'dir.

Değerlendirme:

Borcun örtülü sermaye niteliğinin tespitinde, borcun alındığı tarihteki döviz kuru esas alınmakta ve örtülü sermaye kullanımına bağlı kur farkı giderinin tespitinde, borcun örtülü sermaye şartlarını sağladığı dönemde gerçekleşen kur farkı dikkate alınır.

3.3.6. Bankalardan Yapılan Borçlanma

Konuyla ilgili örnek olay şöyledir⁸⁵:

⁸⁵ İsmail ONAY, **Örtülü Sermaye**, Maliye Hesap Uzmanları Derneği, İstanbul, 2017.

AKİT AŞ ortakla ilişkili TEKSTİL Bankası AŞ'den 01.10.2016 tarihinde 10.000.000-TL karşılığı borçlanmıştır. Borcun faiz oranı yüzde 12 vadesi 4 yıldır. Faiz ödemeleri üçer aylık dönemlerin itibariyle yapılmaktadır. AKİT AŞ'nin 2016 yılı dönem başı öz sermaye tutarı 1.000.000 TL'dir. AKİT AŞ'nin başka bir ortak ya da ortakla ilişkiler ile borç alışverişi olmamıştır. AKİT AŞ'nin TEKSTİL Bankası AŞ'den temin etmiş olduğu kredinin 2.000.000 TL'si aynı şartlar altında 01.11.2016 tarihinde HAZAR AŞ'ye aktarılmıştır. Aktarılan kredi nedeniyle AKİT AŞ, 20.000 TL tutarındaki "finansman temin hizmeti" bedelini HAZAR AŞ'ye faiz faturası düzenleyerek fatura etmiş ve söz konusu tutarı 2016 hesap dönemi kurum kazancının tespitinde faiz gelir olarak dikkate almıştır.

AKİT AŞ'nin TEKSTİL Bankası AŞ'den yapmış olduğu borçlanmanın KVK'nın 12. maddesinde düzenlenen örtülü sermaye karşısındaki durumu aşağıda açıklanmıştır.

Ortaklık İlişisine İlişkin:

Kurumların, ortaklarından veya ortaklarla ilişkili olan kişilerden doğrudan veya dolaylı olarak aldıkları borçların, öz sermayenin üç katını aşan kısmı, bu hesap dönemi için örtülü sermaye sayılır⁸⁶.

Örtülü Sermayenin Tespitine İlişkin:

AKİT AŞ'nin 2016 hesap dönemi başı itibariyle VUK hükümlerine göre tespit edilen öz sermayesi 1.000.000 TL olup, ortak veya ortakla ilişkili kişilerden yaptığı borçlanmanın (1.000.000 TL*3=) 3.000.000 TL'yi aşan kısmı örtülü sermayedir.

Örtülü sermayeden söz edilebilmesi için borcu olan kurumun bu borcu işletme veya yatırım harcamalarında kullanması gerekmektedir⁸⁷.

AKİT AŞ'nin TEKSTİL Bankası AŞ'den temin etmiş olduğu kredinin 2.000.000 TL'si aynı şartlar altında 01.11.2016 tarihinde HAZAR AŞ'ye aktarılmıştır.

Aktarılan kredi nedeniyle AKİT AŞ tutarında "finansman temin hizmeti" bedelini HAZAR AŞ'ye fatura etmiş ve söz konusu tutarı 2016 hesap dönemi kurum kazancının tespitinde gelir olarak dikkate almıştır.

⁸⁶ KVK md. 12/1.

⁸⁷ 1 Seri Numaralı Kurumlar Vergisi Uygulama Genel Tebliği md.12.1.4., (Erişim Tarihi: 10.06.2019).

Diğer taraftan, bankadan alınan kredi, bankanın sağladığı şartları dikkate alınarak ilişkili şirkete kullandırılması ve örtülü kazanç dağıtımı hükümleri dikkate alınarak transfer fiyatlandırması yoluyla emsallere uygun bir bedelin alınması halinde, kredinin aynı şartlarda kullandırılması kuralının ihlali söz konusu olmayıp, ilgili borçlar örtülü sermaye sayılmayacaktır. Bu nedenle alınan 10.000.000-TL'lik borcun 01.11.2016-31.12.2016 tarihleri arasında, AKİT AŞ.'de kullanılan kısmı (10.000.000-2.000.000)= 8.000.000 TL'dir.

Ana faaliyet konusuna uygun olarak faaliyette bulunan ve ortak veya ortakla ilişkili kişi sayılan banka veya benzeri kredi kurumlarında yapılan borçlanmalar %50 oranında dikkate alınır⁸⁸.

Bu durumda TEKSTİL Bankası AŞ 'den yapılan borçlanma tutarının, 01.10.2016-30.10.2016 arası itibariyle (8.000.000/2=) 4.000.000 TL olarak dikkate alınmalıdır.

Yapılan açıklamalar çerçevesinde, 2016 hesap döneminde kullanılan örtülü sermaye tutarı aşağıdaki tabloda yer aldığı gibidir.

	01.10.2016-31.10.2016	01.11.2016-31.12.2016
Toplam Borç	10.000.000 TL	10.000.000 TL
İşletmede Kullanılan Borç	10.000.000 TL	8.000.000 TL
Yarısı	5.000.000 TL	4.000.000 TL
Öz Sermaye	1.000.000 TL	1.000.000 TL
Üç Kat	3.000.000 TL	3.000.000 TL
Örtülü Sermaye	2.000.000 TL	1.000.000 TL
Oran	0,20	0,10

Yapılan hesaplamalardan da anlaşılacağı üzere, AKİT AŞ'nin TEKSTİL Bankası'ndan yapmış olduğu borçlanmanın Ekim ayında yüzde 20'si, Kasım ve Aralık aylarında ise yüzde 10'u örtülü sermayedir.

Örtülü Sermaye Faizinin Tespiti:

AKİT AŞ, ortakla ilişkili TEKSTİL Bankası AŞ'den 01.10.2016 tarihinde vadesi 4 yıl, yüzde 12 faiz oranı ile 10.000.000 TL karşılığı borçlanmıştır. Faiz ödemeleri üçer aylık dönemlerin son gününde gerçekleştirilecektir.

⁸⁸ KVK md.12/2.

Bu durumda AKİT AŞ'nin Ekim-Aralık 2016 döneminde hesaplayacağı faiz tutarı (3 Ay*0,12 /12 Ay*10.000.000=) 300.000 TL'dir.

Yapılan açıklamalar çerçevesinde örtülü sermaye faizi tabloda hesaplandığı şekildedir

	01.10.2016-31.10.2016	01.11.2016-31.12.2016
Toplam Faiz	1000.000 TL	200.000 TL
Oran	0,20	0,10
Örtülü Sermaye Faizi	20.000 TL	20.000 TL

Buna göre hesaplanan toplam (20.000 TL + 20.000 TL=) 40.000 TL tutarındaki örtülü sermaye faizinin AKİT AŞ tarafından KVK'nın 11/2. Maddesi gereğince kanunen kabul edilmeyen gider olarak dikkate alınması gerekmektedir.

Değerlendirme:

Sorudan anladığımız gibi bankalardan yapılan borçlanmaların örtülü sermaye niteliğinin tespitine, borcun %50'si dikkate alınır. Aynı zamanda alınan borcu aynı şartlar altında başka bir kuruma aktarılmış olması halinde, aktarılan kısmın işletmede kullanıldığından söz etmek mümkün olmadığından, işletmede kullanılmayan tutarlar için örtülü sermaye söz konusu olmayacak ve hesaplama yapılmayacaktır. Dolayısıyla aktarılan kredi işletmede kullanılmadığı durumda kredi için transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımı hükümlerine göre belirlenecek emsallere uygun bir bedelin alınması şartı da aranmaz.

3.3.7. Peçeleme

Konuyla ilgili örnek olay şöyledir⁸⁹:

Kanuni ve iş merkezi Türkiye'de bulunan Papatya A.Ş. Kozmetik ürünlerinin ticari faaliyeti ile iştigal etmektedir. Kurumun 2017 takvim yılının geçerli ödenmiş sermayesi 20.000.000,00 TL olup, tamamı Orkide A.Ş.'ye aittir. Kanuni ve iş merkezi Türkiye'de bulunan Orkide A.Ş. Kozmetik ürünlerinin imalatı faaliyeti ile iştigal etmektedir. Kurumun 2017 takvim yılının geçerli ödenmiş sermayesi 20.000.000,00 TL olup, tamamı Sponge Co. 'ya aittir. Kanuni ve iş merkezi yurtdışında bulunan Sponge Co. Kozmetik ürünleri için gerekli hammaddelerin ticari faaliyeti ile iştigal etmektedir.

⁸⁹ İsmail ONAY, **Örtülü Sermaye**, Maliye Hesap Uzmanları Derneği, İstanbul, 2017.s.534.

Papatya A.Ş.'nin aktifinde yer alan, kanuni ve iş merkezi yurtdışında bulunan Sponge Co.'ya ait iştirak paylarına ait bilgiler aşağıdaki gibidir.

<i>İtibari Değer</i>	<i>Alış Değeri</i>	<i>Sermaye Payı</i>
6.000.000,00 €	18.000.000,00 TL	0,2

Orkide A.Ş. Sponge Co.'dan 01.03.2017 tarihinde 5.000.000,00 € tutarında kredi kullanmış olup, kredi için 31.12.2017 tarihi itibariyle yapılan faiz tahakkukları ile buna bağlı vergisel yükümlülükleri aşağıdaki gibidir:

<i>Faiz Tahakkuku</i>	<i>300.000,00 €</i>
<i>Döviz Kuru</i>	<i>4,5000 TL/€</i>
<i>Faiz Gideri</i>	<i>1.350.000,00 TL</i>
<i>Kurumlar Vergisi Kesintisi</i>	<i>98.000,00 TL</i>
<i>Kur Farkı Gideri</i>	<i>2.000.000,00 TL</i>

Orkide A.Ş. 1.350.000,00 TL faiz gideri ve 2.000.000,00 TL kur farkını, 2017 takvim yılı kurum kazancının değerlendirilmesinde doğrudan gider olarak hesaplanmıştır.

Orkide A.Ş faiz gideri üzerinden Aralık 2017 döneminde hesapladığı kurumlar vergisi kesintisi tutarını anılan dönemde beyan edip ödemiştir.

Orkide A.Ş.'nin 01.01.2017 tarihli öz sermayesi 20.000.000,00 TL'dir. Belli başlı tarihler itibariye geçerli döviz kurları aşağıdaki gibidir:

<i>Tarih</i>	<i>Döviz Kuru</i>
<i>1.03.2017</i>	<i>4,0000 TL/€</i>
<i>31.12.2017</i>	<i>4,5000 TL/€</i>

Papatya A.Ş' nin Sponge Co.'dan yapmış olduğu borçlanmayı Kurumlar Vergisi Kanunu' nun 12' inci maddesinde düzenlenen örtülü sermaye yönünden aşağıda değerlendirilmiştir.

Yapılacak İşlemler:

Ortaklık İlişkisi Yönünden:

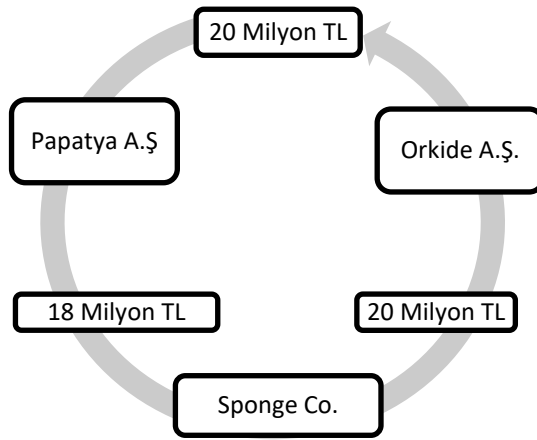
Ortaklık, bir işletmenin ortak olduğu işletmeler ile bu işletmeye ortak olan gerçek kişi ve işletmeler ile olan ilişkisini ifade etmektedir. Bu kriter ile ilgili herhangi bir ortaklık payı sınırı bulunmamakla birlikte, İMKB'de işlem gören hisselerin elde bulundurulması

durumunda, bu hisselerin ait olduğu işletmelerden yapılan borçlanmalarda, elde bulundurulmuş hisselerin ortaklık payının en az %10 olması halinde örtülü sermayeden söz etmek mümkündür⁹⁰.

Orkide A.Ş. ve Papatya A.Ş. ve Sponge Co.'nun birbirleri ile olan ortaklık ilişkisi aşağıdaki şemada özetlenmiştir.

Şekil 2:

Orkide A.Ş. Papatya A.Ş. ve Sponge Co.'nun Birbirleri İle Olan Ortaklık İlişkisi

Kaynak: Araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Yukarıdaki şekil'e göre aslında Orkide A.Ş. nin dönem başı öz sermayesi, 20.000.000,00 TL'dir.

Örtülü Sermaye Hesabı:

Kanuni ve iş merkezi Türkiye'de bulunan deterjan ürünlerinin imalatı faaliyeti ile iştigal eden aslında tamamı Sponge Co'ya ait olan Orkide A.Ş.'nin 2017 yılı geçerli ödenmiş sermayesi 20.000.000,00 TL dir. Orkide A.Ş. Sponge Co'dan 01.03.2017 tarih itibariyle 6.000.000,00 € tutarında kredi kullanmıştır.

Kanuni ve iş merkezi Türkiye'de bulunan Orkide A.Ş.'nin 2017 takvim yılının tamamı için geçerli ödenmiş sermayesi 20.000.000,00 TL olup, tamamı Sponge Co.'ya aittir.

⁹⁰1 Seri Numaralı Kurumlar Vergisi Uygulama Genel Tebliği md.12.1.1., 03/04/2007 tarih, 26482 sayılı Resmi Gazete, <https://www.gib.gov.tr/node/87461> (Erişim Tarihi: 10.04.2019).

Kanuni ve iş merkezi yurt dışında bulunan Sponge Co'ya ait iştirak paylarına ilişkin bilgiler ve aynı zamanda Papatya A.Ş.'nin aktifinde yer alan, bilgiler aşağıdaki gibidir.

<i>İtibari Değer</i>	<i>Alış Değeri</i>	<i>Sermaye Payı</i>
6.000.000,00 €	18.000.000,00 TL	0,2

Mükelleflerin vergi yasalarının doğrudan uymadığı bir hukuki biçim ile serbest piyasa altında işlem yaparak vergiden kaçınmaları peçeleme olarak karşımıza çıkmaktadır⁹¹.

Bu yol ile şekil 2 incelendiğinde Sponge Co'nun (20.000.000,00 TL) sermayesinin tamamı, Orkide A.Ş. üzerinden Papatya A.Ş.'ye aktarılmış olup,18.000.000,00 TL'si Sponge Co'ya geri dönmüştür. Böylecegerçekte Sponge Co'dan sermaye olarak çıkan tutar (2.000.000,00 TL)dir. Dolayısıyla Papatya A.Ş.'nin 20.000.000,00 TL lik ödenmiş sermayesinin 18.000.000,00 TLfiktif sermaye olmaktadır.

Gerek Orkide A.Ş.'nin gerekse de Papatya A.Ş.'nin ödenmiş sermayesinin 2.000.000,00 TL olarak dikkate alınması gerekmektedir Fiktif sermaye olarak dikkate alınan 18.000.000,00 TL nin öz sermaye Forestleri arasından çıkartılması durumunda dahi gerçek sonucu değiştirmeyecektir.

Ortak ve ilişkili kişiden alınan borçların hesap dönemi başındaki öz sermayenin üç katını aşması halinde örtülü sermaye olarak kabul edilecektir⁹².

Bu durumda Orkide A.Ş.'nin 01.01.2017 tarihli öz sermayesi (20.000.000,00 TL – 18.000.000,00 TL) =2.000.000,00 TL olmaktadır.

Bu nedenle(2.000.000,00-TL*3) 6.000.000,00 TL'yi aşan kısmı örtülü sermaye olarak değerlendirilecektir.

Örtülü Sermaye Tutarının Tespiti:

Ortak ve ilişkili kişiden alınan borçların örtülü hesap dönemi başındaki öz sermayenin üç katını aşması halinde, oranı aşan borç tutarlarının oranı aştıkları sürece ilgili hesap dönemi için örtülü sermaye olarak dikkate alınması gerekmektedir⁹³.

⁹¹ Selim KANETİ, **Vergi Hukuku**, İÜHF Yayınları, İstanbul, 1987, s.45.

⁹² 1 Seri Numaralı Kurumlar Vergisi Uygulama Genel Tebliği md.12.1.5., (Erişim Tarihi: 10.04.2019).

⁹³ 1 Seri Numaralı Kurumlar Vergisi Uygulama Genel Tebliği md.12.1.5., (Erişim Tarihi: 10.04.2019).

Bu anlamda Orkide A.Ş. Sponge A.Ş.’den 01.03.2017 tarihinde 5.000.000,00 € tutarında kredi kullanmıştır. Döviz üzerinden alınan borçlarda borç/öz sermaye hesabı yapılırken, borcun alındığı tarihte geçerli olan kur esas alınır⁹⁴.

Dolayısıyla kullanılan kredinin 01.03.2017 tarihli döviz kuru esas alınarak tespit edilen TL karşılığı (5.000.000,00-€ * 4,0000 TL/€) 20.000.000,00 TL’dir.

İlişkili kişiden alınan borçlar, hesap dönemi başındaki öz sermayenin üç katını aşması halinde örtülü sermaye kabul edilir. Yapılan açıklamalar çerçevesinde Orkide A.Ş.’nin Sponge Co. ‘dan yaptığı borçlanmanın örtülü sermayeye isabet eden kısmı aşağıdaki tabloda hesaplanmıştır

Öz Sermaye	A	2.000.000,00 TL
Üç Kat	B=A*3	6.000.000,00 TL
Borç Tutarı	C	20.000.000,00 TL
Örtülü Sermaye	D=C-B	14.000.000,00 TL
Oran	E=D/C	0,70

Yukarıdaki hesaplama dikkate alındığında Sponge Co’dan yapılan borçlanmanın yüzde 70’i örtülü sermayedir.

Buna ilişkin örtülü sermaye faizi ve kur farkı hesabı da aşağıdaki gibi olacaktır:

Toplam Faiz	A	1.350.000,00 TL
Toplam Kur Farkı	B	2.000.000,00 TL
Oran	C	0,7
Örtülü Sermaye Faizi	D= A*C	945.000,00TL
Örtülü Sermaye Kur Farkı	E=B*C	1.400.000,00TL

Yukarıdaki hesaplardan anlaşılacağı üzere, örtülü sermaye kullanımına bağlı kanunen kabul edilmeyen gider tutarı (945.000,00 TL+1.400.000,00 TL) 2.345.000,00 TL’dir

Değerlendirme:

Kurumlar Vergisi Yönünden:

Örtülü sermaye üzerinden ödenen faiz, kur farkı vb. giderler kurum kazancı tespitinde indirim tabii tutulmaz⁹⁵.

⁹⁴ 1 Seri Numaralı Kurumlar Vergisi Uygulama Genel Tebliği md.12.1.5., (Erişim Tarihi: 10.04.2019).

Toplam 2.345.000,00 TL'nin kanunen kabul edilmeyen gider olarak dikkate alınarak 2017 hesap dönemi kurumlar vergisi beyannamesinde beyan edilmesi gerekmektedir.

Kar Dağıtım Kesintisi Yönünden:

Örtülü Sermaye üzerinden kur farkı hariç, faz ve benzeri ödemeler veya hesaplanan tutarlar, örtülü sermaye şartlarının gerçekleştiği hesap döneminin son günü itibariyle dağıtılmış payı veya dar mükellefler için ana merkeze aktarılan tutar sayılır⁹⁶.

Açıklamalar neticesinde Aralık 2017 dönemine ilişkin kurumlar vergisi kesintisi aşağıdaki gibidir:

Örtülü Sermaye Faizi	A	945.000,00 TL
Kesinti Oranı	B	0,15
Kesinti Matrahı	$C=A/(1-B)$	803.250,00TL
Kesinti Tutarı	$D=C*B$	120.487,50TL

Bu durumda daha önce yapılan alacak faizi kesintisi tutarı olan (945.000,00 TL*0,10) 94.500,00 TL'nin Aralık 2017 dönemine ilişkin olarak yapılacak kar payı kesintisinden mahsup edilebilecektir.

3.3.8. Emsallere Uygunluk İlkesine Aykırı Borçlanma

Konuyla ilgili örnek olay şöyledir⁹⁷:

Kanuni ve iş merkezi Türkiye'de bulunan KAR A.Ş tam mükellef kurum ortağı Yalın A.Ş'den 01.03.2016 tarihinde 16.000.000,00 TL borçlanmış olup, borcun tamamı 31.12.2016 tarihinde kapatılmıştır. Borç için 350.000,00 TL faiz 2016 hesap dönemi kurum kazancının tespitinde doğrudan gider olarak dikkate alınmıştır. Borç için emsallere uygunluk ilkesinde göre tespit edilen faiz tutarı 1.200.000,00 TL'dir. YALIN A.Ş kullandığı ödünç para için (350.000,00 TL * 0,18 =) 63.000,00 TL tutarında katma değer vergisi hesaplamıştır. Hesaplanan katma değer vergisi Aralık 2016 döneminde YALIN A.Ş tarafından beyan edilmiş, KAR A.Ş tarafından aynı dönemde indirim katma değer vergisi olarak dikkate alınmıştır.

⁹⁵ KVK md. 11/1-b.

⁹⁶ KVK md. 12/7; 1 Seri Numaralı Kurumlar Vergisi Uygulama Genel Tebliği md.12.5., (Erişim Tarihi: 10.04.2019).

⁹⁷ İsmail ONAY, **Örtülü Sermaye**, Maliye Hesap Uzmanları Derneği, İstanbul, 2017.s.542

KAR A.Ş'nin 01.01.2016 tarihli öz sermayesi 3.000.000,00TL'dir. KAR A.Ş ve YALIN A.Ş'nin 2016 hesap dönemi kurumlar vergisi beyannamelerinin özeti aşağıdaki gibidir:

	KAR A.Ş	YALIN A.Ş
Ticari Bilanço Karı	800.000,00 TL	1.800.000,00 TL
Safi Kurum Kazancı	900.000,00 TL	1.800.000,00 TL
Hesaplanan Kurumlar Vergisi	170.000,00 TL	390.000,00 TL
Ödenecek Kurumlar Vergisi	170.000,00 TL	390.000,00 TL

Kaynak: Araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

KAR A.Ş Aralık 2016 döneminde ilişkin olarak 600.000,00 TL, YALIN A.Ş 500.000,00 TL ödenecek katma değer vergisi beyan etmiştir.

Yukarıdaki beyanlardan anlaşılacağı üzere her iki kurumunda düzeltme beyannamesi vermesi gerekmektedir

KAR A.Ş ve YALIN A.Ş'nin 2016 hesap dönemi kurumlar vergisi beyannamelerini gözden geçirdiğimizde aşağıdaki değerlendirmeleri yaparız;

Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı

Kurumlar, ilişkili kişilerle emsallere uygunluk ilkesine aykırı olarak tespit ettikleri bedel veya fiyat üzerinden mal veya hizmet alım ya da satımında bulunursa, kazanç tamamen veya kısmen transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü olarak dağıtılmış sayılır⁹⁸.

KAR A.Ş 2016 yılında doğrudan gider olarak dikkate aldığı faiz 350.000,00 TL dir. Borç için emsallere uygunluk ilkesinde göre tespit edilen faiz tutarı ise 1.200.000,00 TL'dir. Bu durumda KVK'nun 13'üncü maddesi çerçevesinde tespit edilen kazanç farkı (1.200.000,00 TL – 350.000,00 TL =) 850.000.000 TL'dir.

Tamamen veya kısmen transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü olarak dağıtılan kazanç, Gelir ve Kurumlar Vergisi kanunlarının uygulamasında, bu maddedeki şartların

⁹⁸ KVK md. 13/1.

gerçekleştiği hesap döneminin son günü itibarıyla dağıtılmış kar payı veya dar mükellefler için ana merkeze aktarılan tutar sayılır⁹⁹.

Tespit edilen kazanç farkı göz önünde bulundurularak her iki kurumun kurumlar vergisi beyannamesi aşağıdaki tabloda yeniden düzenlenmiştir.

	KAR A.Ş	YALIN A.Ş
Ticari Bilanço Karı	800.000,00	1.800.000,00
Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler		850.000,00
İştirak Kazançları İstisnası	1.000.000,00	
Safi Kurum Kazancı	0,00	2.650.000,00
Hesaplanan Kurumlar Vergisi	0,00	583.000,00
Ödenecek Kurumlar Vergisi	0,00	583.000,00

Kaynak: Araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Tam mükellef kurumlar ile yabancı kurumların Türkiye'deki işyeri veya daimi temsilcilerinin aralarında ilişkili kişi kapsamında gerçekleştirdikleri yurt içindeki işlemler nedeniyle kazancın örtülü olarak dağıtıldığının kabulü Hazine zararının doğması şartına bağlıdır¹⁰⁰.

Yeniden düzenlenen kurumlar vergisi beyannamelerine göre Hazine zararı şartı gerçekleşmiştir.

Örtülü Sermaye Tespiti:

Kanuni ve iş merkezi Türkiye'de bulunan KAR A.Ş. tam mükellef kurum ortağı YALIN A.Ş.'den 01.03.2016 tarihinde 16.000.000,00 TL borçlanmış olup, borcun tamamı 31.12.2016 tarihinde kapatılmıştır. KAR A.Ş.'nin 01.01.2016 tarihli öz sermayesi 3.000 000,00 TL'dir. Yapılan tespit ve yasal açıklamalar çerçevesinde yapılan borçlanmanın örtülü sermayeye isabet eden kısmı aşağıdaki tabloda hesaplanmıştır.

Öz Sermaye	A	3.000.000,00 TL
Üç Kat	B=A*3	9.000.000,00 TL
Borç Tutarı	C	16.000.000,00 TL
Örtülü Sermaye	D=C-B	7.000.000,00 TL
Oran	E=D/C	0,44

⁹⁹ KVK md. 13/6.

¹⁰⁰ KVK md. 13/7

Borç için emsallere uygunluk ilkesine göre tespit edilen faiz tutarı 1.200.000,00 TL'dir.

KAR A.Ş.'nin kurumlar Vergisi beyannamesi emsallere uygunluk ilkesi çerçevesinde tespit edilen faiz tutarı esas alınarak yeniden düzenlenmiş olduğundan, örtülü sermaye faizi aşağıdaki tabloda hesaplandığı şekliyle olmak durumundadır.

Faiz Gideri	A	1.200.000,00 TL
Örtülü Sermaye Oranı	B	0,44
Örtülü Sermaye Faizi	C=A*B	525.000,00 TL

Yapılan hesaplamalardan da anlaşılacağı üzere örtülü sermaye faizi 525.000,00 TL'dir. Tespit edilen kazanç farkı göz önünde bulundurularak her iki kurumun kurumlar vergisi beyannamesi aşağıdaki tabloda yeniden düzenlenmiştir.

	KAR A.Ş	YALIN A.Ş
Ticari Bilanço Karı	800.000,00 TL	1.800.000,00 TL
Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler	525.000,00 TL	850.000,00 TL
İştirak Kazançları İstisnası	850.000,00 TL	525.000,00 TL
Safi Kurum Kazancı	475.000,00 TL	2.125.000,00 TL
Hesaplanan Kurumlar Vergisi	104.500,00 TL	467.500,00 TL
Ödenecek Kurumlar Vergisi	104.500,00 TL	467.500,00 TL

Kaynak: Araştırmacı yazar tarafından düzenlenmiştir.

Örtülü sermaye üzerinden kur farkı hariç, faiz ve benzeri ödemeler veya hesaplanan tutarlar, örtülü sermaye şartlarının gerçekleştiği hesap döneminin son günü itibarıyla dağıtılmış kar payı sayılır¹⁰¹.

Kurumlar Vergisi Yönünden Yapılacak İşlemler

Yeniden düzenlenen kurumlar vergisi beyannamelerine göre YALIN A.Ş. adına (467.500,00 TL - 390.000,00 TL =) 77.000,00 TL kurumlar vergisi salınması, salınacak kurumlar vergisi için VUK'nun 341 ve 344'üncü maddeleri gereğince vergi ziyayı cezası kesilmesi gerekmektedir.

¹⁰¹ KVK md. 12/7.

KAR A.Ş. adına ise (170.000,00 TL-104.000,00 TL) = 65.000,00 TL kurumlar vergisinin iade edilmesi gerekmektedir. İade işleminin YALIN A.Ş. adına salınan kurumlar vergisinin kesinleşip ödenmesi şartına bağlı olduğu tabiidir.

Katma Değer Vergisi Yönünden:

Tespit edilen 850.000,00 TL'lik transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımına konu matrah farkı aynı zamanda YALIN A.Ş. yönünden katma değer vergisi yönünden matrah farkını teşkil etmekte olup, (850.000,00 TL * 0,18 =) 153.000,00 TL tutarında katma değer vergisinin YALIN A.Ş.'nin Aralık 2016 dönemi katma değer vergisi beyannamesine ilave edilmesi gerekmektedir.

Daha Önce YALIN A.Ş Aralık 2016 dönemine ilişkin olarak 500.000.00 TL ödenecek kalma değer vergisi beyan etmiştir. Bu durumda YALIN A.Ş. adına 153.000,00 TL daha katma değer vergisi salınması, salınacak katma değer vergisi üzerinden VUK'nun 341 ve 344'üncü maddeleri gereğince vergi ziyai cezası kesilmesi gerekmektedir.

Örtülü sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan faiz, kur farkları ve benzeri giderler ile transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü olarak dağıtılan kazançların kurum kazancının tespitinde indirim konusu yapılması kabul edilmediğinden, bu giderler dolayısıyla ödenen KDV'nin de indirim konusu yapılması mümkün bulunmamaktadır¹⁰².

Öte yandan tespit edilen 525.000,00 TL'lik örtülü sermaye faizi üzerinden hesaplanan katma değer vergisinin KAR A.Ş. tarafından indirim konusu yapılması mümkün değildir.

Ancak KAR A.Ş.'nin indirim konusu yaptığı katma değer vergisi tutarı 350.000,00 TL üzerinden hesaplanan katma değer vergisi olup, bu katma değer vergisinin örtülü sermaye faizi dışında kalan faize isabet ettiği kabulünün yapılması gerekmektedir.

Bu nedenle KAR A.Ş. adına indirimi reddedilecek katma değer vergisi yoktur.

Değerlendirme:

Kurumların ortak veya ortakla ilişkili kişilerden yapmış olduğu borçlanmalar için KVK'nun 13'üncü maddesi çerçevesinde emsallere uygunluk ilkesine aykırı bedelle

¹⁰²KDVK-60/2011-1 Sayılı Sirküler

faiz ödenmesi halinde uygulanabilecek iki alternatif yöntem bulunmaktadır. Yanıtımızda KVK'nun 13'üncü maddesi çerçevesinde transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımını yönünden beyannamelerin yeniden düzeltilmesi ve sonrasında örtülü sermaye yönünden değerlendirmesi yapılmıştır. Dolayısıyla öncelikle transfer fiyatlandırması yolu ile belirlenen faiz dikkate alınarak, örtülü sermaye hesaplanmış ve sonuçları beyannamelere yansıtılmıştır.

Fakat İkinci alternatif düşünüldüğünde ise ilk önce örtülü sermaye yönünden beyannamelerin yeniden düzeltilebilir ve sonrasında transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımını yönünden değerlendirmemiz durumunda farklı tutarlarda vergi ziyai ortaya çıkabilmektedir. Sorumuzda gerçekleşen faiz oranı, emsal faiz oranından çok daha düşük olduğundan, beyannameye yansıyan düzenlemeler neticesinde daha az vergi ziyai ortaya çıkacaktır. Dolayısıyla şirketler adına her iki değerlendirmenin ayrıntılı olarak yapılması, vergi ziyайдan kaçınmak adına en doğru alternatifin seçilmesi yerinde olacaktır.

3.4. Örtülü Sermaye İlişkin Muktezaların Değerlendirilmesi

3.4.1. Gerçek Kişi Ortağın Parasının Şirket Tarafından Borçlanmak Suretiyle Kullanılmasının Şirket Yönünden Değerlendirilmesi (16700543-125[17-515-80]-57752 Sayı, 08/10/2018 Tarihli Mukteza)

Gelir İdaresi Başkanlığı Gaziantep Vergi Dairesi Başkanlığı Vergi ve Anlaşmalar Uygulama Müdürlüğü'nün 16700543-125[17-515-80]-57752 sayı, 08/10/2018 tarihli muktezasında gerçek kişi ortağın parasının şirket tarafından borçlanmak suretiyle kullanılmasının şirket yönünden değerlendirilmesi yapılmıştır¹⁰³.

Bu muktezaya konu talep formunda “*şirketçe kısa veya uzun vadeli ortaya çıkan nakit ihtiyacı için gerçek kişi ortağın şahsi paralarından döviz veya TL cinsinden yıl içinde bir defa veya devamlı borç para aldığı, şirketin aldığı bu borçlar karşılığında gerçek kişi ortağın herhangi bir faiz, komisyon ve benzeri adlar altında hiçbir bedel ödemediği, döviz olarak alınan borçlar nedeniyle şirket bünyesinde gerek değerlendirme gerekse ödeme sırasında kur farkı oluştuğu belirtilerek, borçlanılan bu paralarla ilgili herhangi bir*

¹⁰³Gelir İdaresi Başkanlığı, <https://www.gib.gov.tr/gercek-kisi-ortagin-parasinin-sirket-tarafindan-borclanmak-suretiyle-kullanilmasinin-sirket-yonund-0>, (Erişim Tarihi: 15.03.2019).

faiz ödenmemesinin transfer fiyatlandırması veya örtülü sermaye kapsamında değerlendirilip değerlendirilmeyeceği” hususunda görüş talep edilmiştir.

Bakanlık görüşüne göre, şirket tarafından ortaklardan alınmış borçların örtülü sermaye olarak değerlendirilmesi halinde bu borçlarla ilgili olarak örtülü sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan faiz, kur farkları ve benzeri giderlerin, KVK’ya gider olarak yazılması mümkün olmamakla birlikte, örtülü sermaye kabul edilen borçlanmalarda oluşacak kur farkı gelirlerinin de söz konusu borcun örtülü sermaye olarak kabul edilmesinin bir sonucu olarak, vergiye tabi kurum kazancının tespitinde gelir olarak dikkate alınması söz konusu değildir.

Nitekim şirketin nakit ihtiyacı olmadığı halde gerçek kişi ortaklardan alınan paralara ilişkin ortaya çıkan kur farklarının, ticari kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi ile ilgisi olmadığından, **kurum kazancının tespitinde gider olarak dikkate alınması mümkün olmadığı** ifade edilmiştir.

3.4.2. İlişkili kişilerden Yapılan Mal Ve Hizmet Alımları Dolayısıyla Oluşan Vade Farklarının Örtülü Sermaye Kapsamında Değerlendirilip Değerlendirilemeyeceği (38418978-125[12-16/1]-102776 Sayı, 08/03/2018 Tarihli Mukteza)

Gelir İdaresi Başkanlığı Ankara Vergi Dairesi Başkanlığı Mükellef Hizmetleri Gelir Vergileri Grup Müdürlüğü’nün 38418978-125[12-16/1]-102776 sayı, 08/03/2018 tarihli muktezasında ilişkili kişilerden yapılan mal ve hizmet alımları dolayısıyla oluşan vade farklarının örtülü sermaye kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceği hakkında görüş verilmiştir¹⁰⁴.

Bu muktezaya konu talep formunda “*şirketin uzay ve havacılık sektöründe araştırma ve geliştirme hizmetlerini de kapsayan üretim ve tasarım faaliyetleriyle iştigal ettiği, şirketin ticari faaliyeti kapsamında ilişkili kişilerden mal ve hizmet alımları yaptığı, bu çerçevede şirketin ilişkili bir firma ile gerçekleştirdiği mal ve hizmet alımına ilişkin yaklaşık 261.000,00-TL tutarında olan ticari borcun vadesinde ödenmesinin sehven unutulması dolayısıyla vade farkının hesaplandığı, şirketin banka hesaplarında herhangi bir harcamaya konu edilmeyen yeterli miktarda nakdinin bulunmasına rağmen şirket tarafından ilişkili kişiden gerçekleştirilen alımlara ilişkin olan ve normal ödeme*

¹⁰⁴ Gelir İdaresi Başkanlığı, <https://www.gib.gov.tr/taxonomy/term/81923>, (Erişim Tarihi: 15.03.2019).

vadeleri geçen borç tutarlarının (ve bunlara ilişkin hesaplanan vade farkı ve kur farkı tutarlarının) örtülü sermaye uygulaması kapsamında dikkate alınıp alınmayacağı” hususunda görüş talep edilmiştir

Bakanlık görüşüne göre, şirket tarafından ilişkili kişiden yapıldığı belirtilen mal ve hizmet alımlarına ilişkin olan ve normal ödeme vadeleri geçen borç tutarlarının (ve bunlara ilişkin hesaplanan vade farkı ve kur farkı tutarlarının) örtülü sermayenin varlığının tespitinde dikkate alınması ve bu şekilde hesaplanan örtülü sermaye tutarına isabet eden vade farklarının tespit edilerek örtülü sermaye üzerinden ödenen faiz olarak kabul edilmesi gerekmediği ifade edilmiştir. Bununla birlikte, Kurumlar Vergisi Kanununun 12. maddesi çerçevesinde şirket tarafından **örtülü sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan faiz, kur farkı ve benzeri giderlerinkurum kazancının tespitinde indirim konusu yapılmasının mümkün bulunmadığı** ortaya konulmuştur.

3.4.3. Dar Mükellef Ortağın Sağlayacağı Nakdi Teminat Sebebi İle Yurt İçindeki Bir Bankadan Kredi Alınması Durumunda Bankaya Yatırılacak Kredi Faiz Ödemelerinde Örtülü Sermaye Hükümlerinin Uygulanıp Uygulanmayacağı (B.07.1.GİB.4.41.15.01-KVK-2011/12-101 Sayı, 24/04/2012 Tarihli Mukteza)

Gelir İdaresi Başkanlığı Kocaeli Vergi Dairesi Başkanlığı Mükellef Hizmetleri Gelir Vergileri Grup Müdürlüğü'nün B.07.1.GİB.4.41.15.01-KVK-2011/12-101 sayı, 24/04/2012 tarihli muktezasında dar mükellef ortağın sağlayacağı nakdi teminat sebebi ile yurt içindeki bir bankadan kredi alınması durumunda bankaya yatırılacak kredi faiz ödemelerinde örtülü sermaye hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağı hakkında görüş verilmiştir¹⁰⁵.

Bu muktezaya konu talep formunda “*şirketin yapacağı yatırımların bir kısım finansmanını kendi özkaynaklarından bir kısım finansmanını da ortaklar tarafından temin edilecek ve/veya teminatlandırılacak kredilerle sağlamayı düşündüğü, bu amaçla Hollanda mukimi dar mükellef ortak tarafından Şirketin Türkiye'de mukim bir bankadan uygun koşullarda kredi temin edebilmesi için söz konusu bankaya teminat vermek amacıyla krediyi sağlayacak olan Türkiye'de mukim bankanın yurt dışındaki bir grup şirketine veya şubesine alınacak kredi tutarında nakdi teminat yatırılacağı ve*

¹⁰⁵ Özelge Arşivi, <http://www.ozelgearsivi.com/search?updated-max=2013-02-18T05:45:00-08:00&max-results=50&reverse-paginate=true>, (Erişim Tarihi: 15.03.2019).

karşılığında faiz elde edileceği belirtilerek, dar mükellef ortağın krediye ilişkin sağlayacağı nakdi teminat sebebi ile Şirket tarafından bankaya yapılacak kredi faiz ödemelerinde örtülü sermaye hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağı” hususunda görüş talep edilmiştir

Bakanlık görüşüne göre, Türkiye mukimi bankadan alınan kredi, esasında bu bankanın yurt dışındaki şubesine veya grup şirketine dar mükellef ortağın faiz karşılığında verdiği nakdi teminata istinaden aynı miktar ve faiz oranıyla şirkete sağlanmış olduğundan, dar mükellef ortakdan alınan borç olarak kabul edilecektir. Dolayısıyla, şirketin dar mükellef ortağının sağladığı nakdi teminat karşılığında alınan krediler örtülü sermayenin hesaplanmasında dikkate alınacak olup örtülü sermaye üzerinden kur farkı hariç, faiz ve benzeri ödemeler veya hesaplanan tutarlar, Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunlarının uygulanmasında, gerek borç alan gerekse borç veren nezdinde, örtülü sermaye şartlarının gerçekleştiği hesap döneminin son günü itibarıyla dağıtılmış kar payı veya dar mükellefler için ana merkeze aktarılan tutar olarak değerlendirilecektir. Ayrıca, dolaylı olarak dar mükellef ortakdan sağlanmış olan bu krediye ilişkin koşulların tespitinde **transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtım hükümlerinin de dikkate alınmasının gerekeceği** ortaya konulmuştur.

3.4.4. Örtülü Sermaye Üzerinden Ödenen Faiz Ve Kur Farklarının Beyanı Ve Düzeltme İşlemlerinin Değerlendirilmesi (B.07.1.GİB.4.35.16.01-125[12-2012/1]-499 Sayı, 19/08/2013 Tarihli Mukteza)

Gelir İdaresi Başkanlığı İzmir Vergi Dairesi Başkanlığı Mükellef Hizmetleri Gelir Vergileri Grup Müdürlüğü'nün B.07.1.GİB.4.35.16.01-125[12-2012/1]-499 sayı, 19/08/2013 tarihli muktezasında örtülü sermaye üzerinden ödenen faiz ve kur farklarının beyanı ve düzeltme işlemleri hakkında görüş verilmiştir¹⁰⁶.

Bu muktezaya konu talep formunda “*holding olarak grup firmalarına ihtiyaçları doğrultusunda finansman desteğinde bulunmakla beraber, zaman zaman; ihtiyaç hasıl oldukça kendisine bağlı holding grup şirketlerinden finansman desteği aldığını ve karşılığında faiz ödediğini, ilişkili kişi kapsamında olan grup şirketinden alınan borçların, dönem başı öz sermayenizin üç katını aştığından, borcun öz sermayeyi aşan*

¹⁰⁶Gelir İdaresi Başkanlığı, <https://www.gib.gov.tr/ortulu-sermaye-uzerinden-odenen-faiz-ve-kur-farklarinin-beyani-ve-duzeltme-islemleri>, (Erişim Tarihi: 15.03.2019).

kısımının 5520 sayılı KVK'nun 12'nci maddesince değerlendirildiği ve aynı kanunun 13'üncü maddesi hükmüne göre hesaplanan faiz ile katma değer vergisi ve bu borç için oluşan o döneme ait kur farkının kanunen kabul edilmeyen gider olarak değerlendirildiği, alınanz borçlar döviz cinsi olduğundan üç aylık geçici vergi dönemlerinde olumlu ve olumsuz kur farkları doğabildiği, kurlardaki değişmelere paralel olarak örtülü sermaye kapsamındaki borçlanmaya ilişkin kur farklarının da dönemler itibari ile değişiklikler gösterdiği, ilişkili şirketin kurumlar veya geçici vergi matrahı beyan edip etmemesinin dikkate alınıp alınmayacağı” hususunda görüş talep edilmiştir

Bakanlık görüşüne göre, grup şirketlerinden alınan borçların örtülü sermaye olarak değerlendirilmesi sonucunda bu borçlarla ilgili olarak örtülü sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan faiz, kur farkları ve benzeri giderlerin, gider olarak yazılması mümkün bulunmamakla birlikte, örtülü sermaye kabul edilen borçlanmalarda TL'nin değer kazanması sonucu oluşacak kur farkı gelirlerinin de söz konusu borcun örtülü yoldan konulan bir sermaye olarak kabul edilmesinin bir sonucu olarak, vergiye tabi kurum kazancının tespitinde gelir olarak dikkate alınması söz konusu olmayacaktır. Ayrıca, grup şirketlerinden alınan borçların örtülü sermaye olarak değerlendirilmesi sonucunda bu borçlarla ilgili olarak ödenen veya hesaplanan faiz, kur farkı ve benzeri giderler ile kur farkı gelirlerinin birbirinden mahsup edilmesinin mümkün olmaması nedeniyle ayrı ayrı dikkate alınması gerekmektedir.

Dolayısıyla, örtülü sermaye koşullarına göre her bir geçici vergilendirme dönemi için ayrı hesaplama yapılacak ve örtülü sermaye üzerinden hesaplanan faiz giderleri ve aleyhe oluşan kur farkları kanunen kabul edilmeyen gider olarak dikkate alınacaktır. Kur farklarının lehte olması halinde ise oluşan kur farkı geliri hesaplanan faiz tutarından mahsup edilmeyecek, ancak, bu tutar beyannamede “ZararDahi Olsa İndirilecek İstisna ve İndirimler” bölümünün “Diğer İndirim ve İstisnalar” satırında gösterilmek suretiyle indirilecektir.

3.4.5. Örtülü Sermaye Üzerinden Ödenen Faiz Tutarlarının Zarar Elde Edilmesi Halinde Kar Payı Kapsamında Değerlendirilmesi (62030549-125[12-2013/232]-75338 Sayı, 18/08/2015 Tarihli Mukteza)

Gelir İdaresi Başkanlığı İzmir Vergi Dairesi Başkanlığı Mükellef Hizmetleri Gelir Vergileri Grup Müdürlüğü'nün (62030549-125[12-2013/232]-75338sayı,18/08/2015 tarihli muktezasında örtülü sermaye üzerinden ödenen faiz tutarlarının zarar elde edilmesi halinde kar payı kapsamında değerlendirilip değerlendirilmeyeceği hakkında görüş verilmiştir¹⁰⁷.

Bu muktezaya konu talep formunda “2012 hesap dönemi faaliyetlerinin zarar ile sonuçlandığı, bulunulan ülkede mutad olarak kredi vermeye yetkilendirilmiş olan ve sadece ilişkili bulunduğu kurumlara değil tüm gerçek ve tüzel kişilere kredi veren grup şirketinden kullanılmış olan kredinin örtülü sermaye olarak değerlendirilen kısmına isabet eden faiz tutarlarını kanunen kabul edilmeyen gider olarak vergi matrahına eklendiği, 2012 hesap döneminde zarar edilmiş olunması nedeniyle grup firmasından kullanılan kredinin örtülü sermaye tutarının tespitinde dikkate alınan tutarına ilişkin olarak bu firmaya ödenen faiz tutarlarının ilgili hesap dönemi sonu itibarıyla dağıtılmış kar payı olarak kabul edilmemesi gerektiğine ilişkin ” görüş talep edilmiştir

Bakanlık görüşüne göre, grup firmasından kullanılan kredinin örtülü sermaye olarak dikkate alınan tutarına ilişkin hesaplanan veya ödenen faiz tutarlarının ilgili hesap dönemi sonu itibarıyla dağıtılmış net kar payı olarak dikkate alınması ve ilgili dönemde şirket zarar etmiş olsa dahi bu tutarın brüte tamamlanarak Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 30. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca %15 oranında kurumlar vergisi tevkifatına tabi tutulması gerektiği ortaya konulmuştur.

¹⁰⁷Gelir İdaresi Başkanlığı, <https://www.gib.gov.tr/ortulu-sermaye-uzerinden-odenen-faiz-tutarlarinin-zarar-elde-edilmesi-halinde-kar-payi-kapsaminda>, (Erişim Tarihi: 15.03.2019).

SONUÇ

Çalışmamızda ayrıntılı olarak açıklandığı üzere vergilemenin amaçlarından biri optimal vergi hasılatını etkin şekilde kamu hazinesine aktarılması sağlamaktır. Bu nedenle Türk vergi sistemindeki vergi kayıp ve kaçaklarını önlemek için vergi güvenlik önlemlerine ihtiyaç duyulmuştur. Bu tür vergi güvenlik önlemleri içerisinde yer alan örtülü sermaye uygulaması da vergi adaletini zedeleyen mekanizmaları tespit etmeyi ve şirketlerde kullanılan vergi politikalarının etkinliğinin/vergi riskinin değerlendirilmesi ve vergi bilincinin oluşmasını hedeflemektedir.

Öyle ki bir çeşit vergiden kaçınma projesi olan örtülü kazanç dağılımı ile işletmeler, vergiye tabi olan kazancın gider adı altında örtülü olarak vergi dışı ya da düşük vergi oranlı alanlara aktarılması sağlamaktadır. Bu yolla gelirler düşük gösterilerek vergi matrahı düşük tutulur. Böylelikle işletmenin öz sermayesi borçlanma adı altında gizlenir vergi kanunlarından doğan yükümlülüklerden kurtulma hali ortaya çıkar. Dolayısıyla örtülü sermaye uygulamalarını tercih eden işletmeler fiilen herhangi bir çalışma olmaksızın kar elde etme ve mali tablolarında düzelme sağlama imkânına kavuşurlar.

Bununla birlikte örtülü sermaye uygulamalarının olumsuz etkileri, yalnızca mali sistem ile sınırlı değildir. Bu uygulamalar, rekabet eşitliğinin ihlali yönünden de işletmeler arasında olumsuz neticeler ortaya çıkarmaktadır. Öyle ki vergi yükünden sıyrılan şirketlerin düşük maliyetlerle üretim yapabilme imkânını elde etmeleri, diğer şirketlerin vergi yükü altında ezilerek rekabet üstünlüğünü kaybetmelerine ve neticede iflas etmelerine de neden olabilmektedir.

Açıklanan nedenlerle gerek ulusal gerekse uluslararası alanda bu uygulamaları önlemeye yönelik genel ve özel yöntemler oluşturulmuştur. Uygulanan genel yöntemlerin başında ise emsallere uygunluk ilkesi gelmekle birlikte, bu ilke ile inceleme konusu olan şirket; aynı sektörde ve benzer şartlarla faaliyet gösteren diğer şirketlerle karşılaştırılır. Bu sayede borçlanma/öz sermaye oranında ortaya çıkan farklılıklar örtülü sermaye olarak kabul edilerek sektör bazında şirket eşleştirmeleri yapılmaktadır. Ayrıca şirketlerin davranış ve tutumlarını tespit etmeye yönelik çalışmaların yapılması, anormal yönetilmesi, vergiden kaçınmayı ve kanuna karşı hileyi

engelleyici kurallar koyması, emsallere uygunluk ilkesi dışında sayılabilecek diğer yöntemlerdir.

Örtülü sermaye tespit yöntemlerine yönelik özel yöntemler sabit oran uygulaması serbest oran uygulaması ve kazançların soyulması olarak sayılabilir. Sabit oran uygulamasında, şirketler için ortaklardan veya ilişkili kişilerden yapılabilecek olan borçlanmaya yönelik olarak belirli bir oran tespit edilir. Öz sermaye ile oranlanacak olan miktar içerisinde kalan borçlanmalar örtülü sermaye olarak kabul edilmez. Böylelikle borçlanma işlemine yönelik olarak örtülü sermaye tanımı içerisinde kalan tüm unsurlar aynı anda gerçekleşse bile, oransal olarak muafiyet uygulaması bulunduğu hukuken herhangi bir işlem yapmaya gerek olmayacaktır. Sabit oran uygulamasını, devletin şirketlere belirli bir orana kadar örtülü sermaye uygulamasında bulunması yönünde izin verdiği şeklinde yorumlamak mümkündür. Böylelikle şirketler, herhangi bir kısıtlama ve denetime girmeksizin ortaklardan ve diğer ilişkili kişilerden yasal sınırlar içerisinde borçlanabilirler.

Örtülü sermaye tespitinde serbest oran yaklaşımı benimsendiğinde ise, sabit oran yaklaşımının aksine ilkeler ve kurallar üzerinde durulur. Sabit oranın en temel unsuru olan tek bir oran belirleme işlevi göz ardı edilir. Böylelikle akılcı uygulamalar ile gerçekten örtülü sermaye yöntemi ile finansman sağlayan şirketler tespit edilmeye çalışılır. Kazançların soyulması yaklaşımı ise, teorik olarak sabit oran yaklaşımına benzer bir yaklaşımı ifade eder. Kazançların soyulması yaklaşımında, borçlanan şirketin ödemekle yükümlü olduğu faiz miktarına bir üst sınır konulur. Bu sınırın üzerinde ödenen faiz miktarı, kanunen kabul edilmeyen gider olarak nitelendirilir. Böylelikle bu faiz giderleri toplam gelirden düşülemeyeceği gibi, vergi matrahından da indirilemez. Kazançların soyulması yaklaşımının en önemli amacı, şirketlerin faiz ödemelerini belirli bir seviyenin altında tutmaktır. Bu noktada sistem; borçlanma miktarı ile hiç ilgilenmemekte, tek değerlendirme unsuru olarak ödenen faiz miktarını esas almaktadır. Bir diğer tabir ile kazançların soyulması uygulamasında borçlanma/öz sermaye oranı değerlendirme alanına girmemekte ve ödenen faiz miktarı/öz sermaye miktarı kıstas olarak ele alınmaktadır. Böylelikle düşük faiz oranı ile ilişkili kişilerden borçlanabilme imkânına sahip olan şirketler, sabit oran uygulamasına göre çok daha yüksek miktarda borçlanma gerçekleştirebilmekte ve örtülü sermaye açısından muafiyete tabi olmaktadır.

Örtülü sermaye uygulamalarını önlemeye yönelik hukuki uygulamalar ise, örtülü sermaye amacı ile ödenen faizlerin gider olarak kabul edilmemesi ve kâr payı olarak değerlendirilmesidir. Örneğin borçlanma miktarının öz sermaye miktarına oranı, hukuken belirlenen seviyenin üzerine çıktığında, bu seviyenin üzerinde kalan tutar örtülü sermaye olarak değerlendirilir ve bu miktar için ödenen faiz miktarı, vergi matrahından düşülmez. Böylelikle şirketler, hem borçlanma sebebiyle faiz ödemiş olurlar, hem de örtülü sermaye olarak nitelendirilen kısma ait faiz tutarını vergi matrahından düşüremedikleri için o tutarın vergisini ödemekle de yükümlü olurlar. Böylelikle şirketler örtülü sermaye uygulamasına başvurmakla birlikte, vergi matrahını aşındıramaz ve vergisel bir avantaja sahip olamazlar. Yine örtülü sermaye uygulamasının vergi sistemini aşındırmasının önüne geçmek amacıyla ödenen faizlerin kâr payı olarak nitelendirilmesi ve bu şekilde vergilendirmeye tabi tutulması da, borç alan şirketin tüm vergisel avantajını yok etmektedir.

Netice olarak sermaye yapısının, ortaklardan, grup içi şirketlerden, işletmenin bağlı olduğu diğer kişilerden veya işletme ile yapay olarak ilişkisi bulunan kişilerden temin edilen borçlarla ihdas edilmesi anlamını taşıyan örtülü sermaye kavramı, vergi sistemimize ilk olarak 5422 sayılı KVK ile girmiş olup 5520 sayılı KVK'nın 12. maddesi "*örtülü sermaye*" uygulamasını mükellef yararına kolaylaştırmış; belirsizlikler giderilerek yargısal uyuşmazlıklara açıklık getirilmiştir. TTK'ya da bu uygulamaları engelleyici hükümlerin getirilmesi ile kurumlar vergisi ve gelir vergisi uygulaması yönünden mevzuat birliği sağlanmıştır. Fakat mevzuatta cezalandırıcı düzenlemeler yerine genellikle caydırıcı kurallara yer verilmesi, sistemin örtülü sermaye ve kazanç dağıtımını önlemekten uzak kalmasına sebep olmuştur.

KAYNAKÇA

- ARPACI Altan Ömer, Kurum Matrahının Tespitinde Giderler, Yaklaşım Yayınları, Ankara, 2007.
- BAYRAM Deniz, Uluslararası Transfer Fiyatlandırması ve Türkiye Uygulaması, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2006.
- BİÇER Ramazan, "Örtülü Sermaye Ve Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağılımı Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi", Vergici ve Muhasebeciyle Diyalog, S.250, İstanbul, 2009.
- DİNLER Zeynel, İktisada Giriş, Ekin Kitabevi, Bursa, 2008.
- DUMAN Aysel, 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanununda Vergi Güvenlik Müessesleri, TÜRMOB Yayınları, Ankara, 2008.
- GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI, Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtım Hakkında Rehber, Yayın No: 114, Ankara, 2010.
- Gelir İdaresi Başkanlığı, <https://www.gib.gov.tr/ortulu-sermaye-uzerinden-odenen-faiz-tutarlarinin-zarar-elde-edilmesi-halinde-kar-payi-kapsaminda>, (Erişim Tarihi: 15.03.2019).
- İŞİK Hüseyin, Çok Uluslu Şirketlerde Örtülü Kazanç ve Örtülü Sermaye, T.C. Maliye Bakanlığı Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı Yayınları, No: 2005/370, Ankara, 2005.
- İŞİK İsmail ve ÇANKAYA Mehmet, "Serbest Bölgelere Satışlarda Örtülü Kazanç Konusunun Değerlendirilmesi II", Yaklaşım, S.152, Ankara, 2005.
- İMREGÜN Oğuz, Kara Ticaret Hukuku Dersleri, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2005.
- KAPLAN Nergis Feride, Kurumlar Vergisinde Örtülü Sermaye Faizi, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Anabilim Dalı, Mali Hukuk Bilim Dalı, İstanbul, 2013.
- KARAKOÇ Güven, "5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanununda Düzenlenen Örtülü Sermaye", Unsurları ve Önceki Kanunla Kıyası ve Danıştay Kararları, Maliye Ve Sigorta Yorumları, 2007, S.491.
- KARTALOĞLU Emre ve TEKİN Cem, Örtülü Sermaye Ve Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımında Dönem Sonu İşlemleri, İSMMMO, İstanbul, 2007.

- KANETİ Selim, Vergi Hukuku, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1989.
- KIZILOT Şükrü, Türk Vergi Hukukunda Örtülü Kazanç ve Örtülü Sermaye, Ankara, Yaklaşım, 2002.
- LEXPORA HUKUK BİLGİ SİSTEMİ,<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/danistay/e-2007-189-k-2007-662-t-28-12-2007>(Erişim Tarihi: 25.03.2019).
- MAÇ Mehmet, “Örtülü Sermaye Sayılmaması Gereken Borçlanmalar”, Vergi Dünyası, 2007.
- OXFORD UNIVERSITY PRESS, Oxford Wordpower Dictionary, Ed. SallyWehmeier, Oxford, 1995.
- ONAY İsmail, Örtülü Sermaye, Maliye Hesap Uzmanları Derneği, İstanbul, 2017.
- ÖNCEL, Mualla, Kurumlar Vergisi Açısından Sermaye Şirketlerinde Örtülü Kazanç ve Örtülü Sermaye, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1978.
- ÖNCEL, Mualla, KUMRULU, Ahmet, ÇAĞAN, Nami, Vergi Hukuku, Turhan Yay., Ankara, 2011.
- SAVAŞ Hüseyin, Örtülü Sermayede Borçlanma, Kur Farkı, Tahvil İhracı Ve Karşılaşılan Sorunlar, Yaklaşım, S.77. Ankara, 1999.
- ŞENTÜRK Mehmet, “Örtülü Sermaye Hesaplamasında Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar” Vergi Sorunları Dergisi, S.309, İstanbul, 2014.
- ŞENYÜZ Doğan, Türk Vergi Sistemi, Yaklaşım Yayınları, Ankara, 2007.
- UYANIK Namık Kemal, Örtülü Sermaye Kontrol Edilen Yabancı Kurum Kazancı Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Düzenlemeleri, Ankara, TÜRMÖB Yayınları, 2009.
- ÜNSAL Erdal M., Makro İktisada Giriş, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2004.
- VURAL İrfan, “Örtülü Sermaye Kapsamında Değerlendirilecek Borçların Unsurları”, Vergi Sorunları, Vergi Sorunları Dergisi, S.223, Ankara, 2007.
- VURAL İrfan, Yorum ve Açıklamalarla Kurumlar Vergisi Kanunu, Gelirler Kontrolörleri Derneği Yayınları, 2009.
- YILMAZ Ejder, Hukuk Sözlüğü, Ankara, Yetkin, 2006.
- 1 Seri Numaralı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği, 26.12.1992 tarih, 21447 sayılı Resmi Gazete, <http://gib.gov.tr/node/88229> (Erişim Tarihi: 10.01.2019).

1 Seri Numaralı Kurumlar Vergisi Genel Tebliği, 03.04.2017 tarih, 26482 sayılı Resmi Gazete,https://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/Tebliğler/5520/12.html (Erişim Tarihi: 10.04.2019).

KANUNLAR

5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu

3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu

193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu

ÖZGEÇMİŞ

1988 yılında İstanbul'da doğdu. Lise öğrenimini Kırmırlı İsmail Rüştü Olcay Anadolu Lisesi'nde tamamladı. 2011 yılında Sakarya Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Maliye Bölümü'nde lisans öğrenimini tamamladı. 2012 yılı Eylül ayında Sakarya Üniversitesi Maliye Yüksek Lisans Bölümün'e girmeye hak kazandı.2014 yılı Ocak ve Ağustos ayları arasında Çalışkan Mali Müşavirlik Danışmanlık Şirketi'nde Mali Müşavir Stajyeri olarak görev aldı. 2014 yılı'nın Eylül ayında DRT Yeminli MaliMüşavirlik ve Bağımsız Denetim A.Ş.'de (Deloitte Türkiye) Tam Tasdik bölümünde Vergi Asistanı olarak işe başladı. 2018 Şubat ayında Serbest Muhasebeci Mali Müşavir unvanını almaya hakkazandı. Halen Deloitte Türkiye Tam Tasdik bölümünde Supervisor (Kıdemli Denetçi) olarak görevine devam etmektedir.